

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Факультет психології

Кафедра соціальної реабілітації та соціальної педагогіки

На правах рукопису

Печончик Мар'яна Русланівна

**РОЛЬ МОЛОДІЖНОЇ РАДИ В ПІДВИЩЕННІ ГРОМАДСЬКОЇ
УЧАСТІ МОЛОДІ (НА ПРИКЛАДІ ВАРАСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ)**

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

за спеціальністю 231 «Соціальна робота»

галузі знань 23 Соціальна робота

за освітньо-професійною програмою «Соціальна педагогіка»

Рівень вищої освіти: перший

Науковий керівник:

канд. психол. наук, доцент

кафедри соціальної реабілітації

та соціальної педагогіки, доцент

Байдарова Ольга Олегівна

Допустити до захисту в ЕК

Кафедра соціальної реабілітації та соціальної педагогіки

Завідувачка кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки

Чернуха Надія Миколаївна

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ТА ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ МОЛОДІ	6
1.1 Теоретичні підходи до визначення поняття громадської участі молоді .	6
1.2 Рівні та форми участі молоді	13
1.3 Діяльність молодіжних рад та шляхи залучення молоді: аналіз нормативних документів	23
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	33
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ УЧАСТІ МОЛОДІ В ГРОМАДСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	36
2.1 Організація емпіричного дослідження, характеристика бази та учасників дослідження.....	36
2.2. Рівень участі за результатами опитування молоді Вараської територіальної громади.....	41
2.3. Рівень участі за результатами опитування членів Молодіжної ради при Вараській міській раді.....	53
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ	59
РОЗДІЛ 3. БАР'ЄРИ УЧАСТІ МОЛОДІ У ГРОМАДСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ РАД ТА ЇХ ПОДОЛАННЯ	61
3.1 Бар'єри участі за результатами опитування молоді Вараської територіальної громади.....	61
3.2 Бар'єри участі за результатами опитування членів Молодіжної ради при Вараській міській раді.....	74
3.3. Рекомендації щодо більш ефективного використання шляхів залучення молодіжними радами молоді до громадської діяльності	81
ВИСНОВКИ ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ	92
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	98
ДОДАТКИ	104

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, де динамічні зміни відбуваються все активніше, молодь виступає не об'єктом впливу, а ключовим та потенційно впливовим компонентом суспільства. Молодь є ваговою силою, джерелом інновацій, і, безсумнівно, протягом історичного розвитку суспільства брала активну участь у громадському житті, а також могла сприяти і навіть каталізувати важливі зміни в політичній системі.

Однак, молодь стикається з численними бар'єрами, які лише загострилися з початку повномасштабної війни. В сучасних умовах трансформації систем освіти, надання соціальних послуг, зниження рівня соціально-економічного розвитку, військової агресії з боку росії, ситуація з нерівністю погіршилася [40]. Зважаючи на ускладнення соціально-економічного становища в Україні, а також аналізуючи сучасні джерела та проведені соціологічні дослідження [10], можна зробити висновок, що активне залучення молоді до громадського життя є критично потрібним в Україні з огляду на необхідність досягнення суспільної злагоди, єдності процесів підвищення рівня життя українського народу та досягнення сучасних стандартів розвинутих країн, а для цього необхідно застосовувати інструменти, котрі посилять молодь та підвищать рівень їх участі у громадській діяльності.

У цьому контексті, саме молодіжні ради стають тим потужним посередником між молоддю та владою, що сприяють формуванню позитивного діалогу, заохочення спільного розв'язання проблем та прийняття важливих рішень, котрі стосуються нашого майбутнього. Результати сучасних досліджень демонструють, що повномасштабне вторгнення призвело до зростання громадської активності молоді, особливо у контексті волонтерства [14], проте зараз прослідковується значна втрата мотивації молоді до залучення, якщо вони не розуміють, як їх дії можуть вплинути на суспільство або сприяти вирішенню конкретних проблем. У цьому контексті існує потреба дослідити рівень залучення молоді та визначити, які саме існують бар'єри

громадської участі, які блокують та тим самим знижують рівень громадської участі молоді.

Особливості участі молоді у процесі прийняття управлінських рішень на рівні громади та регулювання діяльності молодіжних консультативно-дорадчих органів (зокрема молодіжних рад) у своїх працях висвітлюють Р. Драпушко, П. Горінов [17], В. Дорох [13], Д. Кулініч [28], О. Палагнюк [50]. Громадська активність молоді у сфері молодіжної роботи та роль молодих людей у втіленні в життя молодіжної політики в умовах сучасності описують у своїх працях Н. Левченко [29], І. Колдомасов [23]. Водночас, питання бар'єрів участі молоді в громадській діяльності молодіжних рад та можливих шляхів їх подолання потребує додаткового вивчення.

Об'єкт дослідження – діяльність молодіжних рад із залучення молоді.

Предмет дослідження – рівень залучення і бар'єри участі молоді в громадській діяльності.

Мета: визначення бар'єрів участі молоді в громадській діяльності та розробка рекомендацій щодо більш ефективного використання шляхів залучення молодіжними радами молоді до громадської діяльності.

Завдання:

1. Визначити зміст поняття громадської участі молоді та розкрити її рівні і форми.
2. Розкрити зміст діяльності молодіжних рад та шляхи залучення молоді.
3. Емпірично дослідити рівень залучення і бар'єри участі молоді в громадській діяльності.
4. Розробити рекомендації щодо більш ефективного використання шляхів залучення молоді до громадської діяльності.

База дослідження:

1. Вараська територіальна громада (місто Вараш, село Заболоття, село Рафалівка, село Більська Воля, село Озірці, село Мульчиці).
2. Молодіжна рада при Вараській міській раді.

3. Молодіжний центр «Гуркіт» у місті Вараш.

Учасники дослідження:

- 1) молодь (вік 12-24 роки) Вараської територіальної громади;
- 2) члени Молодіжної ради при Вараській міській раді.

Методи дослідження:

- теоретичні: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення наявних теоретичних положень з досліджуваної теми, аналіз документів (Звіт діяльності Молодіжної ради при Вараській міській раді за перше півріччя 2023 року, Типове положення про Молодіжну раду міста Вараш), вторинний аналіз даних;
- емпіричні: метод опитування у формі анкетування з метою дослідження рівня залучення та бар'єрів громадської участі молоді Вараської територіальної громади в діяльності молодіжних рад; метод опитування у формі анкетування членів Молодіжної ради задля визначення рівня участі та виявлення бар'єрів залучення молоді та членів Молодіжної ради до громадської діяльності.

Етичні засади проведення дослідження: Проведене дослідження відповідає цінностям і принципам соціальної роботи, оскільки спрямоване не лише на вивчення самої феноменології поняття участі та залучення, а й сприятиме підвищенню його рівня, а відтак підвищенню якості життя молодих людей, їх можливості впливати на власне соціальне благополуччя, задовольняти свої інтереси та потреби, відстоювати права.

Апробація дослідження: Результати дослідження було презентовано в ході Круглого столу «Розробка професійного стандарту соціального педагога: сучасне бачення» (26 квітня, м. Київ) шляхом публікації тез доповіді у співавторстві з науковим керівником на тему: «Підвищення громадської активності молоді: рівень участі, бар'єри та шляхи їх подолання».

Структура наукової роботи: складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дипломної роботи – 114 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ТА ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ МОЛОДІ

1.1 Теоретичні підходи до визначення поняття громадської участі молоді

У сучасних реаліях, громадська участь молоді є ключовим елементом формування суспільства, в якому молодь відіграє важливу роль у вдосконаленні громадського простору. Молодь, яка активно залучається до різноманітних соціальних, економічних та політичних ініціатив, стає рушійною силою для створення позитивних змін і підвищення якості життя.

В українському законодавстві часто застосовується термін «залучення молоді» спільно з терміном «участі молоді». Зокрема, Закон України «Про основні засади молодіжної політики» зазначає, що «участь молоді у формуванні та реалізації молодіжної політики забезпечується шляхом врахування позиції молоді під час прийняття рішень, що стосуються молоді, залучення суб'єктів молодіжної роботи до реалізації молодіжної політики» [38].

Задля того, щоб визначити зміст поняття громадської участі молоді найбільш чітко та вичерпно, варто проаналізувати також ряд суміжних понять. Доречно буде звернутися до словника термінів, які використовує Рада Європи у сферах молодіжної політики, прав людини та неформальної освіти, який визначає поняття «участь» як, безпосередньо, участь у суспільному житті громади або суспільства [43]. Доречно зауважити, що важливою у даному контексті є Переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому й регіональному рівні, яка є міжнародним політичним документом, метою якого визначається сприяння участі молоді в громадському житті на місцевому рівні [34].

Розглядаючи терміни, представлені в згаданому вище словнику, варто детальніше зупинитися на понятті «участі молоді». Згідно з термінами, які використовує Рада Європи, це активне залучення молоді до різних аспектів життя громади та може проявлятися у включенні молоді до процесів прийняття рішень, а також формування політичних рішень, які стосуються

безпосередньо молоді. У тому числі, проявлятися в учнівському самоврядуванні у закладах освіти, спільній розробці та управлінні проєктами та дозвіллям, додатковою освітою. Аналізуючи дане визначення, можна стверджувати, що участь молоді є ключовим аспектом розвитку суспільства та сприяє формуванню активної позиції серед молоді. Це дійсно важливий елемент демократичного процесу, який дозволяє молодим людям відчутти свою важливість у суспільстві та брати участь у прийнятті рішень, що стосуються їх майбутнього. Участь у процесах прийняття рішень та управління проєктами дозволяє молоді виявляти лідерські якості та спрямовувати їх на благо громади. Крім того, активна участь молоді у різних аспектах життя громади сприяє формуванню почуття відповідальності, а також сприяє зміцненню взаєморозуміння та толерантності в суспільстві. У Переглянутій Європейській хартії участь молоді визначається як забезпечене право молоді на включеність до громадського життя, а також право брати на себе відповідальність і обов'язки в повсякденному житті на рівні певної громади [43].

За підходом А. Драшковича, поняття «громадська участь» розглядається як ключова форма функціонування суспільства, заснована на демократичних засадах. Вона базується на реальних можливостях та здатності громадян отримувати інформацію, публічно та аргументовано обговорювати владні рішення, а також активно сприяти формуванню та захисту консолідованої позиції [35].

Поряд з тим, аналізуючи «Посібник з відкритого місцевого самоврядування та публічної етики в Україні», розробленого Радою Європи в рамках регіонального проєкту «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування» [39], громадська участь передбачає взаємодію зі спектром зацікавлених сторін громади, до яких відносяться активні члени громади, громадські активісти, представники молодіжних центрів та громадських організацій, місцеве самоврядування та безпосередньо зацікавлені у змінах громадяни. Забезпечення участі перерахованих сторін

включає в себе необхідність врахування поглядів та думок громадськості, представників експертного середовища та різних представницьких груп, включаючи вразливі. Молоді люди відіграють важливу роль у соціальних перетвореннях, беручи участь у різних ініціативах з метою змін у суспільстві [30]. Їх участь зумовлена кількома факторами, що включають доступ до інформації та технологій, використання соціальних мереж для мобілізації та обміну ідеями, а також загальний пошук сенсу і призначення в житті, що визначає їх погляди на глобальні тенденції розвитку суспільства.

Важливо зауважити, що робота з зацікавленими сторонами повинна бути не вибірковою, а інклюзивною, забезпечуючи активну участь та представництво всіх зацікавлених груп у процесах прийняття рішень [29]. Крім того, ефективне залучення зацікавлених сторін передбачає врахування думок тих, на чие життя впливатимуть реалізовані рішення, і врахування їх потреб та думок, тобто самої молоді.

Важливо також включити до теоретичного аналізу і механізми громадської участі, котрі відповідно до різних рівнів залучення об'єднуються у наступні категорії:

- забезпечення безперервного доступу до інформації громадськості про заплановані рішення у межах громади, місцеві потреби та плани, заплановані програми та проєкти, існування форумів та парламентів, а також інформацію про можливості участі [20];
- організація зустрічей, круглих столів, консультацій, а також інших платформ для вільного та необмеженого обміну досвідом, думками та ідеями, що супроводжується розглядом питань, що стосуються прийняття рішень з представниками громади або окремими групами людей;
- можливість діалогу та співпраці з представниками громад, або ж громадськості в цілому, та/або окремими групами людей для розробки та ухвалення певних рішень, що спрямовані на вирішення проблемних питань громади;

- залучення громад до ухвалення рішень шляхом використання таких інструментів як голосування, референдуми, дорадчі процеси тощо [48].

За тлумаченням Н. Корпач, варто звернути увагу на те, що громадська активність сучасної молоді розглядається і як одна з найважливіших ціннісних орієнтацій сучасного суспільства [27]. Таким чином, залучення молоді до участі у суспільних процесах та вирішення ними власних соціально-політичних проблем є важливим для формування їх ролі у громадському житті як важливого фактору суспільного розвитку. Молодь виступає головним каталізатором соціальних змін, економічного просування та технологічного прогресу у країні. Тобто, завдяки стимулюванню молоді до активної громадської участі відбувається активне формування національної свідомості, що, в свою чергу, дозволяє їм виявити та розвинути свій потенціал та здібності, як в особистому контексті, так і в контексті загальнодержавних інтересів.

В контексті впливу активної участі молоді на розвиток місцевого самоврядування в Україні, важливо проаналізувати поняття молодіжний потенціал. О. Кулініч у своїх працях зазначає, що молодіжний потенціал являє собою характеристику значної соціальної групи населення, яка базується на індивідуальних особистісних якостях. Тобто, молодіжний потенціал можна визначити як можливість реалізації всіх соціально-професійних якостей та функцій різних підгруп молоді в межах територіальної громади [28].

Таким чином, зважаючи на всі аспекти, описані вище, можемо зробити висновок, що *громадська участь молоді визначається як активне залучення молодих людей до різних сфер суспільного життя, включаючи участь у процесах ухвалення рішень, самоврядуванні в освітніх установах, спільному управлінні проєктами, дозвіллі та додатковій освіті*. Громадська участь молоді є важливим елементом розвитку демократії, сприяє формуванню громадської свідомості та активної позиції серед молоді, а також дозволяє молодим людям брати участь у соціальних змінах і сприяє створенню позитивних змін і підвищення якості життя.

Важливо зазначити, що партнерство між державою та суспільством, важливим елементом якого є безпосередньо молодь, відіграє ключову роль у реалізації демократичних цінностей, що закріплені у Конституції України. Це важливий фактор для забезпечення свободи та особистої недоторканності громадян, свободи слова, свободи вираження поглядів і переконань, для забезпечення свободи віросповідання та світогляду, а також для активної участі громадян у важливих питаннях управління суспільними процесами всередині держави [26].

Прикладом цього може бути впровадження демократичних та гуманізованих підходів у навчально-виховний процес, спрямованих на формування високих моральних і громадянських якостей у молодих людей, які дійсно набувають особливого значення у сучасній Україні. На сьогоднішньому етапі розвитку країни важливо, щоб освітні заклади вживали системних заходів для виховання громадян, які опанували усі необхідні навички, здатні до самостійного розвитку та постійного вдосконалення [50]. В останні роки розвитку молодіжної політики, велика увага націлена на патріотичне виховання молоді, підвищення громадянської компетентності та свідомості [19].

Ще одним важливим прикладом громадської активності молоді є їх участь у різноманітних ініціативах, розроблених таким потужним інструментом, як молодіжні ради. Такі заходи охоплюють великий спектр сфер діяльності, спрямованих на демократизацію та захист прав людини, впровадження соціальних інновацій на рівні громади, залучення молоді до волонтерської діяльності в організаціях як на місцевому, так і національному рівнях, а також підготовку молодіжних працівників для підвищення громадської активності молоді.

Таким чином, можна стверджувати, що складові громадської участі молоді не є цілком очевидними та варіюються в залежності від обставин, тому потребують серйознішого, глибшого усвідомлення та вивчення. Один з ключових аспектів – це розвиток громадської свідомості молоді, що

передбачає розуміння молодими людьми їх місця у суспільстві, прав та обов'язків, а також усвідомлення можливостей впливу на прийняття рішень у житті громади. Також важливо враховувати різноманітні соціокультурні та економічні контексти, що впливають на молодь, і сприяти включенню різних груп молоді, щоб гарантувати представництво всіх голосів у громадському діалозі та процесах прийняття рішень.

Для досягнення успішної громадської участі молоді важливо створити сприятливі умови для їх активного залучення, забезпечити доступ до інформації, виявляти зацікавленість у їх думках та пропозиціях [18]. Зрозуміло, що для участі важливо, щоб усі залучені особи спиралися на певну базу, котра б сприяла атмосфері довіри між владою та молоддю, задля гарантії того, що органи публічної влади з повноваженнями приймати рішення ефективно враховують позиції громадянського суспільства. Тому, на нашу думку, умови для ефективної громадської участі передбачають наступне (див.табл.1.1.):

Таблиця 1.1 Умови для ефективної громадської участі молоді

Умова	Зміст
Повага до прав людини та основоположних свобод	Забезпечення поваги до ідей, думок та прав молоді, дотримання верховенства закону, повага до автономії молоді та свободи вираження власних переконань.
Відкриті та прозорі процеси управління	Встановлення чітких та доступних процедур для здійснення громадської участі та прийняття рішень. Створення політичної структури, нормативної бази і практичної бази.
Спільний простір для діалогу	Забезпечення владою сприятливого середовища, створення атмосфери, де можливий відкритий та конструктивний діалог між державою та молоддю.

Забезпечення доступності участі	Гарантування доступності участі молоді, включаючи вразливі групи та осіб з інвалідністю. Окрім цього, здійснюються заходи для активного долучення молодих людей із цих груп до процесів участі.
Права на свободу об'єднань, зібрань, висловлювання та доступ до інформації	Забезпечення прав громадян на свободу об'єднань, свободу зібрань, свободу висловлювання та доступ до інформації.
Визнання, захист і підтримка ролі громадянського суспільства	Підтримка ролі громадянського суспільства, його функцій у сферах адвокатування та моніторингу громадських справ, а також його внеску у розбудову розмаїтого та активного суспільства.
Підтримка громадських ініціатив	Активна підтримка та стимулювання громадських ініціатив та проєктів, запропонованих молоддю.
Механізми доступу до інформації	Створення доступних та зрозумілих механізмів для отримання інформації про громадські питання та можливостей участі. Розвиток освітніх ініціатив та програм для підвищення обізнаності молоді у громадських питаннях та формування громадянської свідомості.

Дотримання визначених умов, на нашу думку, є ключовим елементом для ефективної громадської участі молоді. Забезпечення поваги до думок та прав молоді, доступу до інформації, відкритих та прозорих процесів управління, активної взаємодії з органами влади та різноманітності учасників сприяє створенню інклюзивного та динамічного громадянського простору.

Ключовим аспектом забезпечення активної громадської участі є дотримання певних принципів, що застосовуються до всіх суб'єктів, які беруть громадську участь у прийнятті рішень:

- Взаємоповага як основа для співпраці та побудови довіри між усіма учасниками;
- Гарантування незалежності неурядових організацій, незалежно від того, які погляди вони представляють, відносно поглядів органів влади;
- Прозорість та відкритість у процесі прийняття рішень, а також можливість швидкого обміну інформацією між усіма учасниками;
- Забезпечення відкритого обміну думками та зворотного зв'язку між усіма сторонами;
- Недискримінаційне ставлення та інклюзія;
- Забезпечення гендерної рівності та рівноправної участі усіх груп, враховуючи інтереси різних соціальних категорій;
- Забезпечення доступності заходів участі за допомогою зрозумілої мови та використання відповідних засобів комунікації, як офлайн, так і онлайн [21].

Таким чином, доходимо до висновку, що громадська участь молоді - це активне залучення молодих людей до різних сфер життя суспільства, що включає участь у процесах ухвалення рішень, самоврядуванні в освітніх установах. Молодь, яка активно залучається до різноманітних соціальних, економічних та політичних ініціатив, стає рушійною силою для створення позитивних змін і підвищення якості життя саме шляхом включення у громадське життя.

1.2 Рівні та форми участі молоді

Участь молоді може відбуватися з різною інтенсивністю та, відповідно, на різному рівні, тому важливо проранжувати ці рівні від найбільш активної

участі до найменш активної. Для пошуку відповіді на питання щодо більш ефективного залучення молоді до участі в процесах прийняття рішень органами державної влади та місцевого самоврядування, молодіжними радами та центрами важливо розглянути ключові моделі, спрямовані на активізацію їх участі.

Ці моделі призначені для зміцнення включеності молоді у суспільне життя та можуть бути корисними для оцінки рівня їх активності в громадянському суспільстві та діяльності громадських організацій. Важливо зауважити, що у різних контекстах і ролях можуть вимагатися і застосовуватися різні рівні участі. Іноді може бути доречним лише консультуватися з молоддю, але в інших випадках важливо активно співпрацювати, а ціль і очікуваний результат на кожному рівні різні.

Проаналізувавши дві найбільш авторитетні моделі участі молоді – шкалу Шеррі Арнштейн [1] під відповідною назвою «Драбина громадської участі» (1969) та модель, запропоновану Роджером Хартом, – ми зробили висновок, що найбільш доречною для нашого дослідження є саме шкала вимірювання участі Роджера Харта [2], що була розміщена у 1992 році у його публікації «Участь дітей: від видимості до громадянства» («Children's participation: from tokenism to citizenship»).

Найбільш доцільною для нашого дослідження вона є тому, що модель Ш. Арнштейн була зосереджена в основному на більше включення громадян в суспільне життя в цілому, тоді як модель Харта спрямована, в першу чергу, на оцінку ступеня участі саме молоді.

Таким чином, у нашому дослідженні інструментом представлення участі молоді є драбина участі молоді Роджера Харта, котра демонструє різні рівні участі та показує, що не всі вони є позитивними (див.табл.1.2.). Типологія участі молоді Харта представлена як метафорична «драбина», де кожна сходинка висхідної репрезентує зростаючі рівні участі, контролю чи влади. Вершина драбини символізує повне партнерство та співпрацю між молодими людьми та дорослими, щоб рішення приймалися спільно.

Ідеал полягає в повному розширенні можливостей молодих людей, дозволяючи їм користуватися знаннями та досвідом старших поколінь. Нижня частина драбини представляє маніпуляції молодими людьми, як лише видимим символ впливу чи іміджу.

Таблиця 1.2. Драбина участі молоді за Р. Хартом [2]

Назва рівня		Міра участі
8.	Проекти, що ініціюються виключно молоддю	Ступінь участі
7.	Проекти, що ініціюються молоддю із залученням дорослих	
6.	Проекти, ініційовані дорослими із залученням молоді	
5.	Консультація та інформування	
4.	Постановка завдань та інформування	
3.	Формальна участь (токенізм)	Неучасть
2.	Декорація	
1.	Маніпуляція	

Для кращого розуміння даної моделі важливо проаналізувати кожен рівень участі, запропонований автором, та співвіднести їх безпосередньо з громадською участю молоді у діяльності молодіжних рад та діяльності громади в цілому.

Перша сходинка, під назвою «маніпуляція», відноситься до неучасті, як і дві наступні. Участь як маніпуляція виникає, коли молодь не розуміє мотивів процесу участі або своєї ролі в цьому процесі. За словами Р. Харта: «Іноді дорослі вважають, що мета виправдовує засоби... Якщо молодь не розуміє проблеми, а отже, не розуміє своїх дій, то це маніпуляція. Така маніпуляція під виглядом участі навряд чи є доцільним способом залучення дітей до демократичних політичних процесів» [4].

До прикладу можна навести ситуацію, коли у місцевому молодіжному центрі оголошується ініціатива «Створення молодіжного парку». Представники Молодіжної ради долучаються до обговорення цього проєкту, але замість того, щоб надавати молоді можливість внести свої ідеї та думки щодо дизайну парку, їх пропозиції просто вислуховуються, але повністю ігноруються, а план проєкту обирають з вже підготовлених від міської ради варіантів, без можливості впливу на них. У цьому випадку молодь не розуміє суті процесу, не впливає на прийняття рішень та виконання проєкту, тим самим стаючи об'єктом маніпуляції.

Наступна, друга сходинка, має назву «декорація», суть якої досить близька до маніпулювання, проте у даному випадку керівники не прикидаються, що молодь стала ініціатором проєкту, вони просто використовують молодь, щоб певним чином «прикрасити» захід.

Приклад участі молоді на рівні «декорації» може мати місце в контексті молодіжних конференцій або заходів, де молодь запрошують для створення певного естетичного вигляду або для виконання розважальних номерів. Наприклад, члени Молодіжної ради чи молодіжного центру можуть бути запрошені для організації музичного виступу на заході з нагоди Дня молоді. Таким чином, їх участь полягатиме у виконанні передбачених програмою дій (пісень чи танців), проте вони не матимуть можливості висловити свої думки або ідеї щодо організації заходу чи його концепції [9]. Тобто, їх роль обмежується лише виконанням вже затвердженої програми, просто для вигляду, а не для активної участі у процесі прийняття рішень або організації події.

Третій рівень драбини участі має назву «формальна участь» або «токенізм». Термін «токенізм» (від англійського «tokenism») – символічний захід; реформа, що проводиться для вигляду) можна використовувати для опису того, яким чином молодь використовуються при проведенні засідань, конференцій й інших масових заходів [46].

Доречним прикладом «токенізму» може бути ситуація, коли молоді люди запрошуються на засідання для обговорення питань молодіжної політики. Проте їх присутність там може бути лише формальним жестом з боку влади, а їх думки та пропозиції не беруться до уваги при прийнятті рішень. Вони можуть бути вислухані лише за зовнішнім виглядом участі, але суттєвий вплив на прийняття рішень у них відсутній. Така ситуація може відображати формальну участь молоді у процесах прийняття рішень, проте це лише видимість участі, яка не має реального впливу. Якщо аудиторії чи молоді не пояснюється, як їх було відібрано для участі та які погляди вони представляють, зазвичай це є достатнім свідченням того, що проєкт не є справжнім прикладом участі.

Четвертим рівнем участі є «постановка завдань та інформування», котрий, на відміну від трьох попередніх рівнів, вирізняється тим, що участь на даному рівні відбувається, коли діти та молодь, по-перше, «розуміють наміри проєкту», по-друге, «знають, хто прийняв рішення щодо їх участі та чому», по-третє, «мають значущу (а не «декоративну») роль» [3].

П'ятий рівень, під назвою «консультація та інформування», означає можливість молоді стати для дорослих/керівників цінними консультантами. На даному рівні ідея, мета та задачі – все розробляється та впроваджується дорослими/керівниками, але молодь бере безпосередню участь в цьому процесі шляхом консультування, тобто до думки молоді ставляться серйозно. Таким чином, рекомендації молоді у розробці проєктів є важливими та мають реальний вплив на прийняття рішень [25].

На описаному рівні участі молоді може бути прикладом їх активна участь у розробці молодіжних стратегій чи програм розвитку громади. Наприклад, Молодіжна рада або група молодих активістів може бути запрошена на консультаційні зустрічі з органами місцевого самоврядування, де вони мають можливість висловити свої пропозиції, ідеї та рекомендації щодо пріоритетів розвитку молодіжної політики та програм. У результаті, їх рекомендації та думки обов'язково повинні бути враховані при прийнятті

рішень з розробки та впровадження стратегій та програм, що стосуються молоді громади.

Наступним, шостим рівнем участі молоді є «проєкти, ініційовані дорослими із залученням молоді», який демонструє, що навіть у випадку коли проєкт ініціюється дорослими, рішення приймаються разом з молоддю. Вважається, що така модель взаємодії у розробці проєктів чи прийнятті рішень сприяє виникненню відчуття відповідальності за його результати, а тому мотивує молодь бути активними учасниками цих процесів.

На цьому рівні участі молоді може бути прикладом спільний проєкт молодіжної організації та органами місцевого самоврядування для покращення молодіжного середовища в громаді. Наприклад, дорослі можуть ініціювати програму з реконструкції молодіжного центру або створення нових спортивних майданчиків для молоді [47]. Протягом всього процесу розробки проєкту, молодь бере активну участь у формуванні потреб та пріоритетів, висловлює свої ідеї та пропозиції, а також бере участь у прийнятті рішень щодо концепції та реалізації проєкту. Така співпраця сприяє побудові партнерських відносин між молоддю та дорослими, а також забезпечує більшу відповідність проєктів потребам та інтересам молоді.

Сьомим рівнем участі є «проєкти, що ініціюються молоддю із залученням дорослих». На цьому рівні участі молоді ініціатива створення проєктів виходить від самої молоді. Тобто, молодь виступає ініціатором та організатором проєкту, проте залучає до співпраці дорослих або експертів для отримання порад, підтримки або ресурсів. Дорослі можуть виступати у ролі консультантів, наставників або партнерів, які допомагають молоді реалізувати їх ідеї [6].

Наприклад, Молодіжна рада може ініціювати проєкт з організації фестивалю мистецтв у своєму місті. Молодь бере на себе відповідальність за планування, координацію та проведення фестивалю, проте залучає до співпраці місцеву владу, культурні установи або інших партнерів для отримання фінансової підтримки, організаційної допомоги та рекламного

супроводу. Така спільна робота молоді та дорослих сприяє розвитку лідерських та організаційних навичок молоді, а також зміцнює партнерські стосунки між різними структурними підрозділами громади.

Останній, найвищий рівень участі молоді, згідно з моделлю Р. Харта, «проекти, що ініціюються виключно молоддю» полягає у тому, що ініціатива щодо створення та реалізації проєктів повністю належить молоді. Це означає, що молодь самостійно визначає проблеми або потреби в своїй громаді і розробляє плани дій для їх вирішення або задоволення [5].

Наприклад, Молодіжна рада може розробити проєкт з екологічного благоустрою місцевого парку. Молодь проводить аналіз стану парку, визначає проблеми забруднення та необхідність його оновлення. Потім представники ради розробляють конкретний план дій, включаючи організацію прибирання, посадку нових рослин, встановлення відповідних сміттєвих урн та інші відповідні заходи.

Таким чином, на цьому рівні молодь бере на себе всі аспекти проєкту, від планування до реалізації, без значного втручання дорослих або організацій. Це свідчить про високий рівень самоорганізації, лідерства та відповідальності серед молоді.

Отже, проаналізувавши кожну сходинку, можна зробити висновок, що на найнижчих рівнях, дорослі використовують молодь для досягнення своїх цілей, без врахування їх власних потреб та бажань. Проте, зі зростанням рівня участі, молодь отримує більше можливостей для власного впливу на процеси проєктування та прийняття рішень. На вищих рівнях, молодь має можливість активно впливати на проєкти, приймати рішення та нести відповідальність за їх результати, що сприяє їх розвитку та збагаченню досвіду участі в громадському житті. Ключовим акцентом є те, що ефективність соціальних проєктів і значущість їх результатів залежать від ступеня активної участі молоді у всіх етапах проєкту, починаючи від розробки до моніторингу результатів.

Проаналізувавши вищеописані рівні, запропоновані Р. Хартом, можна окреслити форми, у яких участь молоді у громадській діяльності безпосередньо відбувається.

У загальному розумінні, «форми участі громадян» визначаються як методи та інструменти, якими громадяни можуть користуватися задля дотримання та використання своїх прав та можливостей. Участь молоді у процесах ухвалення рішень відбувається через спеціально визначені законодавством та нормативно-правовими актами місцевої влади форми, а також у межах практики, що склалася, у відповідності до компетенції конкретної територіальної громади [49].

Перед тим як перейти до визначення форм участі молоді у громадській діяльності, доцільним є проаналізувати форми участі громадськості в процесах прийняття рішень. Відповідно до праць Дороха В. [13], до зазначених форм відносяться наступні:

- Звернення громадян;
- Електронні петиції;
- Місцевий референдум;
- Збори за місцем проживання;
- Органи самоорганізації населення;
- Місцеві ініціативи;
- Громадські слухання;
- Дорадчо-консультативні органи (громадські ради).

Переходячи до аналізу форм участі молоді, варто звернутися до матеріалів, викладених у Посібнику з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті. Зазначимо, що існує багато форм участі молоді у процесі вирішення проблем, що мають пряме відношення до молодих людей та безпосередньо громади [42].

Важливо, щоб молодь могла обрати для себе з запропонованих форм участі саме ті, котрі стануть для молоді пріоритетними, найбільш доречними

та цікавими. Отже, певні форми приваблюють молодь більшою мірою, інші – меншою, деякі можуть бути доречними лише в обмеженому контексті, проте кожна з форм має як свій потенціал, так і ряд обмежень (див.табл.1.3).

Таблиця 1.3. Форми участі молоді у громадській діяльності

№	Форма участі	Опис	Приклади заходів/програм
1	Волонтерська діяльність	Добровільна робота на волонтерських засадах, з метою допомоги іншим	Робота на благодійних заходах, допомога громадським організаціям
2	Участь в роботі молодіжних рад, парламентів, форумів	Молодіжна рада/парламент - консультативно-дорадчий орган, який представляє інтереси молоді перед владою. Форум - захід для обговорення глобальних проблем молоді.	Міські/сільські/обласні молодіжні ради, Всеукраїнські/міжнародні молодіжні форуми, громадські слухання. Традиційний спосіб участі в ухваленні рішень в рамках міжнародних, національних, регіональних або місцевих влад, шкіл, клубів, неурядових організацій.
3	Участь у соціальних проєктах та програмах	Активна участь у різноманітних проєктах та ініціативах з метою зміни чи покращення суспільства	Громадські ініціативи, соціальні проєкти, культурні програми
4	Культурні заходи	Участь у культурних подіях, фестивалях,	Молодіжні фестивалі, конкурси творчості,

		концертах з метою виявлення та підтримки талановитої молоді	концерти, акустичні вечори
5	Участь у молодіжних організаціях	Вступ до організацій, що об'єднують молодь для реалізації спільних інтересів та ініціатив	Студентські організації, молодіжні громадські об'єднання, молодіжні центри.
6	Участь у формах неформальної освіти	Активна участь у неформальних освітніх програмах, тренінгах та майстер-класах для розвитку професійних та особистісних навичок	Воркшопи, тренінги, курси саморозвитку

Представлені форми участі забезпечують активне залучення молоді до процесу управління громадою, а їх реалізація регулюється законодавством. Механізми та процедури їх впровадження чітко визначені, а результати мають правові наслідки. У разі успішної співпраці громадськості з органами місцевого самоврядування, отримані результати закріплюються в офіційних рішеннях місцевих рад та інших документах та реалізуються у практичних кейсах та мають реальний вплив на громаду [11].

Подані у таблиці форми громадської участі можуть бути втілені у різних сферах діяльності місцевої влади: від розробки та впровадження молодіжних стратегій розвитку та цільових програм до управління місцевим бюджетом, молодіжною політикою, галузями освіти, медицини, охорони довкілля тощо.

Отже, проведений аналіз рівнів та форм участі показав, що різні форми участі молоді у громадському житті можуть відображати різні рівні їх активності та впливу на прийняття рішень у громаді. Наприклад, волонтерська діяльність та участь у розробці соціальних проєктів та програм можуть відноситися до вищих рівнів участі, оскільки вони передбачають активну

участь молоді у вирішенні реальних соціальних проблем та роботу над їх вирішенням.

У той же час, участь в парламентах, форумах та у молодіжних організаціях може відображати середні рівні участі, оскільки ці форми дозволяють молоді висловлювати свої думки та ідеї, але можуть бути обмежені формальними рамками та обов'язковими процедурами.

Тоді як участь у культурних, спортивних заходах, концертах та фестивалях може відображати нижчі рівні участі. Адже, незважаючи на те, що участь в даних заходах сприяє освітньому та культурному розвитку учасників, молодь може не мати реального впливу на прийняття рішень щодо молоді у громаді та бути використаними як «декорація».

1.3 Діяльність молодіжних рад та шляхи залучення молоді: аналіз нормативних документів

На сьогодні молодь відіграє ключову роль у формуванні майбутнього кожної країни. Залучення молоді до процесу прийняття рішень, особливо через такі структури, як молодіжні ради, стає не тільки трендом, але й необхідністю. Молодіжні ради, як органи, що представляють інтереси молоді на різних рівнях управління, відіграють важливу роль у формуванні політичного, соціального та культурного контуру країни. Активне залучення молоді через офіційно визначені нормативні документи є засобом не тільки вираження їх поглядів, але й для забезпечення реального впливу на державну політику.

Наразі вкрай важливо здійснити аналіз нормативних документів, які регулюють діяльність молодіжних рад, вивчення їх реальних досягнень і впливу на молодіжну політику. Також важливо розглянути існуючі виклики та бар'єри на шляху залучення молоді та надати рекомендації щодо покращення ефективності молодіжних рад. Це допоможе не тільки краще зрозуміти

сучасний стан молодіжних рад в Україні, але й визначити дієві методи залучення молоді до участі в житті суспільства.

Закон України «Про основні засади молодіжної політики» встановлює правові основи для залучення молоді до активної участі в суспільному житті та впливу на державне управління через молодіжні ради та інші органи, що сприяють реалізації молодіжної політики. Основні аспекти закону включають розвиток молодіжної інфраструктури, забезпечення рівних можливостей для самореалізації молоді та підтримку молодіжних ініціатив на державному рівні.

Аналіз закону України «Про основні засади молодіжної політики» демонструє як держава ставить за мету створити умови, які сприяють самореалізації молоді і її активній участі в житті країни. Закон розглядає молодь як важливий ресурс для розвитку нації та підкреслює необхідність її залучення до різних аспектів суспільного, економічного, політичного і культурного процесів. Згідно з законом, велика увага приділяється формуванню і підтримці структур, що дозволяють молоді виражати свої думки та впливати на політичні рішення, серед яких вирізняються молодіжні ради.

Ці органи діють як мости між молоддю та органами влади, дозволяючи молодіжним лідерам вносити пропозиції, які розглядаються на різних рівнях управління. Закон наголошує на важливості методичної та організаційної підтримки молодіжних рад з боку держави.

Така підтримка включає не тільки фінансування, але й розробку програм та ініціатив, які допомагають молоді здобувати нові навички, реалізовувати освітні та культурні проєкти, та, що особливо важливо, брати участь у міжнародних молодіжних обмінах та співпраці. Ці ініціативи мають на меті не тільки збагатити особистісний розвиток молоді, але й сприяти її інтеграції в глобальні процеси, відкриваючи доступ до міжнародних ресурсів та ідей. У контексті цього закону також важлива роль держави у формуванні сприятливого середовища для молодіжного активізму, що передбачає захист прав молоді, забезпечення їх соціального захисту та сприяння зайнятості. Закон стимулює молодих людей не тільки бути активними учасниками

політичних та соціальних процесів, але й відігравати роль у культурному розвитку та діалозі поколінь, вносячи свіжі ідеї та нові підходи в традиційні моделі управління та культури. Цей закон покликаний не тільки стимулювати залучення молоді до управлінських процесів, але й забезпечити їй ресурси та підтримку для цього, що, в свою чергу, сприяє формуванню громадянського суспільства та демократичного розвитку країни [38].

Стаття 6 Закону України «Про основні засади молодіжної політики» описує структуру та основні функції молодіжних рад, які виступають у ролі консультативно-дорадчих органів. Ці ради можуть бути створені при різних органах державної та місцевої влади і мають за мету забезпечити участь молоді в процесах прийняття рішень, що впливають на їх життя і добробут. Молодіжні ради, таким чином, слугують важливим механізмом для врахування думок і пропозицій молоді в політиці і управлінні, створюючи умови для їх прямого впливу на формування молодіжної політики на всіх рівнях влади. Функціональні обов'язки молодіжних рад охоплюють внесення пропозицій до органів влади щодо способів взаємодії з молоддю і залучення її до громадського життя [51]. Ради активно працюють над організацією консультацій та опитувань серед молодих людей, збираючи їх думки і побажання, які можуть бути враховані при формуванні політик. Також молодіжні ради діють як ініціатори діалогу між молоддю та владою, підтримуючи молодіжні ініціативи, створення посад радників з питань молоді, а також організацію громадських слухань та інших заходів, що сприяють залученню молоді. Ця норма підкреслює необхідність інституційного забезпечення прав молоді на активну участь у суспільному житті та розробці політик, що відображають їх інтереси і потреби. Водночас, вона вказує на важливість молодіжних рад як інструменту для впровадження демократичних процесів і зміцнення громадянської активності серед молоді, надаючи їм можливість впливати на політику і розвиток країни відповідно до їх амбіцій та потреб.

Документ «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року», затверджений Указом Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021, визначає стратегічні напрямки розвитку молодіжної політики в Україні. Цей документ покликаний створити умови для забезпечення розвитку, становлення, та підвищення конкурентоспроможності молоді, а також сприяти їх активній участі у всіх сферах життя держави. Основні принципи Стратегії включають підтримку ініціативи та активності молодих громадян через різні формати участі, зокрема, за допомогою молодіжних рад та інших органів учнівського та студентського самоврядування.

Стратегія визначає партнерство між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадянським суспільством як ключовий фактор для досягнення поставлених цілей. Значну увагу приділено молодіжним консультативно-дорадчим органам, що мають сприяти залученню молоді до процесів прийняття рішень та формування молодіжної політики. Стратегія також наголошує на необхідності розробки та впровадження державних, регіональних та місцевих програм, спрямованих на підтримку молодіжних ініціатив, освітніх та культурних проєктів, що сприятимуть становленню молоді як активних учасників суспільного життя. Зокрема, акцент робиться на підвищенні компетентностей молоді, що працюють із дітьми та молоддю, а також на розвитку мережі молодіжних центрів [15], які є важливими інституціями для реалізації молодіжної політики Національна молодіжна стратегія до 2030 року, хоча і визначає важливу роль молодіжних рад (називаючи їх молодіжні консультативно-дорадчі органи) у залученні молоді до процесів прийняття рішень і формуванні молодіжної політики, не надає окремої деталізованої уваги цим структурам. Молодіжні ради згадуються у документі переважно як частина ширшої системи залучення молоді, але без конкретизації їх структури, функцій або конкретних напрямків діяльності.

Таким чином, Національна молодіжна стратегія до 2030 року акцентує на важливості молодіжних рад як консультативно-дорадчих органів, які

сприяють залученню молоді до процесів ухвалення рішень та розробки молодіжної політики. Стратегія визначає роль цих рад у підвищенні активності молоді у формуванні місцевих та національних політик, що безпосередньо стосуються їх інтересів та потреб. Основним завданням молодіжних рад у рамках Стратегії є забезпечення ефективного діалогу між молоддю та органами влади, організація заходів, що сприяють збору думок і пропозицій молодих людей, та їх подальша інтеграція у офіційні документи та програми. Стратегія також наголошує на необхідності розвитку і підтримки молодіжних рад на різних рівнях – від місцевих громад до національного рівня – як ключових інструментів для реалізації молодіжної політики.

Такі особливості можуть свідчити про загальний підхід до визначення ролі молодіжних рад як інструментів залучення молоді, але без належної уваги до специфіки їх роботи та впливу на молодіжну політику [41]. Відсутність детального опису може ускладнити розуміння того, як саме молодіжні ради мають функціонувати та які конкретно результати від їх діяльності очікувані на різних рівнях влади. Це також може вплинути на ефективність імплементації стратегії в частині реальної участі молоді в процесах управління та прийняття рішень. Враховуючи ці аспекти, було б корисно в майбутньому розширити розділ стратегії, присвячений молодіжним радам, забезпечивши більш конкретні напрямки їх розвитку, функціональні обов'язки та механізми зворотного зв'язку між молодіжними радами та органами влади. Це допоможе зробити участь молоді в управлінських процесах більш структурованою та ефективною [37].

Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1198 «Про затвердження типових положень про молодіжні ради» детально описує структуру, функції та порядок діяльності молодіжних рад на різних рівнях. Цей документ встановлює чіткі вимоги до формування та організації молодіжних рад, що дозволяє їм ефективно залучати молодь до управлінських процесів та реалізації молодіжної політики. Згідно з постановою, молодіжні ради утворюються як консультативно-дорадчі органи при місцевих та

регіональних органах влади. Вони мають за мету забезпечення участі молоді в прийнятті рішень, що впливають на їх соціальне та культурне життя. Постанова вказує на необхідність регулярного взаємодії між молодіжними радами та органами влади, а також на обов'язок забезпечення молодіжних рад організаційно-методичним супроводом.

Ключові аспекти постанови також включають рекомендації щодо створення належних умов для діяльності молодіжних рад, такі як забезпечення приміщеннями, технічними засобами і матеріальними ресурсами. Це дозволяє молодіжним радам ефективно виконувати свої функції та сприяти розвитку молодіжної політики на місцевому рівні. Постанова підкреслює важливість інтеграції молодіжних рад у рішення щодо поліпшення життя молоді, створення умов для їх розвитку та залучення їх до активної участі в суспільному житті. Це відображає зобов'язання держави створювати механізми для реалізації молодіжної політики, що враховує потреби та інтереси молоді [36].

Постанова забезпечує детальний нормативний фреймворк для створення та функціонування молодіжних рад на різних рівнях управління. Затверджені типові положення визначають молодіжні ради як консультативно-дорадчі органи, які формуються при органах місцевої та регіональної влади. Відповідно до постанови, ці ради призначені для активізації участі молоді в процесах прийняття рішень, важливих для соціального та культурного розвитку та інших аспектів життєдіяльності молоді.

Типові положення вимагають від органів влади, при яких створюються молодіжні ради, забезпечити необхідні умови для їх діяльності. Це включає організаційно-методичне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення. Зокрема, забезпечення приміщенням, засобами зв'язку та іншими ресурсами, необхідними для ефективного виконання молодіжними радами їх функцій. Окрім структурної організації, типові положення також акцентують на важливості регулярної взаємодії між молодіжними радами та органами влади, сприяючи тим самим залученню молоді до управлінських

процесів. Ці положення мають на меті стимулювати активнішу участь молоді у формуванні громадського життя, враховуючи їхні інтереси та потреби у відповідності до місцевих та національних цілей розвитку.

Аналіз створення молодіжних рад в Україні, опублікований 25 січня 2024 року, відображає спільні зусилля Міністерства молоді та спорту України, проєктного офісу реформ UNICEF та ОВА щодо залучення молоді до участі в регіональному та місцевому формуванні та втіленні молодіжної політики. Основною метою таких рад є не тільки демократизація участі молоді, а й надання їм можливості знаходити односторонні рішення для спільного впливу на рішення на місцевому рівні, що сприяє особистому розвитку та зміцненню місцевих спільнот.

Станом на грудень 2023 року, за типовими положеннями, кількість молодіжних рад в Україні складала 410, із яких 19 рад діяли на регіональному рівні, а 391 на місцевому. Найбільше таких рад зосереджено в Кіровоградській (37 рад), Львівській (30 рад) та Дніпропетровській областях (27 рад). Загальна кількість членів молодіжних рад становила 7029 осіб, з найбільшою представленістю у Львівській області (534 особи) [31]. Не зважаючи на виклики, пов'язані з військовим станом у країні, більшість молодіжних рад не тільки продовжила свою діяльність, але й адаптувалася до нових умов, забезпечуючи високий рівень залученості та ефективності молоді у вирішенні локальних питань.

Такі результати свідчать про стійкість та незламність української молоді. Ключовими аспектами для подальшого розвитку молодіжних рад є зміцнення системної інституційної підтримки, підвищення спроможності рад генерувати молодіжні ініціативи, максимальне використання прав та механізмів участі, а також проведення тренінгів для членів рад для розвитку їх компетенцій. Також важливим є створення платформ для обміну досвідом між радами та впровадження моніторингу їх діяльності. Цей аналіз підкреслює важливість молодіжних рад як інструменту впливу на формування молодіжної

політики і є свідченням необхідності їх подальшої підтримки та розвитку в Україні [16].

Нормативно-правова база, яка регулює діяльність молодіжних рад в Україні, зокрема через Постанову Кабінету Міністрів «Про затвердження типових положень про молодіжні ради», вносить значний вклад у структурування і регулювання їх роботи. Ці положення визначають молодіжні ради як консультативно-дорадчі органи, що діють при органах державної та місцевої влади, та мають на меті забезпечення участі молоді в розробці та реалізації молодіжної політики на різних рівнях. З одного боку, це дає молодіжним радам чіткі рамки для діяльності та сприяє їх інтеграції в управлінські процеси, забезпечуючи підтримку та ресурси необхідні для ефективної роботи. З іншого боку, існує ряд обмежень і викликів.

Позитив в тому, що ці нормативні акти сприяють інституціоналізації молодіжних рад, забезпечують їм легітимність і визнання з боку держави та місцевих органів влади. Це допомагає молодіжним радам здобувати більшу вагу та вплив у суспільстві, сприяє залученню молодих людей до громадського життя та підвищує їх зацікавленість у суспільних процесах [17]. Однак, нормативні акти також мають недоліки, оскільки часто не забезпечують достатньої гнучкості для адаптації молодіжних рад до локальних умов та потреб. Це може призводити до формалізму у їх роботі, коли діяльність рад перетворюється на виконання стандартних процедур без реального впливу на молодіжну політику. Крім того, не завжди в нормативних актах враховуються потреби всіх категорій молоді, що може обмежувати представництво в молодіжних радах та знижувати ефективність їх впливу на рішення, які стосуються молоді. Позитивний вплив на структурування та регуляцію діяльності молодіжних рад, існуюча нормативно-правова база також потребує доопрацювання для забезпечення більшої ефективності та адаптивності цих органів до потреб української молоді.

Сучасна молодь – це не тільки майбутнє, але й активна частина сьогодення, яка здатна впливати на соціальні та політичні процеси в країні.

Молодіжні ради, створені для представництва і захисту інтересів молоді, стають ключовим засобом для їх голосу в системі державного управління. Втім, активність та ефективність молодіжних рад значною мірою залежать від нормативно-правової бази, яка регулює їх діяльність та можливості. Національні законодавства багатьох країн включають положення, які не просто визначають статус молодіжних рад, але й зобов'язують державні органи враховувати їх думку при розробці та реалізації політик, які стосуються молоді [45]. В Україні, зокрема, молодіжні ради мають правову основу діяльності, затверджену у вигляді відповідних постанов та законів, що створює передумови для їх активної участі в управлінні. Однак, аналізуючи реальну ефективність молодіжних рад, можна помітити, що не всі можливості використовуються належним чином. Однією з проблем є недостатня інформованість молоді про існування таких рад та механізмів їх впливу на місцеве та національне законодавство [22].

Це частково відбувається через відсутність ефективної комунікаційної стратегії, яка б могла просувати діяльність молодіжних рад серед молоді. Завдяки популяризації молодіжних рад, все більше молодих людей матиме змогу дізнатися про їх діяльність та можливості участі. Це приведе до зростання активності та залученості молоді до вирішення проблем, що стосуються їх життя та майбутнього [44].

Ще однією перепоною є обмежений ресурс – як фінансовий, так і організаційний. Багато молодіжних рад стикаються з проблемою недостатнього фінансування, що впливає на їх здатність реалізувати проекти та проводити активну діяльність. Крім того, недостатньо чітка роль і повноваження молодіжних рад, визначені в законодавчих актах, іноді перешкоджають ефективному залученню молоді в процесі ухвалення рішень. Для подолання цих бар'єрів необхідно вдосконалити нормативну базу, забезпечити більшу підтримку молодіжних рад з боку держави, а також використовувати сучасні засоби комунікації для залучення молоді [16]. Розробка якісних інформаційних кампаній, що висвітлюватимуть роль та

значення молодіжних рад, може стимулювати молодь до більш активної участі в їх діяльності.

У даному контексті, важливо створити умови для обміну досвідом між молодіжними радами різних регіонів, що дозволить більш ефективно впроваджувати інноваційні підходи і практики в місцеву діяльність. Загалом, молодіжні ради є важливим інструментом для залучення молоді до управління державою та розвитку демократії [7]. Забезпечення їх ефективності через аналіз та вдосконалення нормативних документів, а також через зміцнення ресурсної бази і комунікаційної стратегії щодо участі в молодіжній раді, є ключовими завданнями для розвитку громадянського суспільства і держави загалом.

Залучення молоді до активної участі в суспільному житті є одним з ключових завдань сучасної молодіжної політики. Існує ряд шляхів та методів, які можуть сприяти збільшенню включення молоді у важливі суспільні процеси та допомагають молодим людям реалізувати свій потенціал на різних рівнях. Одним з основних напрямків є створення та підтримка молодіжних рад при органах влади.

Молодіжні ради діють як мости між молоддю та урядовими структурами, надаючи молодим людям можливість брати участь у формуванні політики та вирішенні місцевих питань [39]. Через роботу в таких радах молоді особи можуть вносити свої ідеї та ініціативи, які враховуються при прийнятті рішень. Ще одним важливим інструментом є участь молоді в громадських ініціативах та волонтерських програмах. Ці діяльності не тільки допомагають розвивати навички та здібності молодих людей, але й залучають їх до роботи на благо громади [52]. Волонтерство допомагає молоді здобути практичний досвід, покращує їх розуміння суспільних процесів та зміцнює їх почуття відповідальності за майбутнє своєї країни. В той же час, освітні програми, семінари, тренінги та робочі групи також відіграють ключову роль у залученні молоді. Через освіту та навчання молоді люди здобувають знання та компетенції, необхідні для активної участі в суспільному житті. Освітні

ініціативи можуть бути орієнтовані на розвиток лідерських якостей, підвищення правової обізнаності та формування навичок ефективної комунікації.

Соціальні медіа та цифрові платформи стають все більш важливими у залученні молоді, особливо в період війни в Україні [24]. Інтернет надає широкі можливості для молодіжного самовираження, обміну ідеями та координації спільних дій. Завдяки цифровим технологіям, молоді люди можуть організовувати онлайн-кампанії, створювати віртуальні спільноти та впливати на публічну думку, що значно розширює їх можливості для участі у вирішенні соціально важливих питань [12].

Таким чином, шляхи залучення молоді до суспільного життя мають багатогранний характер і вимагають комплексного підходу, який поєднує освіту, волонтерство, активну громадську діяльність та використання сучасних технологій. Це дозволяє молоді не тільки бути почутими в суспільстві, але й реально впливати на зміни в країні.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

Згідно з поставленими завданнями, в межах першого розділу нам вдалося:

1. Проаналізували теоретичні підходи та визначили зміст поняття громадської участі молоді. Шляхом аналізу теоретичних джерел та вже існуючих проведених досліджень ми визначили, що громадська участь молоді це активне залучення молодих людей до різних сфер життя суспільства, що включає участь у процесах ухвалення рішень, самоврядуванні в освітніх установах, діяльності у молодіжних та громадських організаціях, неформальних установах тощо. Молодь, що бере участь у громадській діяльності, активно залучається до різноманітних соціальних, економічних та

політичних ініціатив, стає рушійною силою для створення позитивних змін і підвищення якості життя саме шляхом включення у громадське життя.

Аналіз показав, що громадська участь молоді дійсно є важливим та цінним інструментом для розвитку громади та залучення молоді до процесів, що відбуваються в ній. Окрім того, ми переконалися, що для досягнення активної громадської участі молоді важливо створити сприятливі умови для їх активного залучення, забезпечити доступ до інформації, виявляти зацікавленість у їх думках та пропозиціях.

2. Розкрили рівні та форми участі молоді. Для аналізу рівнів участі молоді у громадському житті ми обрали шкалу вимірювання участі, модель розроблену Роджером Хартом під назвою «Участь дітей від символізму до громадянства». Дана шкала є найбільш доцільною для нашого дослідження тому, що спрямована в першу чергу на оцінку ступеня участі саме молоді, а не дорослих. Дана модель являє собою метафоричну «драбину», де кожна сходинка висхідної репрезентує зростаючі рівні участі, контролю чи влади. Таким чином, було розглянуто вісім рівнів участі, де перший – найнижчий рівень участі, а восьмий – найвищий. Перші три маніпуляція (1), декорація (2), формальна участь або токенизм (3) відносяться до неучасті. Наступні п'ять постановка завдань та інформування (4), консультація та інформування (5), проєкти, ініційовані дорослими із залученням молоді (6), проєкти, що ініціюються молоддю із залученням дорослих (7), проєкти, що ініціюються виключно молоддю (8) відносяться до участі.

На основі проведеного аналізу рівнів, а також аналізу вже існуючих класифікацій та типологій, з'явилась можливість найбільш чітко виокремити форми, в яких реалізується участь молоді, серед яких були виділені наступні: волонтерська діяльність; участь в роботі молодіжних рад, парламентів, форумів; участь у соціальних проєктах та програмах; культурні заходи, участь у молодіжних організаціях; участь у формах неформальної освіти.

Отже, проведений аналіз показав, що різні форми участі молоді у громадському житті можуть відображати різні рівні їх активності та впливу на прийняття рішень у громаді.

3. Розкрили зміст діяльності молодіжних рад та шляхи залучення молоді, здійснили аналіз нормативних документів. Проаналізовані документи демонструють, що молодіжні ради слугують консультативно-дорадчими органами, що сприяють залученню молоді до прийняття рішень, які впливають на їх життя. Вони збирають думки та пропозиції молодих людей, а також ініціюють діалог між молоддю та владою. Мета молодіжних рад, відповідно до законодавства забезпечити врахування інтересів та потреб молоді в молодіжній політиці на всіх рівнях влади.

Аналіз також вказує на те, що незважаючи на виклики, пов'язані з війною, українські молодіжні ради продовжують свою діяльність з залучення молоді та адаптуються до нових умов. Проте, існує потреба у зміцненні системної інституційної підтримки, підвищенні спроможності рад генерувати ініціативи, а також у розвитку компетенцій членів рад. З іншого боку, на основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що нормативні документи дають молодіжним радам легітимність, визнання та доступ до ресурсів, необхідних для їх ефективної діяльності, однак, існуюча нормативно-правова база потребує доопрацювання для забезпечення більшої гнучкості, адаптивності до локальних потреб та представництва всіх категорій молоді.

Аналіз щодо шляхів залучення молоді показав, що молодіжні ради в Україні відіграють важливу роль у залученні молоді до прийняття рішень та формуванні молодіжної політики. Волонтерство, освітні програми, семінари, тренінги та робочі групи відіграють ключову роль у залученні молоді. Разом з тим, надзвичайно дієвим є залучення молоді через медіа: соціальні мережі, засоби масової інформації, віртуальні спільноти та молодіжні платформи – використання даних шляхів є основою діяльності молодіжних рад з залучення молоді.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ УЧАСТІ МОЛОДІ В ГРОМАДСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Організація емпіричного дослідження, характеристика бази та учасників дослідження

Задля успішного залучення молоді до громадської діяльності важливо дослідити та проаналізувати ключові складові, що безпосередньо впливають на молодь та визначають її активність на рівні громади. Такими складовими у межах нашого дослідження є рівень залучення та бар'єри участі молоді.

Для практичного визначення рівня залучення і бар'єрів участі молоді в громадській діяльності було проведено емпіричне дослідження на базі Вараської територіальної громади Рівненської області (місто Вараш, село Заболоття, село Рафалівка, село Більська Воля, село Озірці, село Мульчиці), Молодіжної ради при Вараській міській раді та молодіжного центру «Гуркіт» у місті Вараш Рівненської області.

Метою дослідження є визначення бар'єрів участі молоді і їх рівня залученості до громадської діяльності та розробка рекомендацій щодо більш ефективного використання шляхів залучення молодіжними радами молоді до громадської діяльності.

Серед емпіричних методів дослідження були обрані наступні:

- метод опитування у формі анкетування з метою дослідження рівня залучення та бар'єрів громадської участі молоді Вараської територіальної громади в діяльності молодіжних рад;
- метод опитування у формі анкетування членів Молодіжної ради задля визначення рівня участі та виявлення бар'єрів залучення молоді та членів Молодіжної ради до громадської діяльності.

Отже, для досягнення поставленої мети, доцільно визначити учасниками дослідження молодь Вараської територіальної громади та членів Молодіжної ради при Вараській міській раді.

Перша група респондентів – молодь Вараської територіальної громади – була обрана тому, що молодь Вараської територіальної громади є безпосередніми учасниками молодіжної політики громади. Молодь охоплює широкий спектр соціальних, економічних та культурних контекстів. Різноманіття досвіду та поглядів респондентів даної групи може допомогти та стати ключовим фактором у визначенні бар'єрів участі найбільш повно та сприяти розробці більш ефективних рекомендацій на основі отриманих результатів.

Друга група респондентів – члени Молодіжної ради – були обрана тому, що представники Молодіжної ради є активними учасниками громадської діяльності та мають прямий досвід роботи у сфері молодіжної політики. Їх думка та спостереження можуть бути цінними для досягнення поставленої мети. Також, члени Молодіжної ради, як обрані представники молоді, відображають думки та інтереси молодих людей у громадських питаннях. Їх участь в дослідженні дозволить продемонструвати перспективу участі молоді безпосередньо у процесі прийняття рішень та громадській участі в цілому.

Для проведення дослідження були створені дві авторських анкети, що були створені у програмі Google форми. Такий спосіб отримання даних є об'єктивним та зручним для аналізу відповідей. Такий вибір формату опитування пов'язаний з особливостями територіального розміщення респондентів, адже учасники дослідження проживають у різних населених пунктах Вараської територіальної громади.

Окрім того, використання програми Google форми дозволяє ефективно організувати процес опитування, забезпечуючи швидкий доступ до результатів та їх оперативну обробку. Такий підхід сприяє збільшенню об'єктивності дослідження, що робить його результати релевантними для подальшого аналізу та використання в подальшій розробці рекомендацій.

У опитувальнику молоді Вараської територіальної громади (*Додаток А*) взяли участь 141 респондент. Склад респондентів за соціально-демографічними показниками викладений у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. Соціально-демографічний склад респондентів (молодь Вараської ТГ)

Характеристика респондентів опитувальника молоді Вараської ТГ за отриманими соціально-демографічними показниками							
1	Населений пункт проживання	Місто Вараш	Село Заболоття	Село Рафалівка	Село Більська Воля	Село Озірці	Село Мульчиці
	Кількість респондентів (n/%)	85 (60,3%)	22 (16,6%)	12 (8,5%)	14 (9,9%)	4 (2,8%)	4 (2,8%)
2	Стать	Чоловіча			Жіноча		
	Кількість респондентів (n/%)	30 (21,3%)			111 (78,7%)		
3	Вік	<16	16	17	18	18>	Не вказали
	Кількість респондентів (n/%)	23 (16,3%)	60 (42,6%)	34 (24,1%)	14 (9,9%)	6 (4,3%)	4 (2,8%)
	Всього респондентів	141					

Сама анкета складається з 26 запитань, серед яких: 4 відкритих запитання, 11 закритих запитань з одним варіантом вибору, 7 закритих запитань з декількома варіантами вибору та 4 запитання з оціночною шкалою.

Запитання в опитувальнику поділено на три блоки, відповідно до їх спрямування:

- Блок 1 – соціально-демографічний, складається з трьох запитань (запитання 1-3) та спрямований на визначення статі, віку та населеного пункту проживання респондентів.

- Блок 2 – складається з одинадцяти запитань (запитання 4-14) та спрямований на дослідження рівня залучення молоді Вараської територіальної громади до громадської діяльності.
- Блок 3 – складається з дванадцяти запитань (запитання 15-26) та спрямований на визначення бар'єрів участі та залучення молоді Вараської територіальної громади до громадської діяльності.

Перед початком анкетування учасникам була запропонована наступна інструкція: *«Шановний респонденте! У сучасному світі громадська участь молоді стає важливою рушійною силою, що забезпечує розвиток суспільства, а у зв'язку з викликами які існують, молодь потребує підтримки.*

Я, студентка Київського національного університету імені Тараса Шевченка, у співпраці з Молодіжною радою при Вараській міській раді, проводжу це дослідження, з метою визначення рівня участі та виявлення бар'єрів залучення молоді Вараської громади до громадського життя.

Ваша участь у цьому дослідженні допоможе зрозуміти Ваші думки та досвід, визначити та мінімізувати перешкоди Вашій активній участі у громадському житті, що сприятиме підвищенню рівня залучення молоді та активізує молодіжний рух у громаді!

Просимо надати відповіді на запитання анонімного характеру, усі відповіді залишаться конфіденційними! Дякуємо за Вашу участь!»

У опитувальнику членів Молодіжної ради при Вараській міській раді (Додаток Б) взяли участь 13 респондентів. Вікова категорія респондентів 19-30 років.

Сама анкета складається з 15 запитань, серед яких: 11 відкритих запитання, 1 закрите запитання з одним варіантом вибору, та 3 запитання з оціночною шкалою.

Запитання в опитувальнику поділено на чотири блоки, відповідно до їх спрямування:

- Блок 1 – соціально-демографічний, складається з трьох запитань (запитання 1-3) та спрямований на визначення ППБ, віку та посади респондентів у Молодіжній раді при Вараській міській раді.
- Блок 2 – дослідження мотивації для участі в Молодіжній раді. Цей блок складається з одного запитання (запитання 4) спрямований на розуміння основних мотивацій, що спонукали членів Молодіжної ради до участі.
- Блок 3 – обов'язки та участь членів Молодіжної ради та молоді громади у громадському житті, складається з 6 запитань (запитання 4-9).
- Блок 4 – бар'єри участі та залучення молоді та членів Молодіжної ради до громадського життя Вараської територіальної громади, що складається з 6 запитань (запитання 10-15).

Перед початком анкетування учасникам була запропонована наступна інструкція: *«Шановні члени Молодіжної ради! Я, студентка Київського національного університету імені Тараса Шевченка, у співпраці з Молодіжною радою при Вараській міській раді, проводжу це дослідження, з метою визначення рівня участі та виявлення бар'єрів залучення молоді та членів Молодіжної ради до громадського життя.»*

Ваша участь у цьому дослідженні допоможе зрозуміти Ваші думки та досвід, визначити та мінімізувати бар'єри Вашої участі у громадському житті, що сприятиме підвищенню рівня залученості молоді та активізує молодіжний рух у Вараській територіальній громаді.

Прошу надати відповіді на декілька запитань. Запитання анонімного характеру, тому усі відповіді залишаться конфіденційними! Висновки матимуть узагальнений характер, а особисті дані буде зашифровано. Дякуємо за участь!»

Таким чином, послідовність проведення дослідження включала в себе наступні структурні елементи: розробка двох анкет у програмі Google форма, процес поширення та опитування молоді Вараської територіальної громади, процес поширення та опитування членів Молодіжної ради при Вараській міській раді, аналіз та обробку отриманих результатів, якісний та кількісний

аналіз показників дослідження, створення діаграм різних видів відповідно до мети.

2.2. Рівень участі за результатами опитування молоді Вараської територіальної громади

Перейдемо до аналізу результатів, отриманих на основі відповідей респондентів першої групи – молоді Вараської територіальної громади Рівненської області, де визначимо їх рівень участі у громадському житті. Результати першого, соціально-демографічного блоку наведені у попередньому підрозділі (див.табл 2.1).

Блок 2. Рівень залучення молоді

Першим запитанням другого інформаційного блоку було: «Чи вважаєте ви, що молодь відіграє важливу роль у громаді?» Відповіді респондентів у вигляді діаграми виглядають наступним чином (рис.2.4):

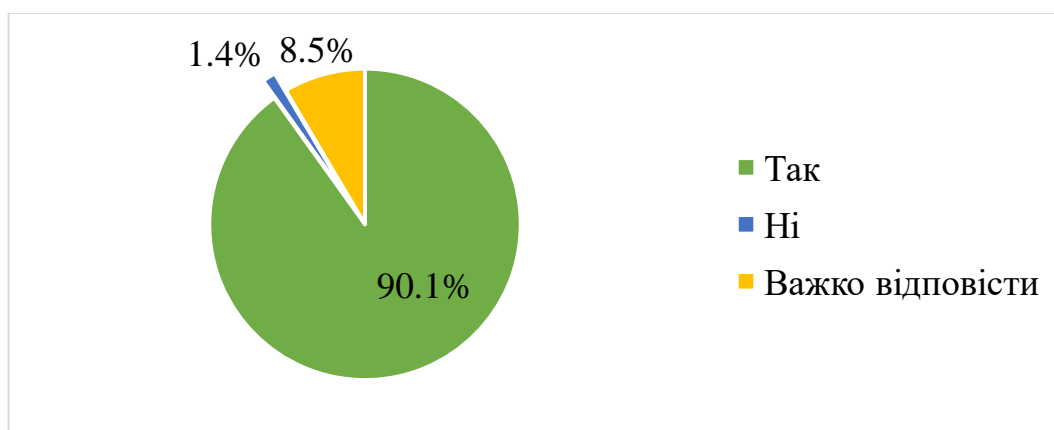

Рис.2.1. Думка респондентів щодо того, чи відіграє молодь важливу роль у громаді

Результати демонструють, що переважна кількість респондентів (90,1%) вважають, що молодь дійсно відіграє важливу роль у громаді, іншій групі респондентів було важко відповісти на дане запитання (8,5%), тоді як абсолютна меншість вважають, що молодь не відіграє важливої участі (1,4%).

Такі результати вказують на те, що більшість молодих людей чітко усвідомлює свій потенціал та можливості і розуміють, що можуть значно сприяти розвитку громади завдяки своїм активним діям. Також, це може бути показником готовності молоді активно брати участь у різних формах участі або просто висловлювати свої думки та ідеї.

Проте, існують і респонденти, котрі або не змогли чітко визначити свою роль у громаді, або вважають її не важливою. Це може бути пов'язано з різними факторами, такими як недостатня поінформованість про можливості участі або ж відсутністю досвіду активної участі, чи навпаки через негативний досвід участі.

Наступне (відкрите) запитання «Що таке, на Вашу думку, участь молоді у громадській діяльності?» Для інтерпретації результатів був проведений контент-аналіз відповідей. Формулювання категорій для його проведення відбувалося на основі попереднього теоретичного аналізу поняття участі молоді у громадському житті. Структуровані та проаналізовані результати виглядають наступним чином:

Таблиця 2.2. Розуміння молоддю поняття «участь молоді у громадській діяльності»

№	Категорія (слова-індикатори)	Частота згадок (n/%)
1	Проекти/проекти	12 (8,5%)
2	Заходи	55 (39%)
3	Ініціативи/Ініціативність	6 (4,3%)
4	Активність	7 (5%)
5	Право голосу	8 (5,7%)
6	Організація	13 (9,2%)
7	Допомога	6 (4,3%)
8	Рішення	11 (7,8%)
9	Майбутнє	8 (5,7%)

10	Ідеї	6 (4,3%)
11	Вплив	9 (6,4%)
12	Волонтерство/благодійність	11 (7,8%)
13	Акції	6 (4,3%)
14	Не вказали	13 (9,2%)

Відповідно до отриманих результатів, ми з'ясували, що респонденти визначаючи поняття участі молоді у громадському житті використали категорію «Заходи» 55 разів (39%), категорію «Організація» 13 разів, категорію «Проекти/проекти» 12 разів, категорію «Рішення» та «Волонтерство/благодійність» 11 разів (7,8%).

Менша кількість респондентів використала категорії: «Вплив» 9 разів (6,4%), «Право голосу» та «Майбутнє» 8 разів (5,7%), «Активність» 7 разів (5%), «Ідеї», «Допомога», «Ініціативи/Ініціативність» та «Акції» 6 разів (4,3%).

Наступне запитання «На вашу думку, як Ви оцінюєте рівень своєї активності у громадській діяльності?». Відповіді респондентів представлені у діаграмі нижче (рис.2.6):

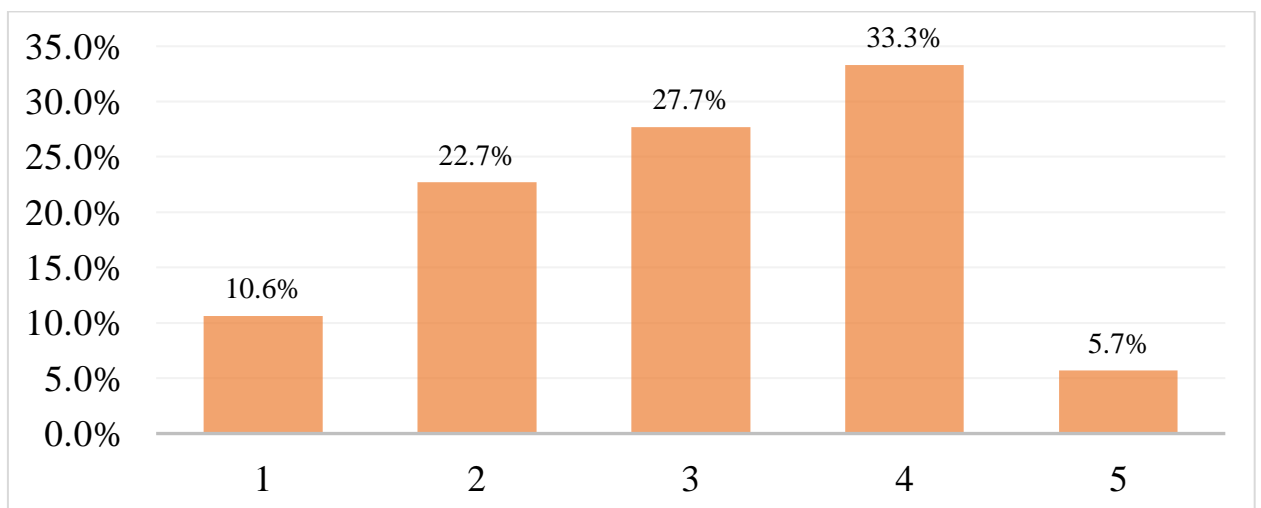

Рис.2.2. Оцінка респондентів рівня власної активності у громадській діяльності

Відповідно до результатів, третина респондентів (33,3%) оцінює свою участь як вищу за середню, а також значна частина оцінила свій рівень

активності у громадській діяльності як середній (27,7%) та нижче середньої (22,7%). Інша група респондентів оцінює свій рівень як низький (10,6%), а найменша кількість респондентів оцінила себе на найвищий рівень (5,7%).

Такі результати вказують на те, що більша частина молодих людей усвідомлює важливість громадської діяльності та робить внесок у розвиток своєї громади, а також значний інтерес і активність молоді у громадській діяльності та готовність брати участь у різних формах участі. Те, що значна кількість респондентів оцінює свою активність як середню або нижчу за середню, а також існування групи респондентів, що оцінюють участь як низьку, може означати можливість існування певних обмежень та бар'єрів, що перешкоджають активній участі молоді, таких як низький рівень поінформованості про можливості залучення, страху невдачі тощо.

Наступне запитання стосується форм участі молоді: «Які з форм участі для Вас найбільш привабливі?». Дане питання представляло можливість обрати відразу декілька варіантів відповідей (рис.2.7).

Рис.2.3. Найбільш привабливі для респондентів форми участі

Представлена діаграма відповідей свідчить про те, що серед пріоритетних та найбільш привабливих форм участі були виокремлені: участь

у молодіжних організаціях (61,7%), участь у соціальних проєктах та програмах (46,1%) та участь у роботі молодіжних рад, парламентів та форумів (32,6%).

Менша кількість респондентів вважає найбільш доречними для себе участь у неформальних громадських ініціативах (16,3%) та участь у різноманітних формах неформальної освіти (22%). Найменше респондентів обрали варіант інше, та вказали, що не брали участь у жодній з перерахованих форм (1,4%).

Отримані результати допомогли нам визначити найпопулярніші форми участі молоді у громадській діяльності, а також вказують на різноманітний спектр участі молоді у громадському житті та допомагають розуміти потреби та інтереси молоді, котрі повинні бути враховані задля підвищення участі молоді у громадській діяльності.

Наступне запитання: «Чи знаєте Ви про можливість приєднання до молодіжної організації/центру/ради/ініціативи або подібної організації у вашому населеному пункті?» Відповіді респондентів (рис.2.8):

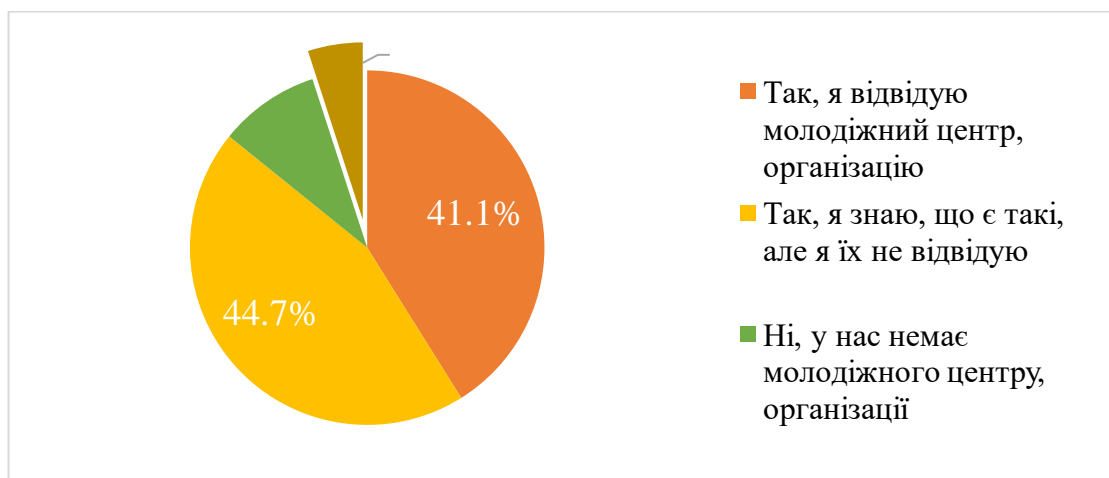

Рис.2.4. Поінформованість респондентів про можливість приєднання до молодіжної організації/центру/ради/ініціативи або подібної організації у власному населеному пункті

Відповідно до результатів, більша частина респондентів знають про існування представлених організацій, але не відвідує їх (44,7%). Значна частина респондентів вказала, що відвідує молодіжну організацію/центр/раду/ініціативу або подібну організацію у власному населеному пункті (41,1%). Частина респондентів вказала, що не мають

подібних організацій у своєму населеному пункті (9,2%), меншість респондентів не знає про існування таких центрів (5%).

Той факт, що більшість респондентів знають про існування молодіжних організацій у своїх населених пунктах, але не відвідують їх може бути пов'язано з різними факторами, такими як відсутність інтересу, адже деяким молодим людям може просто не бути цікаво брати участь у діяльності подібних організацій, молоді люди можуть не знати про те, чим займаються ці організації, і що вони можуть їм запропонувати. Значна частина респондентів відвідує молодіжні організації, це свідчить про те, що ці організації відіграють важливу роль у житті багатьох молодих людей, надаючи їм можливості для спілкування, розвитку навичок, реалізації своїх інтересів та впливу на життя своєї громади. Те, що частина респондентів вказала на відсутність у населеному пункті подібних організацій можна розцінювати або як бар'єр участі, адже молодь не має доступу до можливостей залучення або низький рівень PR-спроможності організацій. Частина респондентів не знає про існування молодіжних організацій у своїх населених пунктах, це пов'язано з тим, що деякі організації не завжди добре рекламують та популяризують свою діяльність, або з тим, що вони дійсно не функціонують у деяких населених пунктах.

Наступне запитання пов'язане з попереднім та є уточнюючим: «Якщо відвідуєте, то як часто?». Відповіді респондентів представлені на рис.2.9. Отримані результати підтверджують тенденцію результатів попереднього запитання, більша частина респондентів не відвідують подібні організації (27,7%), значна частина відвідують такі організації хоча б раз кожних три місяці (22%), що може свідчити про те, що ці молоді люди цікавляться діяльністю організацій, але не мають можливості відвідувати їх частіше; частина відвідує щомісяця або декілька разів на місяць (18,4%), частина відвідує рідше раз на рік (12,8%), частина респондентів щотижня або декілька разів на тиждень (10,6%), щонайменше раз на рік (6,4%), меншість відвідує подібні організації щодня (2,1%).

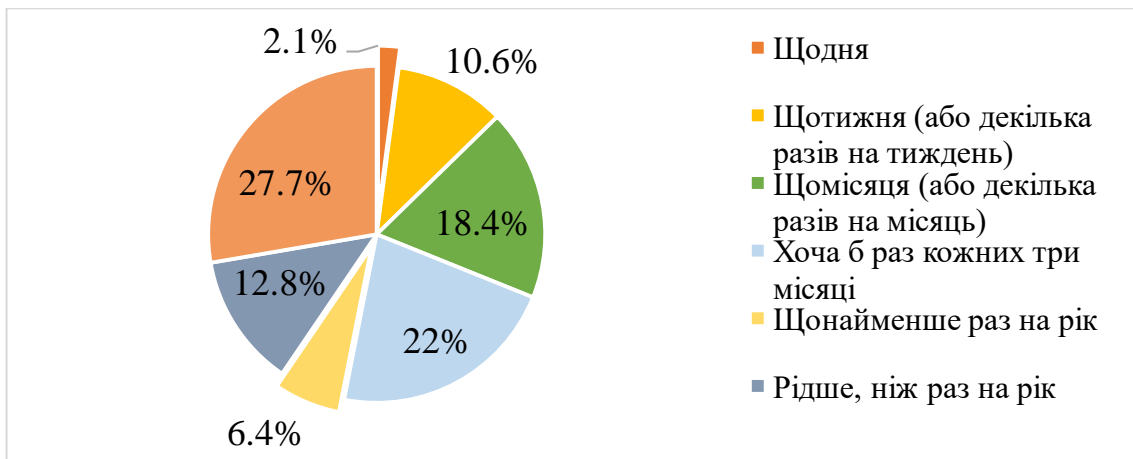

Рис.2.5. Частота відвідування респондентами молодіжної організації/центру/ради/ініціативи або подібної організації у власному населеному пункті.

Таким чином, більшість респондентів не відвідують описані організації, а меншість навпаки, відвідує щодня. Варто зауважити, що існує тенденція до зниження частоти участі молоді у молодіжних організаціях, центрах, радах, ініціативах або подібних організаціях, а найбільш відвідуваними молоддю заходами за останні 12 місяців стали культурні заходи, волонтерські акції та спортивні змагання.

Наступне запитання «Які з наступних заходів Ви відвідували за останні 12 місяців?» Відповіді респондентів представлені в діаграмі (рис 2.10):

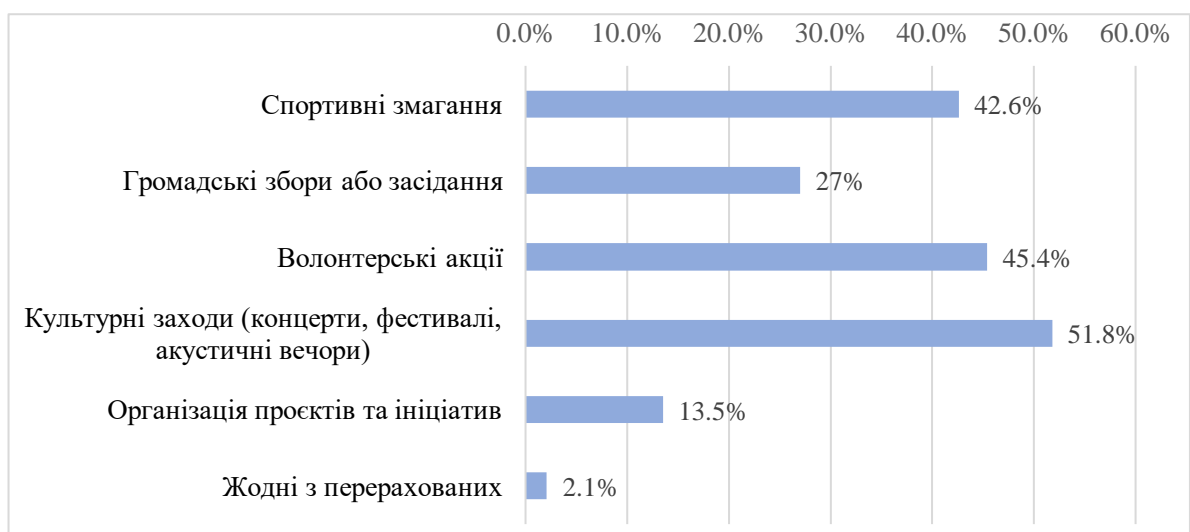

Рис.2.6. Участь респондентів у заходах за останні 12 місяців

Відповідно до результатів, найбільш відвідуваними молоддю заходами за останні 12 місяців стали культурні заходи (51,8%), волонтерські акції (45,4%) та спортивні змагання (42,6%). Менш відвідуваними стали громадські збори або засідання (27%) і організація проєктів та ініціатив. Жодні з перерахованих заходів не відвідували меншість респондентів (2,1%).

На наступне запитання ««Ознайомтеся, будь ласка, з «Драбиною участі молоді», розроблену Р. Хартом, для оцінки рівня участі молоді у громадському житті. Яка, на Вашу думку, «сходінка» найвдаліше описує рівень Вашої участі?»» респонденти відповіли наступним чином (рис. 2.11):

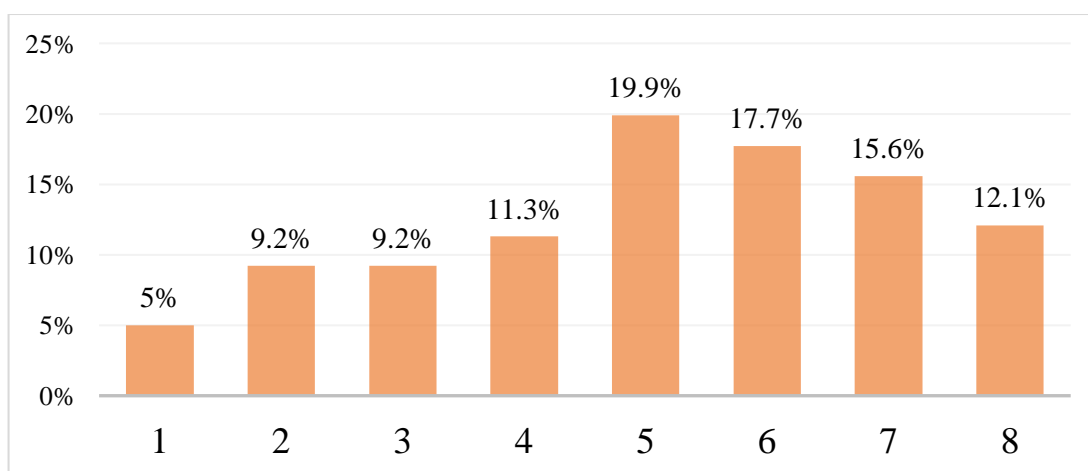

Рис.2.7. Оцінка респондентами власної участі у громадській діяльності відповідно до «Драбини участі молоді» Р.Харта

Найбільша кількість респондентів оцінює свій рівень відповідно до 5 щаблю «Драбини участі молоді» Р. Харта. Даний рівень має назву «консультація та інформування», означає можливість молоді стати для дорослих/керівників цінними консультантами, тобто до думки молоді ставляться серйозно. Це вказує на те, що їх думки, погляди та досвід важливі для дорослих та керівників, а думки беруться до уваги при прийнятті рішень та розробці програм та ініціатив. Враховуючи, що молодь вважається цінними консультантами, це свідчить про визнання молоддю свого потенціалу та здатності до активної участі в громадському житті.

Значна частина респондентів (45,5%) оцінює власний рівень участі на три найвищих сходінки участі молоді, котрі відповідають значенням 6

«проекти, ініційовані дорослими із залученням молоді», 7 «проекти, що ініціюються молоддю із залученням дорослих» та на 8 «проекти, що ініціюються виключно молоддю».

Дані рівні участі є показниками найбільшої активності молоді, тому те, що досить велика кількість респондентів обрала ці рівні демонструє досить велику активність молоді у громадському житті громади.

Наступне запитання «В яких організаціях чи спільнотах Ви брали участь протягом останніх 12 місяців?». Респонденти відповіли на запитання таким чином (рис. 2.12):

Рис.2.8. Участь респондентів у організаціях чи спільнотах за останні 12 місяців

Відповідно до результатів, найпопулярнішими спільнотами серед респондентів стали:

- організації, діяльність яких пов'язана з освітою, наукою, мистецтвом, музикою (41,1%), що вказує на інтерес до участі в розвитку культури, освіти та науки серед молоді, їх бажання розвивати свої таланти та вміння у цих сферах;

- спортивні та розважальні організації (40%), що вказує на зацікавленість молоді у здоровому способі життя та активному відпочинку;
- учнівське та студентське самоврядування (38,3%), що свідчить про бажання молоді брати участь у прийнятті рішень та організації свого навчального середовища, виражати свої думки та допомагати вирішувати питання, що впливають на систему освіти в цілому;
- волонтерські ініціативи (24,8%), що вказує на бажання молоді допомагати іншим та брати активну участь у вирішенні соціальних проблем та потреб громади через волонтерство.

Найменш популярними за останні 12 місяців стали організації з охорони навколишнього середовища (9,2%) та благодійні організації (19,1%).

Наступне запитання «Що з наведеного найкраще відображає діяльність молодіжних рад та Ваш досвід роботи з ними?». Респонденти відповіли на запитання наступним чином (рис.2.13):

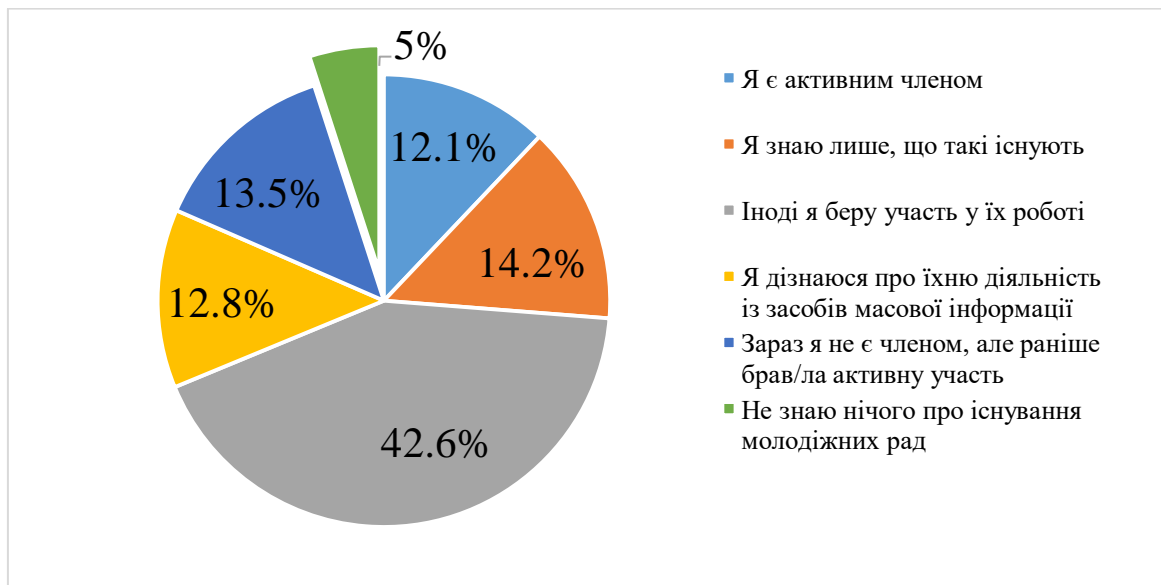

Рис.2.9. Ставлення та досвід роботи респондентів щодо молодіжних рад

Таким чином, більша частина респондентів іноді беруть участь у роботі молодіжних рад (42,6%), що свідчить про загальний інтерес молоді до активної участі в суспільному житті та прийняття рішень.

Також важливо відзначити, що існують респонденти, які були активними учасниками молодіжних рад у минулому (13,5%), а також ті, хто знає про існування молодіжних рад (14,2%), але не бере активної участі в їх роботі. Також, з відповідей ми дізнались, що інформація про молодіжні ради та їх діяльність отримуються респондентами через засоби масової інформації (12,8%). Меншість – не знають нічого про існування молодіжних рад (5%).

Ці результати свідчать про загальний інтерес молоді до співпраці з молодіжними радами та участі в суспільних ініціативах, а також демонструють необхідність подальшої просвітницької діяльності та залучення молоді до активної громадської участі.

Наступне запитання: «На вашу думку, внесок молоді у діяльність громади визнають інші люди?». Діаграма відповідей респондентів виглядає наступним чином (рис. 2.14):

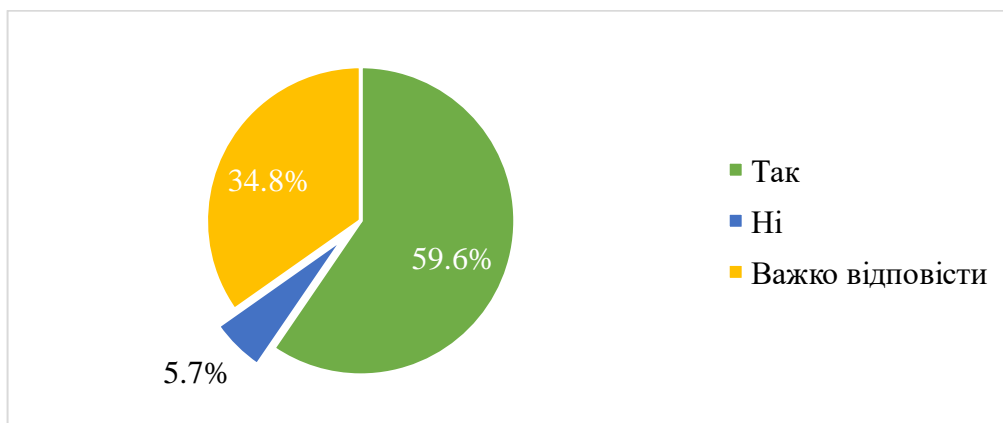

Рис.2.10. Визнання іншими людьми внеску молоді у громадській діяльності

Результати показали, що більшість респондентів вважають, що інші люди визнають внесок молоді у діяльність громади (59,6%), в той час як меншість вважає, що інші люди внесок не визнають (5,7%). Проте, значна кількість респондентів вказала, що їм важко відповісти на це запитання (34,8%). Така невизначена позиція може свідчити про необхідність проведення інформаційних заходів про діяльність молодіжних організацій та центрів, заохочення діалогу між молоддю та старшими поколіннями, а також боротьби зі стереотипами щодо молоді.

Таким чином, підсумовуючи отримані результати та їх аналіз, можна зробити наступні висновки, відповідно до блоків:

- Блок 2 – рівень участі та залучення молоді Вараської територіальної громади до громадської діяльності.

Відповідно до отриманих результатів, можемо зробити висновок, що молодь громади визнає свою важливість у діяльності громади, та вважають, що інші люди також визнають внесок молоді у громадське життя. Рівень молоді громади відповідає показнику вищого за середній (4), а за моделлю Р.Харта – рівень участі, що відповідає «консультації та інформування», проте значна частина респондентів оцінює власний рівень участі на три найвищих сходинок участі молоді.

Найпривабливішими формами для участі молоді вважає участь у молодіжних організаціях, участь у соціальних проєктах та програмах, а також участь у роботі молодіжних рад, парламентів та форумів. В той же час, найпопулярнішими спільнотами серед респондентів стали організації, діяльність яких пов'язана з освітою, наукою, мистецтвом, музикою, спортивні та розважальні організації, учнівське та студентське самоврядування, волонтерські ініціативи.

Також, варто зауважити, що існує тенденція до зниження частоти участі молоді у молодіжних організаціях, центрах, радах, ініціативах або подібних організацій, а найбільш відвідуваними молоддю заходами за останні 12 місяців стали культурні заходи, волонтерські акції та спортивні змагання.

Якщо говорити про участь молоді у діяльності молодіжних рад, то більша частина респондентів іноді беруть участь у роботі молодіжних рад, що свідчить про загальний інтерес молоді до активної участі в суспільному житті та прийняття рішень. Також важливо відзначити, що існують респонденти, які були активними учасниками молодіжних рад у минулому, а також ті, хто знає про існування молодіжних рад, але не бере активної участі в їх роботі.

2.3. Рівень участі за результатами опитування членів Молодіжної ради при Вараській міській раді

Перейдемо до аналізу результатів, отриманих на основі відповідей респондентів другої групи – членів Молодіжної ради при Вараській міській раді Рівненської області та визначимо рівень їх участі та участі молоді громади.

Блок 1. Соціально-демографічний

Перше запитання звучить як: «Вкажіть, будь ласка, ППБ». Відповіді у закодованому варіанті виглядають наступним чином:

- MR1
- MR2
- MR3
- MR4
- MR5
- MR6
- MR7
- MR8
- MR9
- MR10
- MR11
- MR12
- MR13

Відповіді респондентів на запитання: «Яка Ваша посада в Молодіжній раді?» Виглядають наступним чином:

- Представник Молодіжної ради (керівник робочої групи, член молодіжної ради) – 12 респондентів.
- Заступник голови Молодіжної ради – 1 респондент.

Блок 2-3. Мотивація та рівень участі членів Молодіжної ради. Рівень участі молоді Вараської територіальної громади

Наступне (відкрите) запитання стосується мотивації респондентів: «Що спонукало Вас до участі у Молодіжній раді?». Для інтерпретації результатів був проведений змістовий аналіз відповідей. Проаналізовані та структуровані результати виглядають наступним чином:

1. Бажання впливати на розвиток свого міста та молодіжної політики. Частина респондентів прагне до покращення умов життя молоді у громаді,

розвитку молодіжної політики, реалізації нових проєктів, залучення молоді до активної участі у житті громади.

2. Особистий розвиток та самореалізація. Члени Молодіжної ради прагнуть до розвитку нових навичок, прояву себе та свого потенціалу, отримання нового досвіду.

3. Бажання бути частиною команди та співпрацювати з однодумцями. Респонденти вважають, що участь у Молодіжній раді дає можливість спілкуватися з активними людьми, ділитися ідеями та спільно працювати над покращенням життя у місті та громаді.

4. Інтерес до роботи органів влади та самоврядування. Деякі учасники прагнуть вивчити аспекти роботи влади, отримати досвід роботи у цій сфері.

Окрім того, з отриманих відповідей видно, що деякі респонденти згадують про конкретні проєкти, над якими вони хочуть працювати у Молодіжній раді. Це свідчить про те, що вони мають чітке бачення того, як вони хочуть змінити своє місто, громаду та молодіжну політику в цілому. Також, респонденти згадують про те, що їх мотивує бажання зробити місто кращим для майбутніх поколінь. Це свідчить про довгострокову перспективу їх цілей на майбутнє.

Наступне (відкрите) запитання «Опишіть, які обов'язки Ви виконуєте в діяльності Молодіжної ради?». Для інтерпретації результатів був проведений змістовий аналіз відповідей. Структуровані та проаналізовані результати виглядають наступним чином:

1. Участь у планових і позапланових засіданнях та обговореннях. Члени Молодіжної ради беруть участь у регулярних засіданнях, де вони обговорюють поточні питання, планують роботу та приймають рішення щодо молоді громади.

2. Виконання таких завдань, які включають роботу над проєктами, організацію заходів, підготовку звітів та представлення Молодіжної ради на різних заходах.

3. Дослідження думок та ідей молоді Вараської громади. Члени Молодіжної ради проводять зустрічі та обговорення з молоддю, щоб з'ясувати їх потреби та перешкоди участі, а також зібрати думки та ідеї щодо розвитку міста та громади в цілому. На основі отриманих даних, члени Молодіжної ради готують рекомендації та пропозиції до органів влади щодо місцевої молодіжної політики.
4. Організація заходів. Члени Молодіжної ради організують соціальні, культурні, спортивні, волонтерські та інші заходи для молоді, щоб сприяти їх активній участі. Також, налагоджують комунікацію між учасниками та організаціями, що зацікавлені у розвитку громадської діяльності молоді.
5. Розробка та втілення власних проєктів. Члени Молодіжної ради розробляють просувають проєкти та ініціативи, спрямовані на підтримку молоді та їх інтересів.
6. Залучення молоді до ініціативних груп та до діяльності Молодіжної ради. Члени Молодіжної ради працюють над залученням нових людей до участі у діяльності Молодіжної ради та сприяють співпраці між молоддю громади та органами місцевої влади.
7. Керування робочими групами, які зосереджені на певних питаннях та проєктах, також є одним з обов'язків членів Молодіжної ради.

Наступне (відкрите) запитання «Що для Вас означає «участь молоді»? У яких формах вона реалізується у Вараській громаді?» Для інтерпретації результатів був проведений змістовий аналіз відповідей. Структуровані та проаналізовані результати виглядають наступним чином:

1. Активна діяльність. Респондентами участь молоді розглядається як активні дії, спрямовані на покращення життя у громаді. Це включає відвідування засідань, обговорення проєктів, висування власних ідей, участь у заходах, волонтерську діяльність та інші форми активності.
2. Вплив на прийняття рішень та право голосу. Участь молоді також розуміється як можливість впливати на прийняття рішень, які стосуються їх життя та майбутнього. Це включає участь у місцевому самоврядуванні,

висловлення думок та ідей, а також активну участь у процесах прийняття рішень.

3. Участь молоді також асоціюється у респондентів з відповідальністю за розвиток громади та благополуччя її жителів. Молоді люди, які беруть участь у житті громади, усвідомлюють, що їх дії та рішення можуть мати значний вплив на майбутнє.

4. Учасники опитування також підкреслюють важливість надання молоді можливостей та доступу до ресурсів, необхідних для активної участі у житті громади. Це може включати доступ до інформації, освіти, фінансування та інших форм підтримки.

Окрім того, важливо зауважити, що деякі респонденти згадують про конкретні форми участі молоді, такі як участь у спортивних змаганнях, волонтерських проєктах, або створення власних ініціатив. Також, частина респондентів підкреслюють важливість залучення молоді до різних аспектів життя громади, включаючи місцеве самоврядування, культуру, освіту та спорт. Проте, респонденти зазначають, що залучення молоді у Вараській громаді наразі не дуже розвинене, і потребує кращої підтримки та заохочення.

Наступне запитання стосувалося участі молоді «Як би Ви оцінили участь молоді Вараської територіальної громади у громадській діяльності?». Відповіді респондентів у вигляді діаграми виглядають наступним чином:

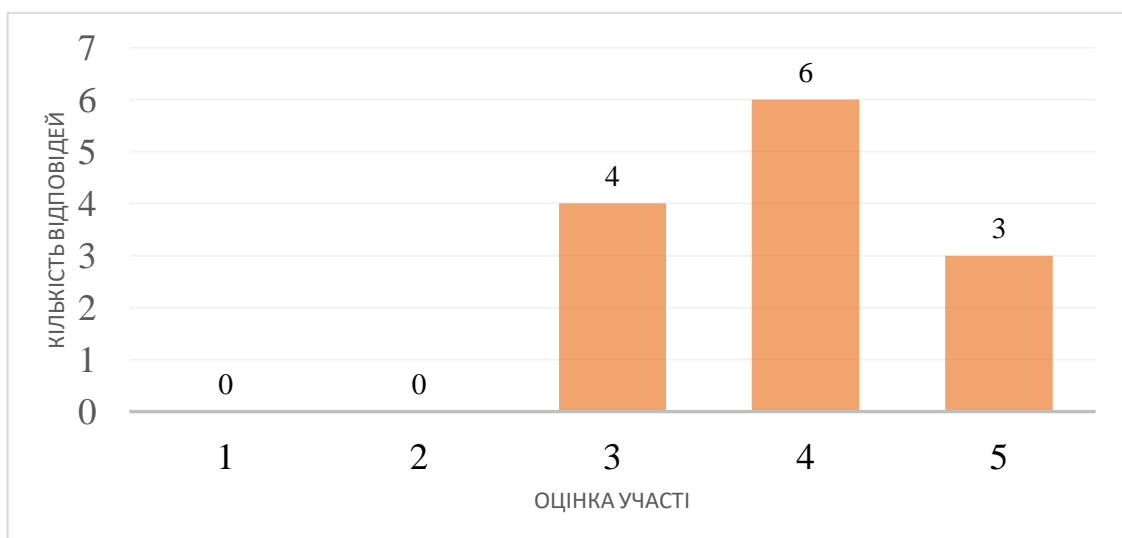

Рис.2.11. Оцінка участі молоді Вараської територіальної громади у громадській діяльності

Відповідно до результатів більша частина респондентів (46,2%) оцінюють участь молоді як вище середньої, менше третини оцінює рівень участі як середній (30,8%), меншість оцінює рівень як високий (23,1%). Важливо зауважити, що жоден респондент не оцінив рівень участі молоді у громадській діяльності як нижче середньої або низьку, це свідчить про те, що члени Молодіжної ради переконані, що молодь відіграє важливу роль у житті своїх громад.

Наступне запитання стосувалося участі членів Молодіжної ради «Як Ви оцінюєте свій рівень участі у діяльності Молодіжної ради та у громадській діяльності?». Відповіді респондентів у вигляді діаграми виглядають наступним чином:

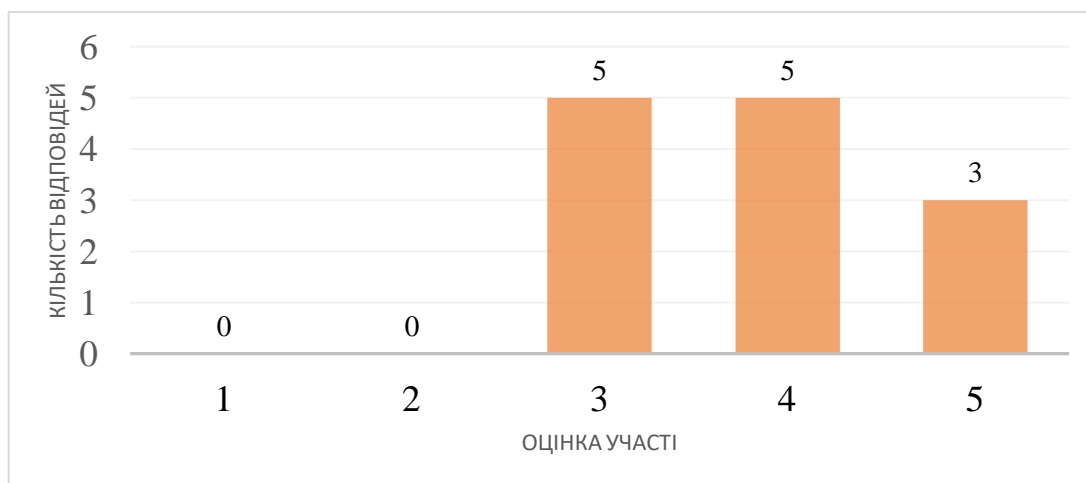

Рис.2.12. Оцінка участі членів Молодіжної ради при Вараській міській раді у громадській діяльності

Відповідно до результатів однакова кількість респондентів (38,5%) оцінюють власну участь у громадській діяльності як вище середньої та середню, меншість оцінює рівень як високий (23,1%). Додатково варто відзначити, що жоден респондент не оцінив власний рівень участі у громадській діяльності як нижче середньої або низьку.

На наступне (відкрите) запитання «Чи приймаєте Ви участь у громадських заходах або ініціативах поза Молодіжною радою? У яких саме?» ми отримали наступні відповіді:

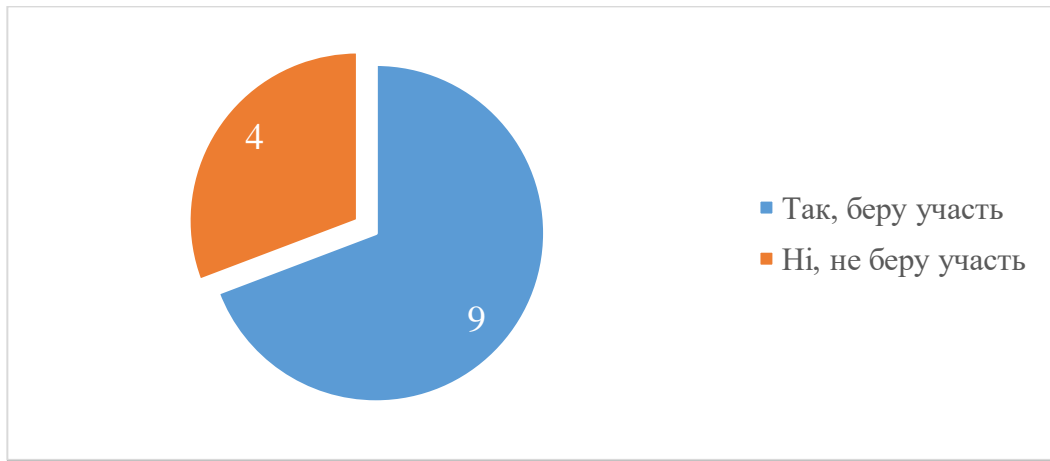

Рис.2.13. Активність членів Молодіжної ради у громадських заходах або ініціативах поза Молодіжною радою

Окрім цього, частина респондентів описала, у яких саме заходах вони беруть участь, а саме проекти від Вараського молодіжного центру «Гуркіт», проекти ініційовані Вараською міською радою, від організацій обласного та всеукраїнського рівня, заходах місцевого, обласного та державного рівнів, участь в заходах ініційованих Організацією молоді при РАЕС, благодійних та волонтерських заходах, залучення до фандрейзингової діяльності, а також участь у створенні подібних проєктів у безпосередньо у власній громаді.

Таким чином, підсумовуючи отримані результати та їх аналіз, можна зробити наступні висновки, відповідно до блоків:

- *Блок 2-3 – Мотивація та рівень участі членів Молодіжної ради. Рівень участі молоді Вараської територіальної громади*

Аналізуючи відповіді на питання даних блоків, ми зробили висновок, що основними чинниками, що вплинули на мотивацію членів Молодіжної ради при Вараській міській раді стали: бажання впливати на розвиток свого міста та його молоді, можливість особистісного зростання та саморозвитку, бажання бути частиною ініціативної команди та співпрацювати з однодумцями, а також інтерес до роботи органів влади та самоврядування.

Також, можна зробити висновок, що члени Молодіжної ради беруть значну участь у громадській діяльності Вараської територіальної громади. Це підтверджується оцінкою респондентами власної участі, що відповідає оцінці

4 та 3, а також активною участю представників ради у заходах, організаціях, ініціативах та проєктах поза діяльністю у Молодіжній раді.

Варто також розглянути, як члени Молодіжної ради розуміють саме поняття «участі молоді». Підсумовуючи, участь молоді, за баченням респондентів, це активна діяльність молодих людей, що спрямована на покращення громадського життя шляхом активної діяльності (включаючи обговорення проєктів, волонтерство, вплив на рішення та участь у місцевому самоврядуванні). В тому числі, це право голосу молоді та, відповідно, безпосередній вплив молоді на прийняття рішень у громаді, певна відповідальність за розвиток громади.

Рівень участі молоді у громадській діяльності більша частина респондентів оцінюють як вищу за середню, що вказує на значний рівень активності та зацікавленості молодих людей у розвитку власної громади, проте те, що рівень оцінений більшістю не як високий, вказує на перспективи розвитку програм та проєктів щодо залучення молоді, а також на певні перешкоди високій участі.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Згідно з поставленими завданнями, в межах другого розділу нам вдалося:

1. Здійснено детальний опис організації емпіричного дослідження рівня залучення і бар'єрів участі молоді в громадській діяльності, характеристику бази та учасників дослідження, що включає в себе опис мети проєкту – визначення рівня залучення та бар'єрів участі молоді в громадській діяльності; відповідно до мети, були сформовані і завдання проєкту для досягнення цієї мети, а також, відповідно, перелік використаних методів.

Важливою частиною є також опис характеристики бази та учасників дослідження. Базою дослідження виступила Вараська територіальна громада Рівненської області, Молодіжна ради при Вараській міській раді та молодіжний центр «Гуркіт» у місті Вараш Рівненської області. Для досягнення поставленої

мети, доцільним було визначити учасниками дослідження молодь Вараської територіальної громади та членів Молодіжної ради при Вараській міській раді. Загалом, участь в дослідженні взяли 141 респондент з першої групи учасників – молоді Вараської територіальної громади та 13 респондентів з другої групи учасників – членів Молодіжної ради при Вараській міській раді.

2. Проведене емпіричне дослідження дозволило нам визначити рівень участі за результатами опитування молоді Вараської територіальної громади.

Нам вдалося визначити, що відповідно до отриманих результатів молодь громади визнає свою важливість у діяльності громади, та вважає, що інші люди також визнають внесок молоді у громадське життя. Рівень молоді громади відповідає показнику вищого за середній, а відповідно до моделі, розробленої Р.Хартом – рівень участі відповідає п'ятій (з восьми можливих) сходинці – «консультації та інформування». Найпривабливішими формами для участі молоді вважає участь у молодіжних організаціях, участь у соціальних проєктах та програмах, а також участь у роботі молодіжних рад, парламентів та форумів. В той же час, найпопулярнішими спільнотами серед респондентів стали організації, діяльність яких пов'язана з освітою, наукою, мистецтвом, музикою, спортивні та розважальні організації, учнівське та студентське самоврядування, волонтерські ініціативи.

3. Проведене емпіричне дослідження дозволило нам визначити рівень участі за результатами опитування членів Молодіжної ради при Вараській міській раді. Ми визначили, що члени Молодіжної ради задоволені власною участю в даному консультативно-дорадчому органі, та беруть значну участь у громадській діяльності Вараської територіальної громади. Рівень участі молоді у громадській діяльності члени Молодіжної ради оцінюють як вищу за середню, що вказує на значний рівень активності та зацікавленості молодих людей у розвитку власної громади, проте те, що рівень оцінений більшістю не як високий, вказує на перспективи розвитку програм та проєктів щодо залучення молоді, а також на певні перешкоди високій участі, які респонденти також зазначили у своїх відповідях.

РОЗДІЛ 3. БАР'ЄРИ УЧАСТІ МОЛОДІ У ГРОМАДСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ РАД ТА ЇХ ПОДОЛАННЯ

3.1 Бар'єри участі за результатами опитування молоді Вараської територіальної громади

Перейдемо до аналізу результатів, отриманих на основі відповідей респондентів першої групи – молоді Вараської територіальної громади Рівненської області та визначимо бар'єри їх участі у громадському житті.

Блок 4. Бар'єри участі молоді

На перше запитання інформаційного блоку з декількома варіантами відповіді «Які, на вашу думку, є найбільші перешкоди для активної участі молоді у громадському житті?» респонденти відповіли наступним чином (рис.2.15):

Рис.3.1. Перешкоди для активної участі молоді у громадському житті

Згідно з отриманими результатами, найвідчутнішими перешкодами для активної участі молоді у громадському житті є недостатня підтримка з боку дорослих членів громади (39%), недостатність часу (31,9%). Варто зазначити, що існує взаємозв'язок між цими двома факторами. Недостатня підтримка з боку дорослих членів громади може призводити до зниження мотивації молоді

брати участь у громадському житті. Крім того, недостатність часу також може бути пов'язана з обмеженням можливостей молоді в залученні до громадської діяльності через їх навчальні, робочі або особисті обов'язки, а дорослі члени громади, через недостатню підтримку, не допомагають молоді спланувати час таким чином, щоб участь молоді стала можливою.

Менше респондентів визначили наступні перешкоди: втрата мотивації (27,7%), відсутність можливостей для самовираження та реалізації ініціатив (25,5%), байдужість та втрата інтересу до громадських справ (20,6%). Також, один респондент обрав варіант інше, та вказав, що перешкодою є лінь та думка, що нічого не зміниш (0,7%). Таким чином, якщо молоді важко знайти шляхи для самовираження у громадському просторі, вони поступово можуть відчувати втрату мотивації, що в подальшому сприятиме розвитку байдужості до участі в громадських справах.

Наступне запитання «Які з перелічених факторів негативно впливають на вашу участь в молодіжних організаціях/центрах/радах/ініціативах або подібних організацій у вашому населеному пункті?». Респонденти відповіли на дане запитання наступним чином (рис. 2.16):

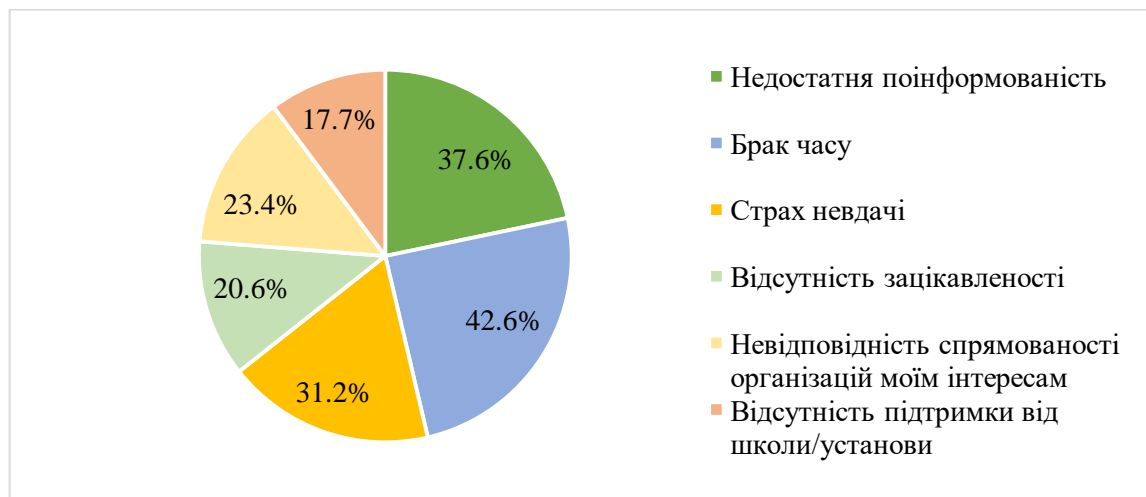

Рис.3.2. Фактори, негативно впливають на участь молоді в молодіжних організаціях/центрах/радах/ініціативах або подібних організацій громади

Результати демонструють, що найяскравішим фактором, що негативно впливає на участь молоді у молодіжних організаціях є брак часу (42,6%), недостатня поінформованість (37,6%) та страх невдачі (31,2%). Досить високі

показники вказують, що саме на ці проблемні фактори варто спрямовувати найбільшу увагу під час розробки рекомендацій щодо підвищення залучення молоді до громадської діяльності.

Менша частина респондентів вказала на невідповідність спрямованості організацій власним інтересам (23,4%), відсутність зацікавленості (20,6%) та відсутність підтримки від школи/установи (17,7%). Дані фактори також варто взяти до уваги, під час залучення молоді до громадської діяльності.

Наступне запитання «Чи стикались Ви з відмовою у прийнятті до молодіжних організацій/центрів/рад/ініціатив?» Відповіді респондентів викладені у наступній діаграмі (рис. 2.17):

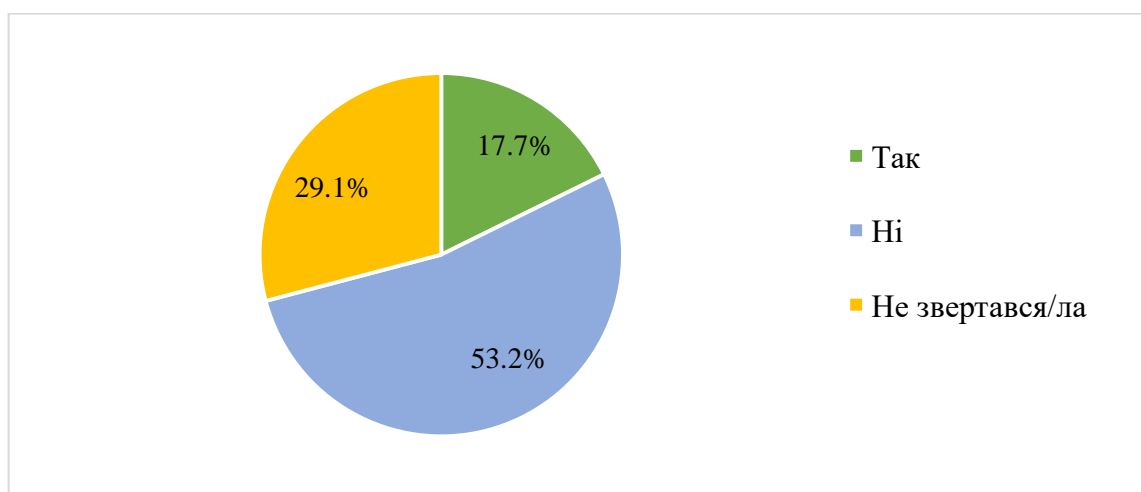

Рис.3.3. Досвід отримання відмови респондентами у прийнятті до молодіжних організацій/центрів/рад/ініціатив

Згідно з результатами, більшість респондентів не стикалися з відмовами до прийняття до молодіжних організацій/центрів/рад/ініціатив (53,5%), це позитивний показник, який свідчить про те, що молодіжні організації загалом відкриті для нових учасників та прагнуть залучити якомога більше молодих людей до своєї діяльності

Проте, частина респондентів стикалася з подібним (17,7%). Така тенденція часто пов'язана з відмовою через те, що деякі молодіжні організації можуть мати певні критерії, яким повинні відповідати потенційні учасники, наприклад, вік, освіта, або досвід роботи або ж організації можуть мати обмежену кількість місць, що може призвести до відмов. Дані відповіді

стануть корисними для нас під час розробки рекомендацій, адже такий фактор як відмова хоча і зустрічається у меншості респондентів, та все одно існує.

Наступне запитання «Як ви оцінюєте зацікавленість органів місцевого самоврядування у стимулюванні участі молоді в громадському житті?». Відповіді респондентів виглядають наступним чином (рис. 2.18).

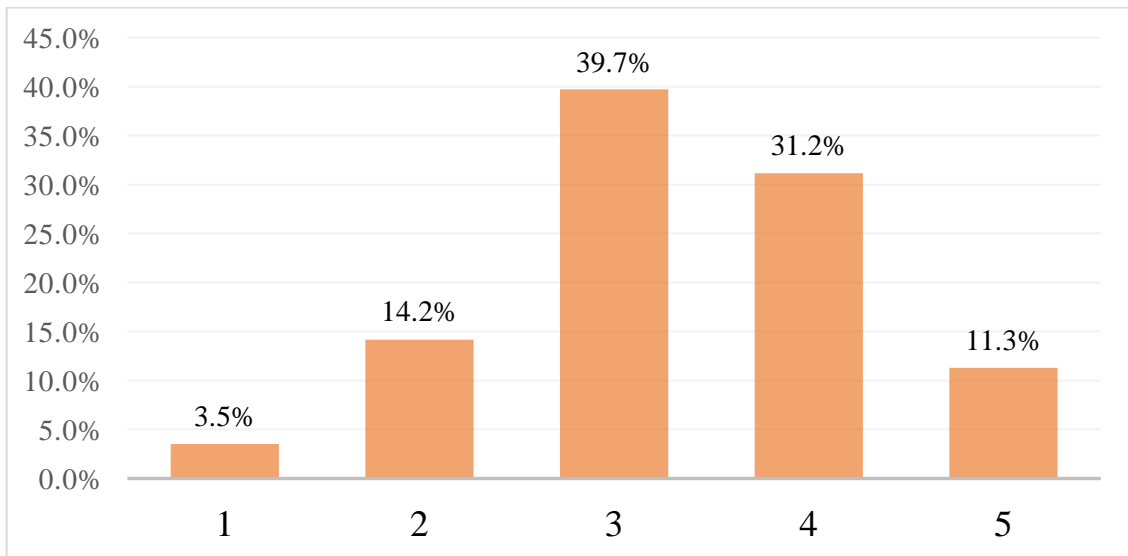

Рис.3.4. Зацікавленість органів місцевого самоврядування у стимулюванні участі молоді в громадському житті

Результати демонструють, що більшість респондентів оцінюють зацікавленість органів місцевого самоврядування у стимулюванні участі молоді в громадському житті як середню (39,7%), менше як вище середнього (31,2%).

Це свідчить про те, що існує певний рівень підтримки з боку влади, але водночас багато молодих людей вважають, що цю підтримку можна покращити. Важливо, щоб органи місцевого самоврядування вживали заходів для підвищення зацікавленості молоді у житті своїх громад такими заходами, як розширення можливостей для участі, підвищення ефективності існуючих заходів та налагодження діалогу з молоддю в цілому, адже вклад у залучення молоді до участі у житті своїй громаді є вкладом у майбутнє процвітання та стійкість громади.

Наступне запитання «Чи задоволені Ви рівнем доступу до інформації про можливості участі молоді у громадському житті вашого міста/села?». Респонденти надали наступні відповіді (рис. 2.19):

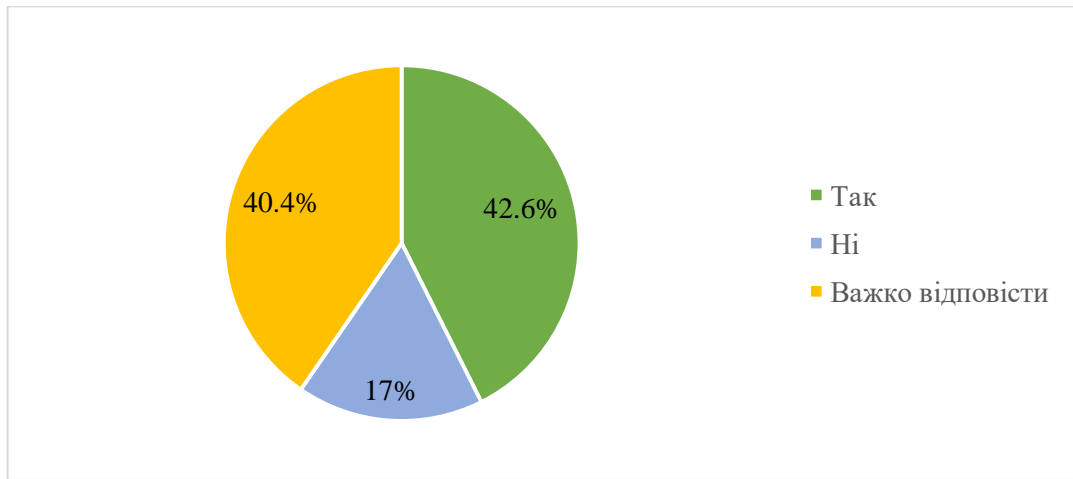

Рис.3.5. Задоволення молоді рівнем доступу до інформації про можливості участі молоді у громадському житті

Відповідно до отриманих результатів, більша частина респондентів задоволені рівнем доступу до інформації про можливості участі молоді у громадському житті (42,6%). Це свідчить про те, що існує хороша доступність інформації, але водночас багато молодих людей вважають, що цю доступність можна покращити. Значна частина респондентів не змогла відповісти на дане запитання (40,4%). Меншість респондентів – не задоволені доступом до інформації (17%), що, відповідно, є бар'єром участі молоді у громадському житті.

Наступне запитання «Як часто ви відчуваєте, що ваш вік перешкоджає вашій участі у громадських програмах або ініціативах?» Відповіді респондентів виглядають наступним чином (рис. 2.20):

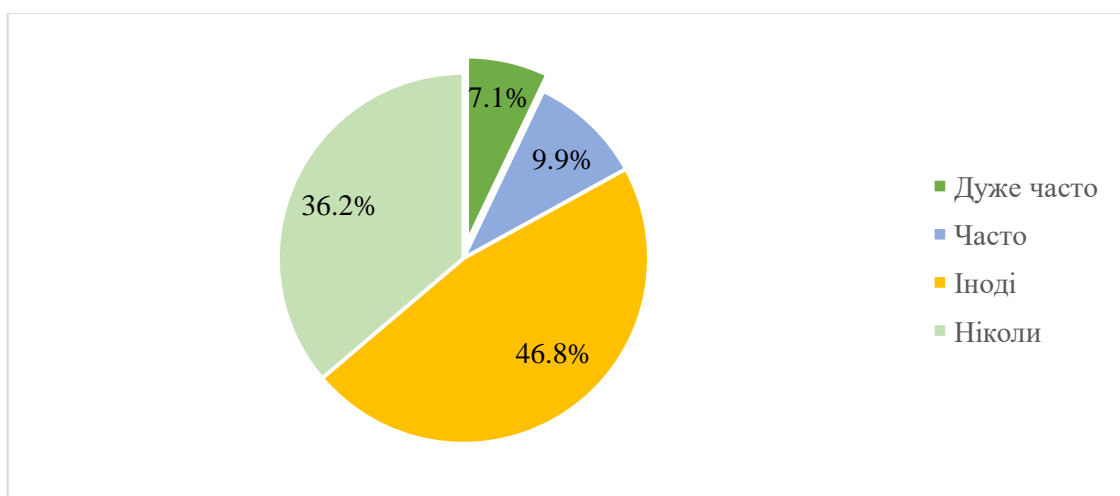

Рис.3.6. Вік як перешкода участі молоді у громадській діяльності

Отримані відповіді демонструють, що більша частина респондентів інколи стикались з тим, що вік перешкоджає участі респондентів у громадських програмах або ініціативах (46,8%). Це свідчить про те, що вік може бути певним бар'єром для участі молоді у житті громади.

Значна частина вказала, що ніколи не стикалася з подібними перешкодами (36,2%). Це позитивний показник, який свідчить про те, що існує багато можливостей для участі молоді у громадській діяльності, де вік не є фактором, що обмежує.

Частина респондентів часто стикалася з перешкодою у вигляді віку (9,9%), частина - дуже часто (7,1%). Такі показники найчастіше пов'язані з такими факторами, як вікові обмеження, негативні стереотипи щодо віку (деякі люди можуть мати стереотипи щодо молоді, вважаючи, що вони не мають достатньо досвіду або знань, щоб брати участь у певних програмах або ініціативах). Таким чином, важливо, щоб організатори громадських програм та ініціатив вживали заходів для подолання бар'єрів, які можуть перешкоджати участі молоді.

Наступне запитання «Як ви оцінюєте рівень підтримки органами самоврядування молоді у вашій громаді для реалізації своїх ідей у громадській діяльності?». Респонденти надали наступні відповіді (рис. 2.21):

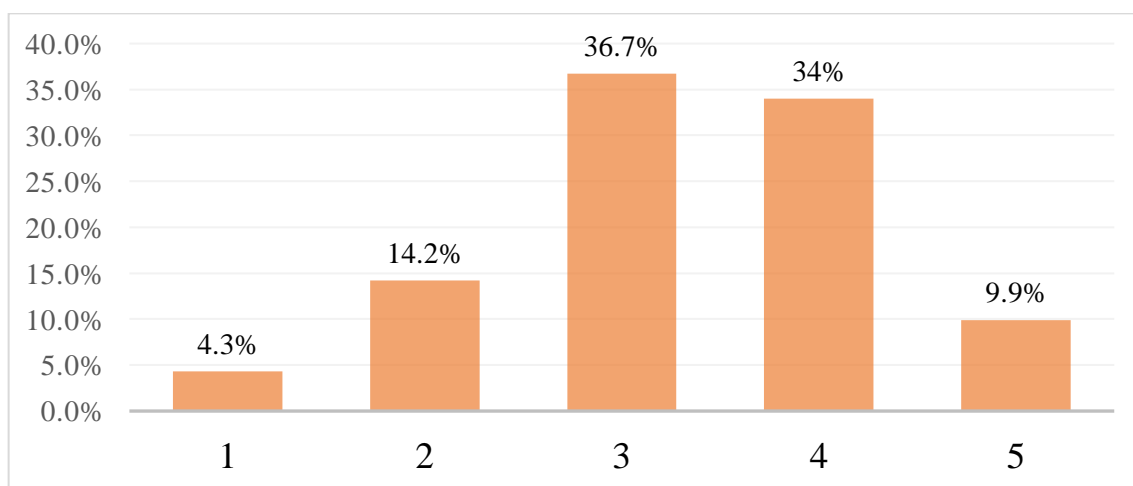

Рис.3.7. Рівень підтримки органами самоврядування молоді для реалізації ідей молоді у громадській діяльності

Аналізуючи результати, представлені в діаграмі, можемо зробити висновок, що більшість респондентів оцінює рівень підтримки органами

самоврядування молоді для реалізації ідей молоді у громадській діяльності як середній так вищий за середній (70,7%). Це свідчить про досить хороший рівень підтримки, проте респонденти вважають, що рівень все ж може бути вищим. Частина респондентів оцінює рівень як нижчий за середній (14,2%), високий (9,9%) та низький (4,3%).

Наступне запитання «Чи вважаєте ви, що ваші думки та ідеї уважно розглядаються при прийнятті рішень у вашій громаді?» Респонденти відповіли наступним чином (рис. 2.22):

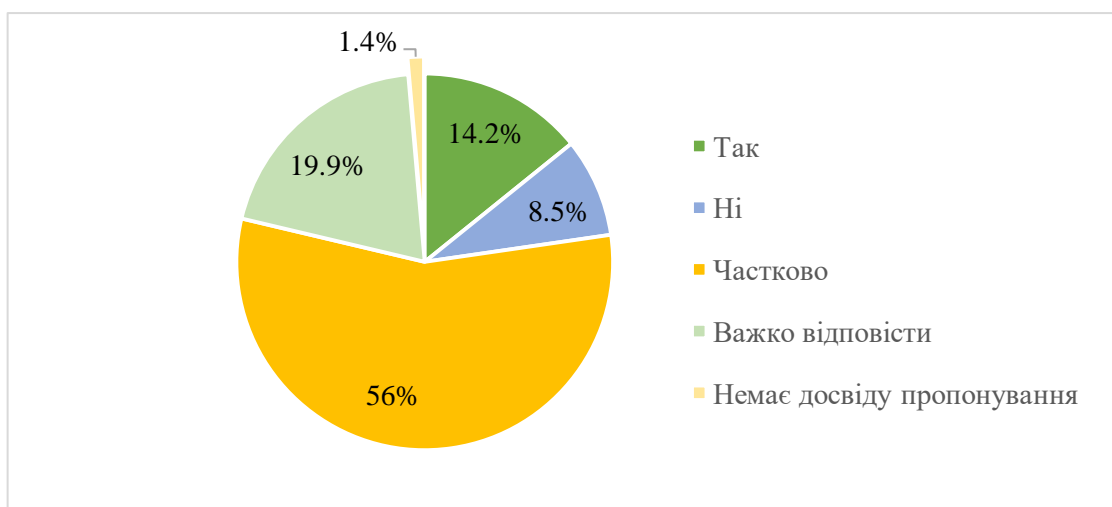

Рис.3.8. Розгляд думок та ідей молоді при прийнятті рішень у громаді

Як бачимо, лише 14,2% опитаних вказали, що їх думки уважно розглядаються, більшість респондентів вважають, що їх ідеї та думки розглядаються частково (56%), що вказує на те, що багато молодих людей вважають, що їх думки беруться до уваги, але не завжди або не в повній мірі. Частині респондентів складно відповісти на запитання (19,9%), а меншість вказала, що не має досвіду пропонування ідей на розгляд (1,4%).

Наступне запитання вказує на чинники мотивації молоді: «Які чинники найбільше мотивують Вас брати участь у громадській діяльності вашого міста/села?», на яке респонденти відповіли наступним чином (рис. 2.23):

Рис.3.9. Чинники, що найбільше мотивують молодь до участі у громадській діяльності громади

Відповідно до результатів, можна проаранжувати отримані результати за порядком спадання кількості відповідей:

- Бажання змінити щось у своїй громаді (51,1%);
- Бажання познайомитися з новими людьми, знайти друзів (39,7%);
- Бажання допомагати іншим (32,6%);
- Бажання набути нових навичок та досвіду (31,9%);
- Шанс на розвиток особистості та самоосвіти (29,8%);
- Прагнення побачити реальні результати своєї праці в громаді (27,7%);
- Інтерес до певних громадських проєктів або ініціатив (26,6%);
- Бажання підтримати та розвивати культурні та соціальні ініціативи (26,6%);
- Можливість виявити та розвинути свої таланти (26,2%);
- Відчуття обов'язку перед громадою та бажання допомогти в розвитку міста/села (24,1%).

Відповідно до отриманого рейтингу, дізнаємось, що чинниками, які найбільше мотивують молодь до участі у громадській діяльності є бажання змінити щось у своїй громаді (51,1%), бажання познайомитися з новими

людьми, знайти друзів (39,7%), бажання допомагати іншим (32,6%), бажання набути нових навичок та досвіду (31,9%).

На наступне (відкрите) запитання «Чи відчуваєте Ви нестачу можливостей для самовираження та реалізації своїх ідей у Вашому населеному пункті? Які конкретні обмеження Ви відчуваєте?» відповіді респондентів було проаналізовано за допомогою методу контент-аналіз. Проаналізовані та структуровані відповіді щодо нестачі можливостей для самовираження та реалізації своїх ідей виглядають наступним чином:

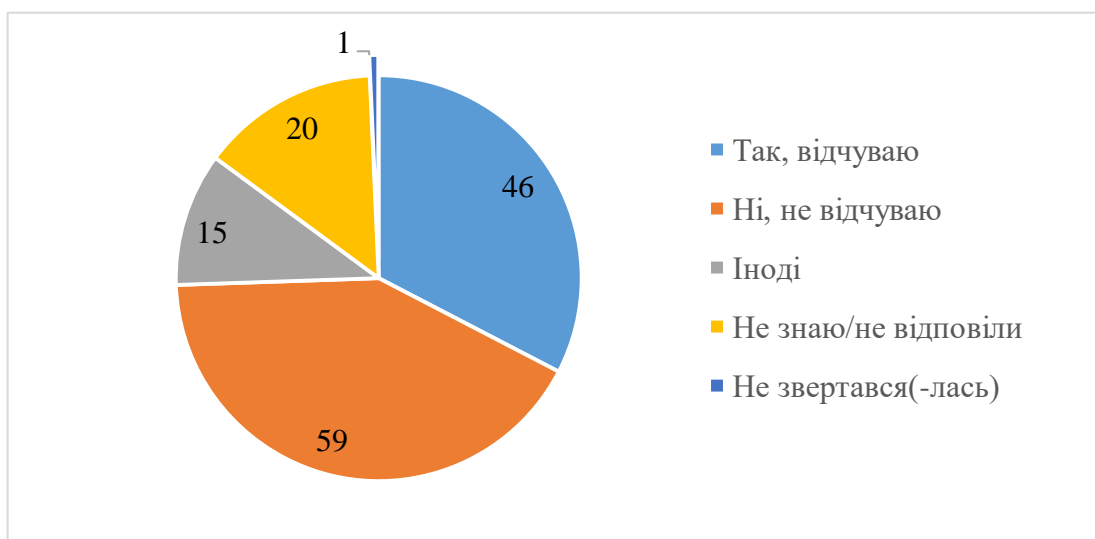

Рис.3.10. Відчуття нестачі можливостей для самовираження та реалізації своїх ідей

Відповідно до результатів, відповіді респондентів розділились майже порівну: значна частина молоді не відчуває обмежень у самовираженні та реалізації власних ідей у населеному пункті (41,8%), проте навіть дещо більша частина респондентів (43,3%) вказала, що або відчуває обмеження, або відчуває їх, але іноді.

Шляхом якісного аналізу результатів вдалося виокремити наступні обмеження серед молоді:

1. Нестача ресурсів. Респонденти вказують у своїх відповідях про обмежений доступ до фінансової підтримки, технічних засобів та ресурсів для реалізації проєктів, нестачу культурних місць для молоді, а також обмежену кількість спільних просторів для зустрічей та обміну ідеями.

2. Нестача підтримки. Частина респондентів наголосила на нестачі підтримки з боку дорослих у громаді, а також недостатньому рівні зацікавленості з боку громадськості та місцевої влади, бюрократії, що підтверджує у своїй відповіді респондент RB4: «Недостатній рівень зацікавленості чи підтримки від громадськості, місцевої влади може затримувати реалізацію ідей...»

3. Нестача можливостей участі для молоді сільської місцевості громади у зв'язку з розташуванням більшості ініціатив, заходів та можливостей участі саме в адміністративному центрі громади – Вараші.

Дані результати чітко підтверджуються відповіддю респондента RZ5, який зазначає: «В нашому населеному пункті немає молодіжної ради, на жаль, я не маю достатньо часу та можливості із транспортним перевезенням до Вараша, аби вступити до молодіжної ради там», а також респондент RB2 вказує у своїй відповіді: «у Більській Волі не достатньо молодіжних ініціатив, більшість з них знаходиться саме в Вараші». Це вказує на потребу у створенні та розвитку можливостей для участі молоді у громадському житті у сільській місцевості, адже нестача доступних ініціатив та заходів для молоді може призводити до відчуття відокремленості від громадського життя.

Окрім того, згадана проблема транспорту в контексті доступності громадських ініціатив для молоді сільської місцевості є важливим аспектом, який обмежує їх участь у громадському житті. Такі обмеження можуть впливати на вибір молоді щодо участі у громадських ініціативах. Особливо це стосується тих, хто не має власного транспорту, наприклад, молодих людей, які не мають водійських прав або фінансових можливостей для користування таксі чи іншими комерційними послугами перевезення.

4. Вік також визначається респондентами як обмеження для доступу до ресурсів та можливостей участі. Дане твердження підтверджує респондент RM4, котрий вказав: «Через мій вік мене можуть просто ігнорувати», що вказує на існуючу проблему стереотипів та дискримінації на підставі віку,

що може ускладнювати доступ молодих людей до можливостей участі у громадському житті. У зв'язку з чим молоді люди стикаються з уявленням, що думки та ініціативи не враховуються через їх вік.

5. Вплив війни на можливість участі. Деякі респонденти зазначали, що основним обмеженнями на даний момент є війна та повітряні тривоги.

Наступне запитання «На вашу думку, як органи місцевого самоврядування можуть стимулювати більш активну участь молоді у громадському житті Вараської громади?»

Рис.3.11. Можливості стимулювання органами місцевого самоврядування молоді до більш активної участі у громадському житті Вараської громади

Відповідно до результатів, можна проаранжувати отримані результати за порядком спадання кількості відповідей:

- Навчання молоді основам громадської активності та участі (45,4%);
- Запровадження молодіжних програм та заходів (43,4%);
- Забезпечення матеріальної та технічної підтримки для реалізації молодіжних ініціатив (43,3%);
- Залучення молоді до прийняття рішень та формування політики громади (33,3%);

- Створення можливостей для волонтерської діяльності та громадських проєктів (31,9%);
- Створення більш сприятливого середовища для виявлення і реалізації ініціатив молоді (31,2%);
- Забезпечення доступності та відкритості інформації про можливості участі молоді (27%);
- Проведення менторських програм для молоді, що сприяють розвитку їх лідерського потенціалу (23,4%);
- Проведення регулярних громадських дискусій та форумів для обговорення питань, що цікавлять молодь (19,9%).

Відповіді респондентів на наступне (відкрите) запитання «Чи маєте Ви які-небудь ідеї або пропозиції щодо того, як можна покращити участь молоді у громадському житті нашої громади?» було проаналізовано за допомогою методу змістового аналізу. Проаналізовані та структуровані відповіді щодо пропозицій покращення участі молоді у громадському житті виглядають наступним чином:

1. Частіше проведення заходів та організація ініціатив. Респонденти у відповідях вказують, що для підвищення громадської участі молоді необхідно проводити більше заходів, таких як семінари, тренінги, спортивні змагання, форуми, фестивалі, конференції. Цікавою є заувага респондента RB7: «проводити дослідження інтересів молоді і тільки тоді впроваджувати проєкти...». Тобто, важливим в даному контексті стає зацікавлення молоді актуальними заходами, які відповідають інтересам молоді, для чого необхідно проводити регулярні дослідження пріоритетів та інтересів молоді.

2. Важливість інформування та комунікації. Респонденти згадують про важливість надання молоді інформації про можливості участі у громадському житті, про доступні ресурси, проєкти та ініціативи. В тому числі, респонденти згадують налагодження ефективної комунікації між владою, громадськими організаціями та молоддю, створення платформ для спілкування та обміну думками.

3. Створення молодіжних центрів та інших просторів для вільного обміну думками. Йдеться про модернізацію існуючих та створення нових молодіжних центрів, де молодь могла б спілкуватися, реалізовувати свої ідеї, брати участь у розробці проєктів. Окрім того, варто звернути увагу на створення подібних організацій у селах громади.

4. Підвищення мотивації до участі та заохочення молоді. Респонденти вказують на важливість підвищення мотивації, заохочення і зацікавлення молоді до активної участі у громадському житті, стимулювання ініціативності та творчості, що підтверджує у своїй відповіді респондент RB1: «...регулярні заходи, такі як конференції, воркшопи та фестивалі, спрямовані на стимулювання зацікавленості молоді у різних сферах громадського життя»

5. Респонденти також згадували важливість проведення діяльності з залучення молоді у закладах освіти, а також проведення навчальних програм, тренінгів, семінарів для молоді з питань громадської активності, лідерства. До прикладу, про це чітко згадує у своїй відповіді респондент RV67: «...я вважаю важливо проводити цікаве навчання для молоді, де вони зможуть дізнатися про можливості власного розвитку».

Таким чином, підсумовуючи отримані результати та їх аналіз, можна зробити наступні висновки:

Відповідно до результатів, найвідчутнішими перешкодами для активної участі молоді у громадському житті є недостатня підтримка з боку дорослих членів громади та недостатність часу. Такі яскраві показники вказують на саме ті перешкоди, які найчастіше зустрічаються на рівні молоді громади. Менше респондентів визначили наступні перешкоди: втрата мотивації, відсутність можливостей для самовираження та реалізації ініціатив, байдужість та втрата інтересу до громадських справ.

Варто зазначити, що хоча менша, але частина респондентів стикалася з відмовою у прийнятті до молодіжних та інших подібних організацій. Дані відповіді стануть корисними для нас, під час розробки рекомендацій, адже

такий фактор як відмова хоча і зустрічається у меншості респондентів, та все одно існує.

Результати також демонструють, що більшість респондентів оцінюють рівень зацікавленості органів місцевого самоврядування у стимулюванні участі молоді до громадського життя та рівень підтримки органами самоврядування молоді для реалізації ідей як середній.

Також, вдалося визначити чинники, що найбільше впливають на залучення молоді до громадської діяльності, серед яких: бажання змінити щось у своїй громаді, бажання познайомитися з новими людьми, знайти друзів, бажання допомагати іншим, бажання набути нових навичок та досвіду.

Шляхом якісного аналізу відкритих відповідей респондентів, вдалося також виокремити наступні обмеження серед молоді: нестача ресурсів та підтримки, нестача можливостей участі для молоді сільської місцевості громади у зв'язку з розташуванням більшості ініціатив, заходів та можливостей участі саме в адміністративному центрі громади – Вараші, вік також визначається респондентами як обмеження для доступу до можливостей участі, а також респондентами відзначався вплив війни на можливість участі.

3.2 Бар'єри участі за результатами опитування членів Молодіжної ради при Вараській міській раді

Перейдемо до аналізу результатів, отриманих на основі відповідей респондентів другої групи – членів Молодіжної ради при Вараській міській раді Рівненської області, та визначимо бар'єри участі членів Молодіжної ради та молоді громади.

На перше (відкрите) запитання «Які бар'єри або перешкоди щодо залучення молоді до громадської діяльності у Вараській територіальній громаді ви спостерігаєте?» відповіді респондентів було проаналізовано за

допомогою методу змістовий аналіз. Проаналізовані та структуровані відповіді щодо бар'єрів участі виглядають наступним чином:

1. Недостатня інформованість. Відповідно до результатів, окремі респонденти вважають, що молодь громади не знає про можливості участі у громадській діяльності.

2. Недостатній рівень ресурсів і підтримки збоку старшого покоління та влади, недостатній рівень впливу молоді на прийняття рішень. Це вказує на те, що молодим людям може бракувати ресурсів, таких як час, досвід або знання, необхідні для участі у громадській діяльності. В той же час, молоді люди можуть відчувати, що їх голоси не будуть почуті або, що їх дії не матимуть значного впливу.

У контексті виділеного параметру, можна навести цитату з відповіді респондента MR7: «...прірва між народом та владою, брак неформальної комунікації...», котра підтверджує необхідність підвищення рівня зв'язку між молоддю та владою, формування позитивного діалогу за допомогою інструменту молодіжних рад, а також нестачу шляхів для ефективної комунікації та залучення молоді. Такі перешкоди можуть пригнічувати бажання молоді долучатися до громадської діяльності

3. Бюрократія та складні процедури, що можуть ускладнити участь молоді у громадській діяльності.

4. Байдужість та неготовність до змін, страх відповідальності. Окремі респонденти вважають, що молодь може просто бути не зацікавленою у участі у громадській діяльності. Деякі молоді люди можуть боятися брати на себе відповідальність, яка пов'язана з участю у громадській діяльності.

5. Відсутність доступних платформ. Молоді може бути складно знайти доступні у власному місті чи селі певні платформи для обміну своїми ідеями та участі у прийнятті рішень.

6. Відсутність бар'єрів або невизначена позиція. Окремі респонденти вважають, що перешкод участі молоді у громадському житті немає (чи вони їх не відчують) або не можуть дати конкретної відповіді на дане запитання.

На наступне (відкрите) запитання «З якими бар'єрами участі у діяльності Молодіжної ради та у громадському житті зустрічалися особисто Ви?» відповіді респондентів було проаналізовано за допомогою методу змістовий аналіз. Проаналізовані та структуровані відповіді щодо бар'єрів участі членів Молодіжної ради виглядають наступним чином:

1. Фінансові обмеження та нестача ресурсів, що проявляються у недостатньому бюджеті для ефективної діяльності Молодіжної ради та реалізації ініціатив і проєктів.
2. Відсутність цілеспрямованості, втрата мотивації та байдужість. Тобто, відсутність чіткої стратегії та відповідальності у прийнятті рішень може призвести до недосягнення поставлених цілей. З іншого боку впливає зменшення мотивації та інтересу молоді через неактуальність проєктів під час війни.
3. Недостатня інформованість молоді та відсутність механізмів зворотного зв'язку. Брак інформації серед молоді про можливості та переваги участі в громадській діяльності, що може призвести до недостатнього залучення.

Варто зауважити, що частина респондентів не відчуває жодних бар'єрів чи перешкод власної участі у громадському житті.

Наступне (відкрите) запитання «Чого, на вашу думку, не вистачає у діяльності Молодіжної ради для активнішого залучення молоді до громадської діяльності?». Відповіді респондентів було проаналізовано за допомогою методу змістовий аналіз. Таким чином, респондентам у діяльності Молодіжної ради не вистачає:

1. Фінансування та спонсорства, відсутність бюджету та ресурсів для реалізації ідей та проєктів, запропонованих молоддю.
2. Розширення партнерства та співпраці з іншими молодіжними/громадськими організаціями, ініціативами та іншими молодіжними радами, комунікації з владою.
3. Підвищення обізнаності про можливості участі молоді, популяризації діяльності Молодіжної ради, проведення просвітницьких заходів. У даному

контексті доречно звернутися до відповіді респондента MR7, котрий вказує на недостатній «Розвинений медіа Молодіжної Ради, впізнаваність серед молоді - що тим самим сприятиме більшій кількості залучених...» Це вказує на те, що існує потреба у діяльності з популяризації діяльності молодіжних рад, зокрема у соціальних мережах та медіапросторі в цілому.

4. Респондент MR1 вказує на нестачу «Ідей для заохочення молоді», що вказує на важливість розробки рекомендацій щодо більш ефективного використання шляхів залучення молодіжними радами молоді до громадської діяльності.

Наступне запитання «Чи відчуваєте Ви, що ваші думки та ініціативи приймаються до уваги на засіданнях Молодіжної ради?». Відповіді респондентів у вигляді діаграми виглядає наступним чином:

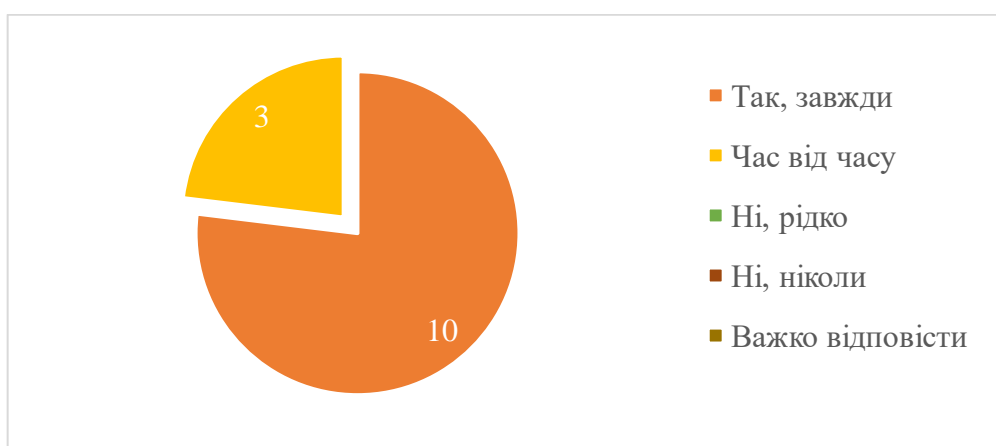

Рис.3.12 Прийняття до уваги думок та ініціатив членів Молодіжної ради на засіданнях

Відповідно до результатів, більшість респондентів стверджують, що їх думки та ініціативи приймаються до уваги на засіданнях Молодіжної ради (76,9%), а інша частина респондентів вважає, що їх думки беруть до уваги час від часу (23,1%). Важливо зауважити, що жоден респондент не обрав заперечні варіанти. Отримані результати вказують на те, що до думки членів Молодіжної ради на засіданнях сприймаються з повагою та беруться до уваги при прийнятті рішень щодо молоді громади.

Наступне запитання «Наскільки Ви задоволені Вашою участю у Молодіжній раді?». Відповіді респондентів у вигляді діаграми виглядає наступним чином:

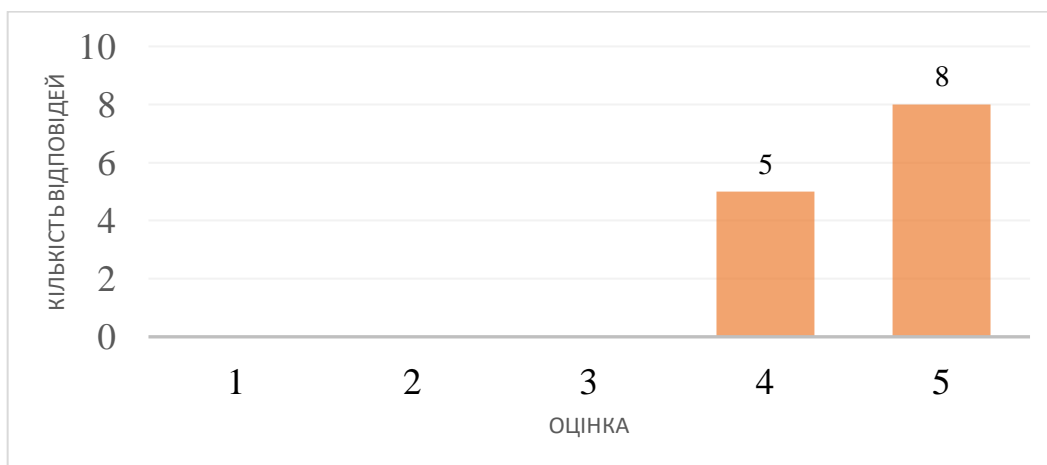

Рис. 3.13. Задоволеність респондентів участю у Молодіжній раді при Вараській міській раді

Відповідно до отриманих результатів більшість респондентів оцінюють свою задоволеність як високу (61,5%), інша частина респондентів як вищу за середню (38,5%). Важливо також зауважити, що жоден з респондентів не оцінив рівень як середній, нижчий за середній та низький.

Дані результати вказують на загалом позитивне ставлення членів Молодіжної ради до власної участі, проте значна частина респондентів, що оцінює рівень як вищий за середній може вказувати на те, що Молодіжна рада Вараша перебуває ще у стані розвитку та вдосконалення. Також важливо враховувати, що відсутність оцінки як середньої, нижчої за середню та низької свідчить про відсутність критичної незадоволеності серед респондентів.

Наступне (відкрите) запитання «Які конкретні ініціативи або зміни Ви б хотіли бачити в роботі Молодіжної ради, щоб підвищити її ефективність та вплив на життя молоді в нашій громаді?». Відповіді респондентів було проаналізовано за допомогою методу змістовий аналіз. Таким чином, респондентам у діяльності Молодіжної ради не вистачає:

1. Посилення комунікації та співпраці. Дане твердження влучно підтверджує у своїй відповіді респондент MR2: «...комунікація це ключ до результату». Тобто, частіші зібрання для покращення комунікації в команді та місцевою

владою, створення позитивного діалогу між молоддю та владою в місті, залучення шкіл громади до співпраці сприятиме підвищенню ефективності та впливу Молодіжної ради на життя молоді в громаді. У даному контексті на думку респондентів, важливим є розвиток соціальних мереж і медіа для підвищення рівня комунікації та залучення молоді до активної участі.

Цікавою також є пропозиція респондента MR10, а саме: «Створення онлайн-платформи або мобільного додатку для зручного збору думок та пропозицій молоді». Дане нововведення дійсно може стати дієвим та допоможе аналізувати думки молоді в режимі онлайн.

2. Фінансова стабільність та ресурси. Активний пошук спонсорів та грантів для розробки та провадження молодіжних проєктів та ініціатив. В тому числі, налагодження зв'язків з іншими організаціями сприяє спільному фінансуванню та підтримки проєктів.

3. Ефективне планування та реалізація проєктів. Тобто, конкретизація задач, розробка детального плану дій та створення і підтримка молодіжних проєктів з акцентом на розвиток та вплив на життя молоді, на думку респондентів, сприятиме продуктивнішій реалізації громадської діяльності Молодіжної ради.

4. Підвищення ефективності та впливу Молодіжної ради. На думку респондентів, більше лідерських рішень та комунікації всередині команди, проведення регулярних частих зібрань сприятиме підвищенню ефективності роботи. Респонденти вказують також, що організація курсів та тренінгів з розвитку особистості, лідерства та навичок спілкування для молоді будуть доцільними у даному контексті.

Таким чином, підсумовуючи отримані результати та їх аналіз, можна зробити наступні висновки:

На основі отриманих результатів, нам вдалося визначити ряд бар'єрів, котрі, на думку респондентів, перешкоджають залученню молоді до громадської діяльності у Вараській територіальній громаді, а саме: недостатня інформованість молоді, недостатній рівень ресурсів і підтримки з боку

старшого покоління та влади, бюрократія та складні процедури, байдужість та неготовність до змін, страх відповідальності, відсутність доступних платформ для обміну ідеями. Окремі ж респонденти вказали на невідчутність перешкод або не змогли відповісти на запитання.

Відповідно, визначивши бар'єри участі молоді, необхідним став аналіз факторів, яких не вистачає Молодіжній раді для активнішого залучення молоді до громадської діяльності. Шляхом аналізу відповідей респондентів, виділимо наступні фактори, яких не вистачає: фінансування та спонсорства, розширення партнерства та співпраці з іншими молодіжними/громадськими організаціями, ініціативами та іншими молодіжними радами, комунікації з владою, підвищення обізнаності про можливості участі молоді, популяризації діяльності Молодіжної ради та нестача ідей для заохочення молоді.

Окрім того, важливо зауважити, що деякі з членів Молодіжної ради стикаються з певними бар'єрами та обмеженнями у своїй діяльності, серед них були виділені наступні: фінансові обмеження та нестача ресурсів, відсутність цілеспрямованості, втрата мотивації, недостатня інформованість молоді та відсутність механізмів зворотного зв'язку.

Щодо участі респондентів безпосередньо у діяльності Молодіжної ради, більшість з них оцінюють рівень власної задоволеності як високий, і підкріплюється це також тим, що думки переважної більшості респондентів завжди беруться до уваги під час прийняття рішень на засіданнях. Також, респонденти запропонували конкретні нововведення та зміни у діяльності Молодіжних рад, до яких відносяться: посилення комунікації та зовнішньої співпраці, фінансова стабільність та ресурси (шляхом активного пошуку спонсорів та грантів), ефективне планування та реалізація проєктів, підвищення ефективності та впливу Молодіжної ради.

3.3. Рекомендації щодо більш ефективного використання шляхів залучення молодіжними радами молоді до громадської діяльності

В даному підрозділі ми розглянемо розроблені рекомендації, які допоможуть молодіжним радам ефективніше залучати молодь до громадської діяльності, при цьому враховуючи існуючі перешкоди і можливості їх подолання. Проте, задля більш чіткого розуміння отриманих відповідей варто провести порівняльний аналіз результатів нашого дослідження з вже проведеними раніше.

Тож у рамках нашого дослідження параметрами, які ми ставили собі за мету вивчити, були рівень залучення та бар'єри участі молоді у громадській діяльності на прикладі Вараської територіальної громади. Для її досягнення ми провели опитування серед представників молоді та членів Молодіжної ради, з метою отримання різних перспектив та уявлень щодо цього питання. Саме тому важливо розглянути результати цього аналізу та здійснити спільний огляд з точки зору молодих людей та членів Молодіжної ради. Відображення спільних та відмінних думок і поглядів дасть нам можливість краще зрозуміти рівень залучення молоді до громадської діяльності та визначити шляхи його подальшого підвищення.

Перш за все, важливо проаналізувати, чи визначає молодь громади власну участь у громадському житті як важливу та цінну. Проведене нами дослідження вказує на те, що відчутна більшість респондентів вважає участь молоді дійсно важливою для суспільства, і в тому числі більшість молодих людей зазначає, що внесок молоді у діяльність громади визнається іншими людьми. Цікавим є порівняння отриманих нами даних з результатами проведеного дослідження становища молоді за допомогою методики індексу благополуччя молоді (ІБН) у 2018 році, де зазначено, що найбільш проблемною складовою участі молоді у громадському житті є занижене відчуття власної цінності для суспільства [8].

Проведений аналіз свідчить про те, що значна частина молоді громади станом на 2024 рік, на відміну від 2018 року, визнають важливість участі

молоді у житті суспільства. Це позитивна тенденція, яка свідчить про зростання усвідомлення ролі молоді та її потенціалу. Дану тенденцію підтверджує також дослідження «Мріємо та діємо» [33], що було проведено у 2021 році, де було визначено, що більшість респондентів вважає, що молодь відіграє важливу роль у своїй громаді чи спільноті, а більше половини опитаних стверджує, що внесок молоді у їх громаді чи спільноті визнають інші. Така динаміка зростання усвідомлення ролі молоді у суспільстві та визнання її внеску може бути пов'язана з початком повномасштабного вторгнення росії в Україну, що підтверджують результати проведених на початку війни соціологічних досліджень [10], зі збільшенням можливостей та платформ для участі молоді у громадському житті, а також з посиленням акценту уваги на молодіжну політику та програми залучення на рівнях громади.

Доцільним також буде порівняння оцінки рівня участі молоді у громадському житті членами Молодіжної ради та безпосередньо молодими людьми. Таким чином, переважна частина респондентів першої групи учасників (молодь Вараської громади) оцінює рівень власної участі як вищий за середній, що відповідає оцінці 4, більша частина респондентів другої групи (члени Молодіжної ради) аналогічно оцінюють активність молоді у громадському житті як вищу за середню (4). Отже, на основі порівняльного аналізу, можна зробити висновок, що рівень участі молоді Вараської територіальної громади відповідає показнику вище середньої.

На основі теоретичного аналізу, вдалось також визначити, що поінформованість є одним з найважливіших аспектів залучення молоді до громадської діяльності, тому виникає необхідність дослідження наявності знань молоді про можливість приєднання до молодіжної організації, центру, ради, ініціативи або подібної організації у населених пунктах респондентів. Результати показали, що лише абсолютна меншість не знають про їх існування. Дані результати можна порівняти з проведеним громадською організацією «Аналітичний центр Cedos» у 2023 році дослідженням, де більше

третини молоді не знають про існування дитячих і молодіжних організацій. На основі цих результатів можна підтвердити, що робота з підвищення рівня поінформованості про можливості участі у громадському житті серед молоді має великий потенціал для збільшення їх інтересу та активності в цій сфері.

Окрім того, нам вдалося порівняти оцінку рівня участі молоді у громадському житті членами Молодіжної ради та безпосередньо молодими людьми. Таким чином, переважна частина респондентів першої групи учасників (молодь Вараської громади) оцінює рівень власної участі як вищий за середній, що відповідає оцінці 4, більша частина респондентів другої групи (члени Молодіжної ради) аналогічно оцінюють активність молоді у громадському житті як вищу за середню (4). На основі порівняльного аналізу, можна зробити висновок, що рівень участі молоді Вараської територіальної громади відповідає показнику вище середньої.

Досвід молоді щодо співпраці з молодіжними радами є важливим показником участі молоді в громадській діяльності. Відповідно до проведеного нами дослідження, ми визначили, що лише меншість респондентів (5%) взагалі не знають про їх існування, в той час як більшість відповідей вказує на те, що респонденти іноді беруть участь у їх роботі. Отримані результати можна порівняти з дослідженням «Молодь України» [32], що було проведено у 2021 році, відповідно до результатів якого половина опитаних не знають про існування молодіжних рад, в той час як меншість іноді долучається до їх діяльності. Це може бути пов'язано з зростанням популярності молодіжних рад, покращенням інформованості серед молоді, а також активізацією роботи самих молодіжних рад за останні роки. Акцент на громадську активність у молодіжних програмах, або інші соціально-політичні фактори також сприяли більшій обізнаності та залученню молоді до діяльності молодіжних рад. Результати цього ж дослідження підтверджують наші висновки щодо того, що брак часу є значним бар'єром участі молоді у громадському житті.

Таким чином, проведення теоретичного аналізу поняття та шляхів реалізації громадської участі молоді, емпіричного дослідження рівня залучення і бар'єрів участі молоді у громадській діяльності, а також результати проведеного порівняльного аналізу дозволили нам підтвердити гіпотезу, що молодіжні ради відіграють ключову роль у стимулюванні активної участі молоді у громадському житті та слугують платформою для молоді, де вони можуть висловлювати свої думки, ініціювати проєкти та брати участь у прийнятті рішень, які впливають на майбутнє громади.

Проте, була зафіксована наявність бар'єрів, котрі перешкоджають активній участі та залученню молоді. Проаналізовані дані демонструють, що для досягнення успішного залучення молодих людей до громадської діяльності, молодіжні ради повинні більш ефективно використовувати шляхи залучення молоді та сприяти зниженню впливу існуючих перешкод задля більшої зацікавленості молодих людей в участі у житті громади.

В першу чергу, перед тим як переходити до розробки рекомендацій, важливо було визначити ключові аспекти щодо більш ефективного використання шляхів залучення молодіжними радами молоді до громадської діяльності. На основі аналізу отриманих результатів, із врахуванням усіх отриманих даних щодо рівня залучення та бар'єрів участі ми виокремили наступні чинники, на які будуть спрямовані розроблені рекомендації:

- Збільшення можливостей участі
- Просвітницька робота з молоддю
- Підтримки молоді дорослими
- Зацікавленість органів влади
- Збільшення ресурсів залучення
- Підвищення мотивації молоді
- Діалог між молоддю та владою
- Популяризація діяльності молодіжної ради
- Підвищення ефективності та впливу Молодіжної ради
- Ефективне планування та реалізація проєктів

Таким чином, враховуючи виділені ключові чинники, ми розробили низку детальних рекомендацій, спрямованих на ефективніше залучення молоді до громадської діяльності молодіжними радами.

1) Збільшення можливостей участі молоді у громадській діяльності.

На основі проведеного дослідження, ми визначили, що існує нестача можливостей для молоді активно залучатися до громадської діяльності, тому важливо спрямовувати діяльність молодіжних рад на створення доступних та різнопланових можливостей для участі молоді, враховуючи також молодь сільської місцевості, задля того, щоб вони мали змогу активно брати участь у громадській діяльності, заходах та молодіжних ініціативах незалежно від їх віку та місця проживання. Це передбачає впровадження наступних кроків:

- Розробка програм та заходів відповідно до інтересів. Організовувати різнопланові заходи, такі як волонтерські проєкти, культурні події, освітні тренінги, спортивні заходи, що відповідають різноманітності інтересів та потреб молоді. При розробці варто врахувати, що молодь громади визначила найпривабливішими формами наступні: участь у молодіжних організаціях, участь у соціальних проєктах та програмах, а також участь у роботі молодіжних рад, парламентів та форумів. В той же час, найпопулярнішими спільнотами серед молоді є організації, діяльність яких пов'язана з освітою, наукою, мистецтвом, музикою, спортивні та розважальні організації, учнівське та студентське самоврядування, волонтерські ініціативи.
- Гнучкі форми участі. Доречним є пропонування як короткострокових, так і довгострокових проєктів, онлайн та офлайн заходів, щоб кожен міг знайти підходящий для себе формат участі.
- Адаптація можливостей участі. Тобто, важливо враховувати потреби молоді з різними соціальними, економічними та географічними особливостями, забезпечити доступність для молодих людей з інвалідністю, молоді

сільської місцевості та молоді з віддалених від адміністративного центру населених пунктів.

- Доречним є створення невеликих груп за інтересами, які можуть стати активними осередками громадської діяльності. Такі ініціативні групи допоможуть утворити певну мережу молоді, що сприятиме підвищенню рівня залучення молоді усієї громади, а не лише у її адміністративному центрі. Тобто, замість того, щоб покладатися виключно на ізольовані молодіжні ініціативи, розвиток спільної та взаємопов'язаної молодіжної екосистеми може стати потужною стратегією для інтеграції молоді громади.
- Взаємодія і співпраця з навчальними закладами та іншими молодіжними осередками. Доцільним є залучення закладів освіти та молодіжних/громадських організацій до розробки проєктів, ініціатив, заходів та інших можливостей участі молоді.
- Оцінка та моніторинг. Окрім зазначених вище аспектів, важливо постійно працювати зі зворотним зв'язком від молоді, задля того, щоб розуміти їх потреби та адаптувати програми і заходи відповідно до їх очікувань та інтересів.

2) Просвітницька робота з молоддю та популяризація діяльності молодіжних рад ради.

На основі проведеного дослідження, ми визначили, що молодь не достатньо поінформована про можливості участі та про діяльність молодіжних рад, а також виявили існування тенденції до зниження частоти участі молоді у молодіжних організаціях, центрах, радах, ініціативах, тому просвітницька робота з молоддю та популяризація діяльності молодіжних рад є ключовими аспектами для підвищення обізнаності молоді про важливість громадської діяльності та стимулювання їх активності. Завдяки просвітницькій діяльності молодь зможе дізнатися більше про молодіжні ради, доступні форми участі, вже втілені проєкти та підібрати для себе те, що б найбільше підходило тій чи іншій молодій людині. Це передбачає впровадження наступних кроків:

- Доцільним є організація систематичних інформаційних кампаній у соціальних мережах у співпраці з зацікавленими сторонами, серед яких можуть бути місцеві засоби масової інформації, заклади освіти, місцеве самоврядування, котрі братимуть участь у поясненні важливості громадської діяльності та у результаті сприяли б залученню молоді. Окрім цього, важливим є поширення реальних успіхів та вже втілених молодіжною радою проєктів. Тобто, для вирішення проблем, з якими стикається молодь, доцільно використовувати інтегрований підхід із залученням різних груп зацікавлених сторін, які гармонійно працюватимуть для досягнення спільної мети.
  - Проведення тематичних заходів, реалізація програм і проєктів щодо інформування та консультацій для молоді. Доречним є організація тренінгових занять з питань громадської діяльності, лідерства, комунікації, організації молодіжних проєктів, що стосуються молодіжних питань та участі у прийнятті рішень. Додатково, як під час локальних, так і національних діалогів рекомендується запрошення компетентних експертів, спікерів та досвідчених громадських діячів для проведення даних заходів.
  - Проведення навчання для молоді. Молодь знаходиться в центрі соціально-економічного зростання та розвитку, тому з належним набором навичок молоді люди можуть відігравати ключову роль у формуванні та реалізації пріоритетів розвитку громади, тому важливим аспектом є проведення навчання для молодих людей, де вони могли б набути нових знань, котрі стануть корисними у прийнятті рішень. Навчання може бути проведене у формі тренінгів з управління проєктами, підвищення комунікаційних навичок та інших сфер, які сприяють як розвитку молоді, так і пошуку односторонців. Навчання також може допомогти молоді краще розуміти процеси прийняття рішень та їх роль у цих процесах, що підвищить мотивацію до участі у громадській діяльності.
- 3) *Забезпечення підтримки молоді дорослими членами громади та органами місцевої влади.*

Аналіз результатів дослідження продемонстрував, що молодь громади потребує більшої підтримки від дорослих громади, що у результаті позначається на мотивації молоді до участі, тому підтримка молоді дорослими членами громади та органами місцевої влади є важливою та полягає у забезпеченні молодих людей необхідною допомогою та ресурсами для їх активної участі у громадському житті. Це передбачає впровадження наступних кроків:

- Впровадження програм наставництва, де досвідчені активісти та громадські діячі підтримують і направляють молодь громади, котрі включатимуть регулярні зустрічі менторів з молоддю для обговорення успіхів та досягнень молоді, обмін досвідом та практичними порадами, адже коли різні учасники часто спілкуються та співпрацюють у питаннях молоді, стає легше узгоджувати взаємодію між самою молоддю та представниками влади.
- Забезпечення доступу молоді до психологічної підтримки та консультацій для молодих активістів, де кожен зможе поділитися з фахівцем своїми думками та тим, що тривожить. Доречними стануть також заходи, спрямовані на розвиток емоційного інтелекту та стрес-менеджменту.
- Впровадження спільних проєктів з дорослими, а також створення умов для спільної діяльності молоді та органами місцевої влади сприятиме як обміну досвідом та знаннями, так і налагодження неформальної комунікації та позитивного діалогу між молодими людьми та владою.
- Організація регулярних зустрічей та консультацій з представниками місцевої влади для обговорення можливостей підтримки молодіжних ініціатив, налагодження механізмів фінансової підтримки молодіжних проєктів через місцевий бюджет, грантові програми.
- Партнерство та співпраця молоді з громадськими організаціями та дорослими, що працюють з молоддю, сприятиме забезпеченню комплексної підтримки молодих активістів шляхом проведення спільних з ними заходів, розробки проєктів. Таким чином, створення каналів для безперервного

спілкування та співпраці не тільки підвищує ефективність молодіжних ініціатив, але й сприяє моніторингу вже існуючих результатів.

4) Підвищення мотивації молоді до участі у громадському житті.

Результати дослідження показали, що у випадку, якщо молоді важко знайти шляхи для самовираження у громадському просторі, вони поступово можуть відчувати втрату мотивації, що в подальшому сприятиме розвитку байдужості до участі в громадських справах. У зв'язку з чим, підвищення мотивації молоді до участі у громадському житті є важливим для активізації їх соціальної залученості та відповідальності за розвиток своєї громади. Це передбачає впровадження наступних кроків:

- Визнання та нагородження активних молодих людей за їх внесок у розвиток громади (вручення сертифікатів, призів, грантів), а також організація урочистих заходів для відзначення найкращих молодіжних ініціатив та проєктів, що позитивно впливатиме на мотивацію молоді до участі у громадському житті.
- Можливості особистісного зростання та самовдосконалення. До прикладу, запровадження програм та ініціатив, які сприятимуть особистісному зростанню молоді (курси з розвитку особистих навичок, тренінгові заняття з психологічного розвитку, творчі майстер-класи, надання молоді можливостей для самовдосконалення через участь у культурних, спортивних та освітніх заходах). Також, під час впровадження подібних заходів, важливо взяти до уваги виділені під час дослідження чинники, які найбільше мотивують молодь до участі у громадській діяльності, серед яких: бажання змінити щось у своїй громаді, бажання познайомитися з новими людьми, знайти друзів, бажання допомагати іншим та набути нових навичок і досвіду.
- Фокусування уваги на розробці тих заходів та проєктів, які відповідатимуть інтересам молоді громади, а відповідно є найчастіше відвідуваними. Ми визначили, що такими заходами за останні 12 місяців стали: культурні заходи, волонтерські акції та спортивні змагання.

- Надання реальних можливостей для впливу на прийняття рішень, адже молодь повинна відчувати, що їх участь має реальний вплив на зміни в громаді.

5) *Збільшення ресурсів залучення молоді до участі молоді у громадській діяльності.*

Аналіз результатів проведеного дослідження вказує як на фінансові, так і на інформаційні обмеження та нестачу ресурсів, що перешкоджає молоді та членам молодіжної ради реалізовувати власні ідеї у вигляді проєктів та ініціатив, тому збільшення ресурсів для залучення молоді до громадської діяльності є критично важливим для забезпечення їх активної участі та ефективного функціонування молодіжних ініціатив. Це передбачає впровадження наступних кроків:

- Активний пошук спонсорів та грантів для розробки та впровадження молодіжних проєктів та ініціатив. В тому числі, налагодження зв'язків з громадськими організаціями та іншими молодіжними радами, що сприятиме спільному фінансуванню та підтримці проєктів. Важливим є також інформування молоді про доступні грантові програми, допомога у підготовці грантових заяв та іншої необхідної документації.
- Створення платформ, веб-сайтів, баз даних з інформацією про можливості участі у громадських проєктах та інших заходах. Актуальним є поширення інформації через соціальні мережі, медіа та засоби масової інформації. У даному контексті необхідно забезпечити молодь доступом до сучасних інтернет-ресурсів, що дозволить ефективніше реалізовувати власні ідеї, надавати консультаційну підтримку з питань використання технологій.
- Співпраця з місцевим бізнесом для залучення додаткових ресурсів та підтримки молодіжних ініціатив. Це може включати фінансову підтримку, надання матеріалів, менторство та інші форми співпраці.
- Запровадження програм та ініціатив, які сприятимуть особистісному зростанню молоді та розвитку особистого ресурсу. Це можуть бути курси з розвитку особистих навичок, психологічного розвитку, майстер-класів,

надання молоді можливостей для самовдосконалення через участь у культурних, спортивних та освітніх заходах.

- Створення можливостей для участі молоді у міжнародних проєктах та програмах, що сприятиме обміну досвідом та залученню міжнародних ресурсів і грантів.

б) Підвищення ефективності та впливу Молодіжної ради.

З опитування членів Молодіжної ради при Вараській міській раді ми визначили, що існує потреба в оптимізації внутрішніх процесів консультативно-дорадчого органу, розширення впливу на прийняття рішень та активне залучення молоді до діяльності ради, що дозволить підвищити ефективність роботи та збільшити позитивний вплив на громаду. Молодіжна рада повинна мати чітку стратегію, налагоджені механізми комунікації та підтримку з боку інших інституцій. Це передбачає впровадження наступних кроків:

- Посилення комунікації та співпраці всередині команди. Чітка комунікація є ключовою для досягнення результатів: регулярні зібрання, лідерські рішення, покращення внутрішньої комунікації та формування неформального діалогу з місцевою владою сприяють ефективності роботи молодіжної ради. Важливою також є розробка стратегічного плану розвитку молодіжної ради.
- Фінансова стабільність та ресурси. Для реалізації проєктів необхідне стабільне фінансування: пошук спонсорів, грантів та партнерство з іншими організаціями допоможе забезпечити необхідні ресурси для діяльності молодіжної ради.
- Ефективне планування та реалізація проєктів. Конкретизація задач та детальне планування сприяють продуктивній реалізації громадської діяльності. Важливим у даному контексті є розробка чітких планів дій для кожного проєкту, визначення відповідальних осіб та встановлення реалістичних термінів виконання завдань, а також постійний моніторинг і оцінка якості реалізації проєктів.

- Розширення партнерства та співпраці. Співпраця з молодіжними та громадськими організаціями, а також з іншими молодіжними радами країни дозволить об'єднати ресурси, підвищити ефективність діяльності та перейняти їх позитивний досвід.

Таким чином, дотримання молодіжними радами представлених вище рекомендацій сприятиме підвищенню рівня залучення молоді до громадської діяльності, а також позитивно вплине на процес планування та впровадження розроблених молодіжною радою проєктів, програм та заходів. Дані рекомендації також спрямовані на подолання існуючих бар'єрів участі молоді та передбачають налагодження позитивної динаміки підвищення частоти участі молоді не лише у молодіжних радах, а й у молодіжних організаціях, центрах та ініціативах.

ВИСНОВКИ ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ

Згідно з поставленими завданнями, в межах третього розділу нам вдалося:

1. Проаналізовано бар'єри участі за результатами опитування молоді Вараської територіальної громади, в результаті якого, були визначені основні та найбільш відчутні перешкоди участі молоді громади.

Відповідно до результатів, найвідчутнішими перешкодами для активної участі молоді у громадському житті є недостатня підтримка з боку дорослих членів громади та недостатність часу, нестача ресурсів та підтримки, нестача можливостей участі для молоді сільської місцевості громади у зв'язку з розташуванням більшості ініціатив, заходів та можливостей участі саме в адміністративному центрі громади – Вараші, вік також визначається респондентами як обмеження для доступу до можливостей участі, а також респондентами відзначався вплив війни на можливість участі.

2. Проаналізовано бар'єри участі за результатами опитування членів Молодіжної ради при Вараській міській раді. В результаті якого, були визначені основні та перешкоди участі як членів Молодіжної ради, так і молоді безпосередньо.

На основі отриманих результатів, нам вдалося визначити ряд бар'єрів, котрі, на думку респондентів, перешкоджають залученню молоді до громадської діяльності, а саме: недостатня інформованість молоді, недостатній рівень ресурсів і підтримки збоку старшого покоління та влади, бюрократія та складні процедури, байдужість та неготовність до змін, страх відповідальності, відсутність доступних платформ для обміну ідеями. Окремі ж респонденти вказали на невідчутність перешкод або не змогли відповісти на запитання.

Ми визначили також, що члени Молодіжної ради задоволені власною участю в даному консультативно-дорадчому органі, проте, деякі з членів Молодіжної ради стикаються з певними обмеженнями у своїй діяльності, серед них були виділені наступні: фінансові обмеження та нестача ресурсів, відсутність цілеспрямованості, втрата мотивації, недостатня інформованість молоді та відсутність механізмів зворотного зв'язку.

3. Розроблено рекомендації щодо більш ефективного використання шляхів залучення молодіжними радами молоді до громадської діяльності та допоможуть молодіжним радам активніше залучати молодь до громадської діяльності, при цьому враховуючи існуючі перешкоди і можливості їх подолання.

Перед їх формуванням ми виокремили наступні чинники, на які будуть спрямовані розроблені рекомендації: збільшення можливостей участі; просвітницька робота з молоддю; підтримки молоді дорослими; зацікавленість органів влади; збільшення ресурсів залучення; підвищення мотивації молоді; діалог між молоддю та владою; популяризація діяльності молодіжної ради; підвищення ефективності та впливу Молодіжної ради; ефективне планування та реалізація проєктів.

Таким чином, було сформульовано 6 рекомендацій, кожна з яких передбачала детальний опис кроків щодо їх впровадження. До рекомендацій ми віднесли наступні: збільшення можливостей участі молоді у громадській діяльності; просвітницька робота з молоддю та популяризація діяльності молодіжних рад ради; забезпечення підтримки молоді дорослими членами громади та органами місцевої влади; підвищення мотивації молоді до участі у громадському житті; збільшення ресурсів залучення молоді до участі молоді у громадській діяльності; підвищення ефективності та впливу Молодіжної ради. Дотримання молодіжними радами даних рекомендацій сприятиме підвищенню рівня залучення молоді до громадської діяльності, а також позитивно вплине на процес планування та впровадження розроблених молодіжною радою проєктів, програм та заходів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, можемо зазначити досягнення мети та реалізацію поставлених завдань, завдяки чому можемо дійти до таких науково-теоретичних висновків:

1. Визначено зміст поняття громадської участі молоді та розкрито її рівні та форми, у яких вона реалізується. Ми з'ясували, що громадська участь молоді - це активне включення молодих людей до різних сфер життя суспільства, що включає участь у процесах ухвалення рішень, самоврядуванні в освітніх установах, діяльності у молодіжних та громадських організаціях, неформальних установах тощо. Тобто молодь, що бере участь у громадській діяльності стає рушійною силою для створення позитивних змін і підвищення якості життя.

Для аналізу рівнів участі молоді у громадському житті ми обрали шкалу вимірювання участі за типологією Р. Харта - «Участь дітей від символізму до громадянства». Дана шкала є найбільш доцільною для нашого дослідження тому, що спрямована в першу чергу на оцінку ступеня участі саме молоді, а не дорослих. Перші три з яких відносяться до неучасті, наступні п'ять відносяться до рівнів участі.

Визначено форми, в яких реалізується участь молоді, вони включають: волонтерську діяльність; участь в роботі молодіжних рад, парламентів, форумів; участь у соціальних проєктах та програмах; культурні заходи, участь у молодіжних організаціях; участь у формах неформальної освіти.

2. Визначено зміст поняття громадської участі молоді та розкрито її рівні та форми, у яких вона реалізується. Проаналізовані нормативні документи демонструють, що молодіжні ради слугують консультативно-дорадчими органами, що сприяють залученню молоді до прийняття рішень, які впливають на їх життя, збирають думки та пропозиції молодих людей, а також ініціюють діалог між молоддю та владою. Відповідно до нормативної

документації, мета молодіжних рад полягає в забезпеченні врахування інтересів та потреб молоді в молодіжній політиці на всіх рівнях влади.

Аналіз шляхів залучення молоді показав, що Молодіжні ради в Україні відіграють ключову роль у залученні молоді. Волонтерство, освітні програми, семінари, тренінги та робочі групи також відіграють важливу роль у залученні молоді. Разом з тим, надзвичайно дієвим є залучення молоді через медіа: соціальні мережі, засоби масової інформації, віртуальні спільноти та молодіжні платформи.

3. Емпірично досліджено рівень залучення і бар'єри участі молоді в громадській діяльності. Дослідження передбачало вивчення двох параметрів: рівень залучення молоді Вараської територіальної громади та їх бар'єри участі у громадській діяльності.

Відповідно до першого параметру було встановлено, що рівень участі молоді громади відповідає показнику вищого за середній, а відповідно до моделі, розробленої Р.Хартом – рівень участі відповідає п'ятій (з восьми можливих) сходинці – «консультації та інформування». Визначили, що найпривабливішими формами для участі молоді вважає участь у молодіжних організаціях, участь у соціальних проєктах та програмах, а також участь у роботі молодіжних рад, парламентів та форумів. В той же час, найпопулярнішими спільнотами серед молодих людей стали організації, діяльність яких пов'язана з освітою, наукою, мистецтвом, музикою, спортивні та розважальні організації, учнівське та студентське самоврядування, волонтерські ініціативи. Відповідно до опитування членів Молодіжної ради було визначено, що рівень участі молоді у громадській діяльності вони оцінюють як вищу за середню, що вказує на значний рівень активності та зацікавленості молодих людей у розвитку власної громади.

Відповідно до другого параметру було встановлено, що найвідчутнішими перешкодами для активної участі молоді у громадському житті є недостатня підтримка з боку дорослих членів громади та недостатність часу, нестача ресурсів та підтримки, нестача можливостей участі для молоді

сільської місцевості громади у зв'язку з розташуванням більшості ініціатив, заходів та можливостей участі саме в адміністративному центрі громади – Вараші, вік також визначається респондентами як обмеження для доступу до можливостей участі, а також респондентами відзначався вплив війни на можливість участі. Члени молодіжної ради зазначили, що перешкодами залучення молоді до громадської діяльності є: недостатня інформованість молоді, недостатній рівень ресурсів і підтримки збоку старшого покоління та влади, бюрократія та складні процедури, байдужість та неготовність до змін, страх відповідальності, відсутність доступних платформ для обміну ідеями. Окремі ж респонденти вказали на невідчутність перешкод або не змогли відповісти на запитання.

4. Розроблено рекомендації щодо більш ефективного використання шляхів залучення молоді до громадської діяльності. Рекомендації щодо більш ефективного використання шляхів залучення молоді до громадської діяльності включають 6 рекомендацій, котрі додатково наповнені необхідними кроками для їх реалізації. До даних рекомендацій ми віднесли: збільшення можливостей участі молоді у громадській діяльності; просвітницька робота з молоддю та популяризація діяльності молодіжних рад ради; забезпечення підтримки молоді дорослими членами громади та органами місцевої влади; підвищення мотивації молоді до участі у громадському житті; збільшення ресурсів залучення молоді до участі молоді у громадській діяльності; підвищення ефективності та впливу Молодіжної ради.

Дані рекомендації спрямовані на створення сприятливих умов для активного залучення молоді молодіжними радами до громадської діяльності, адже участь молодих людей у процесах прийняття рішень та у діяльності громади є ключовими аспектами розвитку активної позиції молоді. Важливо зауважити, що реалізація зазначених рекомендацій потребує координації зусиль між молодіжною радою, органами місцевого самоврядування, освітніми установами та громадськими організаціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Arnstein Sherry R. «A Ladder of Citizen Participation» / R. Sherry Arnstein // Journal of the American Institute of Planners. – Vol. 35. – № 4. – July 1969. – P. 216-224. – Retrieved from : <http://www.participatorymethods.org/sites/participatorymeth.pdf>
2. Hart R. A. Children's participation from tokenism to citizenship / R. A. Hart // UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 1992. – Retrieved from : https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf.
3. Pazeu, B. L. (2020). Incorporating the voices and insights of students with disabilities: Let's consider our approach. International Journal of Student Voice, 8 (1)
4. Rita S. Models of Youth Participation Handbook / S. Rita, M. Andreia., 2020. – 76 с. – (Erasmus+ Programme, European Commission).
5. Акімова Т. Ю. Залучення молоді до прийняття рішень: організаційно-управлінський аспект. Наукові перспективи. 2021. Т. 5, № 11. С. 12–21.
6. Активізація молоді та залучення до діяльності з розвитку громад : практ. посіб. для місц. влади. 2019. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/405/Youth_Engagement_Practices.pdf
7. Байдарова О. Соціальна політика: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2020. 198 с.
8. Благополуччя молоді в містах : Практ. посіб. Київ : Фонд ООН в галузі народонаселення (UNFPA), 2018. 107 с.
9. Боярко І., Злуніцина Т., Морозова Н. Всеукраїнське соціологічне дослідження «Молодь України – 2019». Київ : Ун-т банк. справи, М-во молоді та спорту України, 2019. 92 с.
10. Вплив війни на молодь України / І. Волосевич, І. Когут, Т. Жерьобкіна, Ю. Назаренко. – Київ: ГО «Аналітичний центр Cedos», 2023.
11. Громадська участь у місцевій політиці: проблеми нормативно-правового забезпечення. Громадський простір. URL: <http://surl.li/ocfed>.

12. Демчук В.С. Дайджест опитувань U-Report: I квартал 2022 р. (національне кіно, цифрові професії, молодь в умовах війни: безпека та волонтерство, фінансова допомога). Український соціум. 2022. № 1 (80). С. 123–134. URL: <https://doi.org/10.15407/socium2022.01.123>
13. Дорох В.В., Черній О.В. Форми участі громадськості в процесах прийняття рішень: Навч. метод. посіб. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. – 104 с.
14. Дослідження «Молодіжне волонтерство в Україні». USAID, 2022. 59 с. URL: <https://cutt.ly/wMIMVHI>.
15. Дослідження потреб та стану діяльності молодіжних центрів та просторів України різної форми власності місцевого та обласного рівнів. Міністерство молоді та спорту України. Рада Європи, 2023.
16. Драпушко Р. Г., Горінов П. В. Правові основи адміністративно-правового регулювання діяльності молодіжних консультативно-дорадчих органів в Україні. Юридична Україна. 2022. № 1.
17. Драпушко Р. Г., Горінов П. В., Філик Н. В. Формування молодіжної політики в умовах демографічних викликів сучасної України. Наукові праці Національного авіаційного університету. Юридичний вісник. Серія : Повітряне і космічне право. Київ : НАУ, 2022. № 1. С. 27–35.
18. Єрмоленко І. В. Роль молоді у формуванні молодіжної політики в Україні: виклики та можливості. ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2023. Т. 1, № (57). С. 78–83.
19. Жужа О.Л. Ефективність залучення молоді до прийняття управлінських рішень. Регіональні студії. 2019. С. 41–46.
20. Індекс взаємодії молоді з інформацією (Y-VIBE) : Аналіт. звіт. International Research and Exchanges Board (IREX), United States Agency for International Development (USAID), 2022. 26 с.
21. Керівні принципи щодо громадської участі у процесі прийняття політичних рішень// (Прийнято Комітетом міністрів Ради Європи 27 вересня 2017 року на 1295-му засіданні заступників міністрів//

22. Козачук В. Як запустити молодіжні ради в громадах? : довідник для роботи з молоддю. 2-ге видання.
23. Колдомасов І. Громадська та політична активність молоді: сучасна дійсність. Громад. Простір, 2019.
URL: <https://www.prostir.ua/?focus=hromadska-ta-politychna-aktyvnist-molodi-suchasna-dijsnist>.
24. Колективна монографія: С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко: монографія / ред.: НАН України, Є. Головаха, С. Макеєва. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2022. 410 с.
25. Компас - Посібник з освіти з прав людини за участю молоді. – 490 с. – (Друге видання, переглянуте у 2020 році).
26. Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ, 2020. 98 с
27. Корпач Н., Щерблюк С. Стан сформованості життєвої компетентності студентів. Гілея: науковий вісник. К. : «Видавництво «Гілея», 2020. Вип. 156 (№ 5). С. 74-79.
28. Кулініч О. Особливості формування і реалізації публічної молодіжної політики на сучасному етапі суспільного розвитку. Молодіжна політика та молодіжна робота: матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції (23 груд. 2016 р.). Дніпро, 2016. С. 42.
29. Левченко Н. Аналіз нормативних документів у сфері молодіжної роботи: міжнародний аспект / Н. Левченко. // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2023. – С. 67–81.
30. Левченко О., Величко Н., Ковшун Л. Партисипативний підхід та практики на рівні громади. Херсон : Фонд громади Херсона Захист, 2018. 51 с.
31. Міністерство молоді та спорту України. Аналіз утворення молодіжних рад в Україні. 2024. URL: <https://mms.gov.ua/news/analiz-utvorennia-molodizhnykh-rad-v-ukraini>.
32. Молодь України - 2021 (Результати репрезентативного соціологічного дослідження). Київ : Міністерство молоді та спорту України, 2021. 74 с.

33. Мріємо та діємо. Опитування молоді. Київ : Info Sapiens, International Research and Exchanges Board (IREX), 2021. 147 с. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/2023/Socdoslidjenja/opituvannya-molodi-2021-irex.pdf.
34. Переглянута Європейська хартія про участь молоді в житті муніципальних та регіональних утворень. URL: <https://rm.coe.int/168071b58f>
35. Посібник для молоді: Жодних рішень щодо нас без нас / Упор. Лариса Пильгун, Андрій Колобов, Ілона Єленева. Київ: 2014, 40 с.
36. Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи : Постанова Каб. Міністрів України від 18.12.2018 р. № 1198 : станом на 19 листоп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-п#Text>
37. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року : Указ Президента України від 12.03.2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>
38. Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 2021 р. № 28. редакція від 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>
39. Прозорі міста. Молодіжні ради при органах місцевого самоврядування: роль, функції, географія, як долучитися. #TransparentCity. URL: <https://transparentcities.in.ua/articles/molodizhni-rady-pry-orhanakh-mistsevoho-samovriaduvannia-rol-funktsii-heohrafiia-yak-doluchytysia>.
40. Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (11-12 березня 2022 року, Київ) / за ред. Ю.М. Швалба. – Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. – 51-53 с.
41. Сергієнко О., Ватаманюк О. Громадська участь/залучення громадян. Депутатська діяльність в округах : навч. модуль. ІКЦ «Лег. статус», 2016. 92 с.

42. Скажи своє слово. Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті – Страсбург: Рада Європи, 2016. – 140 с. – ("Час Змін Інформ"). – (ДК №4920).
43. СЛОВНИК ТЕРМІНІВ, які використовує Рада Європи у сферах молодіжної політики, прав людини та неформальної освіти / Рада Європи. 2021. С.34.
44. Сонко В. Що таке молодіжні ради та чому вони є важливим інструментом впливу молодіжного голосу? Громадський простір. U-Report. URL: <http://surl.li/qnggy>
45. Теоретичні основи забезпечення якості прийняття управлінських рішень в умовах європейської інтеграції : монографія / ред.: М. М. Новікова, Н. О. Кондратенко, М. В. Боровик. Харків : нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекет. «Друк. Мадрид», 2020. 335 с.
46. Тілікіна Н. Методика вимірювання рівня участі молоді у суспільному житті. SÉRIE Sociologie. 2022. Т. 4, № (11). С. 53–65.
47. Тілікіна Н., Андріученко Т., Болтівець С. Рівень залученості дітей та молоді до рухової і фізичної активності та вплив спорту на фізичне і ментальне здоров'я: Звіт за результатами дослідження. Київ : Kateryna Biloruska Foundation, 2023. 60 с.
48. Україна. Посібник з відкритого місцевого самоврядування та публічної етики. // Рада Європи. – 2022. – №3. – С. 108.
49. Участь молоді в управлінні громадами / авт.-уклад. О.В. Кулініч, Д.С. Барінова, В.В. Нестеренко. – Х. : Харківський відокремлений підрозділ Центру розвитку місцевого самоврядування, 2018. – 48 с.
50. Участь молоді у розвитку громадянського суспільства в Україні. Палагнюк Ю. В., Костєва Т. Б., Соловійова А. С.: колективна монографія : колект. монографія / ред.: Ю. В. Палагнюк, О. Л. Файчук. Миколаїв : Іліон, 2021. 328 с.
51. Центр розвитку кар'єри. Посібник із залучення молоді : навч. посіб. Інструментарій центру розвитку кар'єри, 2023. 29 с. URL: <https://era->

ukraine.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/1.2.3_1.4.1_2.1.1_3.2.1_Posibnyk-iz-zaluchennia-molodi.pdf.

52. Ярема О., Ірина Б., Максиміліан Ф. Молодь в Україні. Документація. Варшав / Потсдам : Польсько-нім. співпраці молоді (ПНСМ), 2018. 84 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Запитання до молоді Вараської територіальної громади Емпіричне дослідження рівня участі та бар'єрів залучення молоді Вараської територіальної громади

Шановний респонденте!

У сучасному світі громадська участь молоді стає важливою рушійною силою, що забезпечує розвиток суспільства, а у зв'язку з викликами які існують, молодь потребує підтримки.

Я, студентка Київського національного університету імені Тараса Шевченка, у співпраці з Молодіжною радою при Вараській міській раді, проводжу це дослідження, з метою визначення рівня участі та виявлення бар'єрів залучення молоді Вараської громади до громадського життя.

Ваша участь у цьому дослідженні допоможе зрозуміти Ваші думки та досвід, визначити та мінімізувати перешкоди Вашій активній участі у громадському житті, що сприятиме підвищенню рівня залучення молоді та активізує молодіжний рух у громаді!

Просимо надати відповіді на запитання анонімного характеру, усі відповіді залишаться конфіденційними!

Дякуємо за Вашу участь!

Запитання 1. У якому населеному пункті Ви проживаєте?

- a) м. Вараш
- b) с. Заболоття
- c) с. Рафалівка
- d) с. Більська Воля
- e) с. Озірці
- f) с. Мульчиці
- g) Інше (впишіть ваш варіант) _____.

Запитання 2. Вкажіть Вашу стать

- a) Чоловіча
- b) Жіноча

Запитання 3. Скільки Вам повних років?

Запитання 4. Чи вважаєте ви, що молодь відіграє важливу роль у громаді?

- a) Так
- b) Ні
- c) Важко відповісти

Запитання 5. Що таке, на Вашу думку, участь молоді у громадській діяльності?(відкрите запитання)

Запитання 6. На вашу думку, як Ви оцінюєте рівень своєї активності у громадській діяльності? (1 – зовсім не активний/на, 5 – дуже активний/на)

Запитання 7. Які з форм участі для Вас найбільш привабливі?(декілька варіантів відповіді)

- a) Участь у соціальних проєктах та програмах
- b) Участь у молодіжних організаціях
- c) Участь в неформальних громадських ініціативах
- d) Участь в роботі молодіжних рад, парламентів, форумів
- e) Участь у різноманітних формах неформальної освіти
- f) Інші (вказіть)_____.

Запитання 8. Чи знаєте Ви про можливість приєднання до молодіжної організації/центру/ради/ініціативи або подібної організації у вашому населеному пункті?

- a) Так, я відвідую молодіжний центр, організацію;
- b) Так, я знаю, що є такі, але я їх не відвідую;
- c) Ні, у нас немає молодіжного центру, організації;

d) Ні, я не знаю про існування таких центрів.

Запитання 9. Якщо відвідуєте, то як часто?

- a) Щодня
- b) Щотижня (або декілька разів на тиждень)
- c) Щомісяця (або декілька разів на місяць)
- d) Хоча б раз кожних три місяці
- e) Щонайменше раз на рік
- f) Рідше, ніж раз на рік
- g) Не відвідую

Запитання 10. Які з наступних заходів Ви відвідували за останні 12 місяців?
(декілька варіантів відповіді)

- a) Спортивні змагання
- b) Громадські збори або засідання
- c) Волонтерські акції
- d) Культурні заходи (концерти, фестивалі)
- e) Інші (вказіть)_____.

Запитання 11. Ознайомтеся, будь ласка, з «Драбиною участі молоді», розроблену Р. Хартом, для оцінки рівня участі молоді у громадському житті. Яка, на Вашу думку, «сходінка» найвдаліше описує рівень Вашої участі?

Запитання 12. В яких організаціях чи спільнотах Ви брали участь протягом останніх 12 місяців?

- a) Спортивні чи розважальні організації;
- b) Діяльність організацій, пов'язана з освітою, наукою, мистецтвом, музикою
- c) Учнівське чи студентське самоврядування
- d) Молодіжні та дитячі громадські організації
- e) Організації з охорони навколишнього середовища
- f) Благодійні організації
- g) Волонтерські ініціативи
- h) Інші організації (вказіть)_____.
- i) Не брав/ла участь

Запитання 13. Що з наведеного найкраще відображає діяльність молодіжних рад та Ваш досвід роботи з ними?

- a) Я є активним членом
- b) Я знаю лише, що такі існують
- c) Іноді я беру участь у їх роботі
- d) Я дізнаюся про їхню діяльність із засобів масової інформації

- e) Зараз я не є членом, але раніше брав/ла активну участь
- f) Не знаю нічого про існування молодіжних рад

Запитання 14. На вашу думку, внесок молоді у діяльність громади визнають інші люди?

- a) Так
- b) Ні
- c) Важко відповісти

Запитання 15. Які, на вашу думку, є найбільші перешкоди для активної участі молоді у громадському житті?

- a) Відсутність доступної інформації
- b) Недостатність часу
- c) Байдужість та втрата інтересу до громадських справ
- d) Втрата мотивації
- e) Недостатня підтримка з боку дорослих членів громади
- f) Відсутність можливостей для самовираження та реалізації ініціатив
- g) Інші (вказіть)_____.

Запитання 16. Які з перелічених факторів негативно впливають на вашу участь в молодіжних організаціях/центрах/радах/ініціативах або подібних організацій у вашому населеному пункті? (декілька варіантів відповідей)

- a) Недостатня поінформованість
- b) Брак часу
- c) Страх невдачі
- d) Відсутність зацікавленості
- e) Невідповідність спрямованості організацій моїм інтересам
- f) Відсутність підтримки від школи/установи
- g) Інші (вказіть)_____.

Запитання 17. Чи стикались Ви з відмовою у прийнятті до молодіжних організацій/центрів/рад/ініціатив?

- a) Так
- b) Ні
- c) Не звертався/лась

Запитання 18. Як ви оцінюєте зацікавленість органів місцевого самоврядування у стимулюванні участі молоді в громадському житті?(1 – зовсім не зацікавлена, 5 – дуже зацікавлена).

Запитання 19. Чи задоволені Ви рівнем доступу до інформації про можливість участі молоді у громадському житті вашого міста/села?

- a) Так
- b) Ні
- c) Важко відповісти.

Запитання 20. Як часто ви відчуваєте, що ваш вік перешкоджає вашій участі у громадських програмах або ініціативах?

- a) Дуже часто
- b) Часто
- c) Іноді
- d) Ніколи
- e) Інше (вказіть) _____.

Запитання 21. Як ви оцінюєте рівень підтримки органами самоврядування молоді у вашій громаді для реалізації своїх ідей у громадській діяльності? (1- низький, 5-високий)

Запитання 22. Чи вважаєте ви, що ваші думки та ідеї уважно розглядаються при прийнятті рішень у вашій громаді?

- a) Так
- b) Ні
- c) Частково
- d) Важко відповісти
- e) Інше (вказіть)_____.

Запитання 22. Які чинники найбільше мотивують Вас брати участь у громадській діяльності вашого міста/села?(декілька варіантів відповіді)

- a) Бажання змінити щось у своїй громаді
- b) Можливість виявити та розвинути свої таланти
- c) Бажання допомагати іншим
- d) Бажання підтримати та розвивати культурні та соціальні ініціативи
- e) Інтерес до певних громадських проектів або ініціатив
- f) Бажання набути нових навичок та досвіду
- g) Прагнення побачити реальні результати своєї праці в громаді
- h) Шанс на розвиток особистості та самоосвіти
- i) Бажання познайомитися з новими людьми, знайти друзів
- j) Відчуття обов'язку перед громадою та бажання допомогти в розвитку міста/села
- k) Інше (вказіть)_____.

Запитання 23. Чи відчуваєте ви нестачу можливостей для самовираження та реалізації своїх ідей у вашому населеному пункті? Які конкретні обмеження ви відчуваєте? (відкрите запитання)

Запитання 24. На вашу думку, як органи місцевого самоврядування можуть стимулювати більш активну участь молоді у громадському житті Вараської громади?

- a) Запровадження молодіжних програм та заходів
- b) Навчання молоді основам громадської активності та участі
- c) Створення більш сприятливого середовища для виявлення і реалізації ініціатив молоді
- d) Забезпечення доступності та відкритості інформації про можливості участі молоді
- e) Залучення молоді до прийняття рішень та формування політики громади

- f) Проведення регулярних громадських дискусій та форумів для обговорення питань, що цікавлять молодь
- g) Забезпечення матеріальної та технічної підтримки для реалізації молодіжних ініціатив
- h) Проведення менторських програм для молоді, що сприяють розвитку їхнього лідерського потенціалу
- i) Створення можливостей для волонтерської діяльності та громадських проектів
- j) Інші (вказіть) _____.

Запитання 25. Чи маєте Ви які-небудь ідеї або пропозиції щодо того, як можна покращити участь молоді у громадському житті нашої громади?

Запитання до членів Молодіжної ради при Вараській міській раді

Емпіричне дослідження рівня залучення та бар'єрів громадської участі членів молодіжної ради

Шановні члени Молодіжної ради!

Я, студентка Київського національного університету імені Тараса Шевченка, у співпраці з Молодіжною радою при Вараській міській раді, проводжу це дослідження, з метою визначення рівня участі та виявлення бар'єрів залучення молоді та членів Молодіжної ради до громадського життя.

Ваша участь у цьому дослідженні допоможе зрозуміти Ваші думки та досвід, визначити та мінімізувати бар'єри Вашої участі у громадському житті, що сприятиме підвищенню рівня залученості молоді та активізує молодіжний рух у Вараській територіальній громаді.

Прошу надати відповіді на декілька запитань. Запитання анонімного характеру, тому усі відповіді залишаться конфіденційними! Висновки матимуть узагальнений характер, а особисті дані буде зашифровано.

Дякуємо за участь!

Запитання 1. Будь ласка, вкажіть Ваше ПІБ.

Запитання 2. Вкажіть, будь ласка, ваш вік.

Запитання 3. Ваша посада в Молодіжній раді.

Запитання 4. Що спонукало Вас до участі у Молодіжній раді? (відкрите запитання)

Запитання 5. Опишіть, які обов'язки Ви виконуєте в діяльності Молодіжної ради? (відкрите запитання)

Запитання 6. Що для Вас означає «участь молоді»? У яких формах вона реалізується у Вараській громаді? (відкрите запитання)

Запитання 7. Як Ви оцінюєте свій рівень участі у діяльності Молодіжної ради та у громадській діяльності? (де 1 – низький рівень, а 5 – високий рівень)

Запитання 8. Як би Ви оцінили участь молоді Вараської територіальної громади у громадській діяльності? (де 1 – низький рівень, а 5 – високий рівень)

Запитання 9. Чи приймаєте Ви участь у громадських заходах або ініціативах поза Молодіжною радою? У яких саме? (відкрите запитання)

Запитання 10. Які бар'єри або перешкоди щодо залучення молоді до громадської діяльності у Вараській територіальній громаді ви спостерігаєте? (відкрите запитання)

Запитання 11. З якими бар'єрами участі у діяльності Молодіжної ради та у громадському житті зустрічалися особисто Ви? (відкрите запитання)

Запитання 12. Чого, на вашу думку, не вистачає у діяльності Молодіжної ради для активнішого залучення молоді до громадської діяльності? (відкрите запитання)

Запитання 13. Чи відчуваєте Ви, що ваші думки та ініціативи приймаються до уваги на засіданнях Молодіжної ради?

- a) Так, завжди
- b) Час від часу
- c) Ні, рідко
- d) Ні, ніколи
- e) Важко відповісти

Запитання 14. Наскільки Ви задоволені Вашою участю у Молодіжній раді?
(1 – не задоволений/на, 5 – задоволений/на)

Запитання 15. Які конкретні ініціативи або зміни Ви б хотіли бачити в роботі Молодіжної ради, щоб підвищити її ефективність та вплив на життя молоді в нашій громаді? (відкрите запитання)
